

VEČERNIK

POŠTNA PLAČANA V GOTOVINI

Leto XIV.
Štev. 67

TELEFON UREDNIŠTVA: 25-67
POSLOVALNICA: 25-67 in 28-67
CELJE, Prešernova 3. tel. 230
POŠTNI ČEKOVNI RAČUN 11.409

Maribor, 22. - 25. marca 1940

NAROČNINA NA MESEC
Prejeman v upravi ali po pošti 14 din.
dostavljen na dom 16 din, tujina 30 din

2 din

Slovenska politika in novi volivni red

Adolf Ribnikar

Novi, pravkar uzakonjeni volivni red določa, da mora vložiti državno kandidatsko listo v Beogradu, kdor hoče nastopiti s kandidati pri volitvah v narodno skupščino. Državno kandidatsko listo pa lahko predloži v potrditev samo politična skupina ali koalicija političnih skupin, ki je vložila v najmanj 15 okrožjih okrožne kandidatske liste. Jugoslavija je razdeljena na 55 volivnih okrožij, od katerih je v Sloveniji samo 6.

Zaradi premajhnega števila volivnih okrožij v Sloveniji nobena stranka in nihče ne more postavljati kandidatur sam in po svoji volji. Vsaka politična skupina pri nas, ki se hoče udeležiti volitev, je že po volivnem zakonu primorana, iskati zveze, naslonitve ali pa vsaj kotiček na kaki državni kandidatski listi, katere nosilec je v Zagrebu, v Beogradu, ali kje drugod izven Slovenije. Slovenec sploh nikdar ne more biti nosilec kake državne kandidatske liste, ker v Sloveniji ni in ne bo tako močnega političnega pokreta, da bi obvladal najmanj 15 volivnih okrožij, kakor to zahteva volivni red.

Ta določila novega volivnega reda, ki jih stari volivni red pred 6. januarjem ni vseboval, so zlasti težak udarec za samoslovenske politične skupine, ki si bodo nerade iskale in težko našle primerne nosilce svojega nosilca državne kandidatske liste izven Slovenije. Še huji udarec so te določbe za razne politične avanturiste, katerim bodo onemogočene kandidature na lastno pest. Odslej ne bo več šlo, da bi bilo vloženih kar 14 kandidat-skih list, kakor jih je bilo vloženih na pr. v mariborsko-celjskem volivnem okrožju leta 1925.

Odvisnost slovenskih političnih skupin od državnih kandidatskih list izven Slovenije, odvisnost od njihovih nosilcev, političnih skupin, ki jih postavljajo, ter končno odvisnost od programskih načel, ki jih skupine zastopajo, po svojih posledicah ni majhna in se tudi da težko omejit samo za primer volitev. Odnos med političnimi skupinami ni in ne more biti le mehanično razmerje, da bi se dalo skupine skupaj sestaviti in zopet razložit kakor kocke, ker so odnosi med skupinami odnosi med življenja polnimi in povrh še silno občutljivimi političnimi bitji. Vsaka koncentracija političnih skupin je zelo kočljiva in nevarna stvar zanje, ako ni načelnega skupnostnega duha in ako ne sodelujejo ljudje, ki imajo znanje in smisel za širšo kolektivno. Srbski kmet jo je nekoč dobro pogodil, ko je dejal politikom, da je fuzija političnih strank, kakor »kaljana« (jed mešanih jajc). Če je bil še med tolikimi zdrvarji, ki sam klopoteč, je vsa jed pokvarjena. Vprav zadnje volitve leta 1938, so pokazale, kake uspehe in posledice lahko rodi že samo tako zvano »tehnično« sodelovanje raznih političnih skupin pri volitvah. S tem, da je šla JNS v tehnično zvezo z listo dr. Mačka, je v očeh svojih načelnih pristašev kompromitirala svoje glavno programsko načelo integralnega jugoslovenstva in unitarizma, pomagala pa do zmage diametralni ideji treh narodnih individualnosti in deunitarizacije. Pomagala je do zmage dr. Mačka, sama pa je dobila v vsej državi menda en sam mandat, sama se je razkrojila in zapisala smrti.

Čeprav se volivne formacije sklepajo navadno šele po razpisu volitev in tik pred vlaganjem kandidatskih list, vendar

so slovenske politične skupine že zaradi določil novega volivnega reda primorane že sedaj misliti, kateri državni kandidatski listi se bodo pridružile in s kom bodo šle pri volitvah skupaj. Težavno je

zagovarja sporazum »Slovenska kmet-sko delavska stranka«, ki se naslanja na HSS in pa slovenski del »Samostojne demokratske stranke«. To stališče zastopajo menda tudi slovenski socialdemo-

Hans Holbein (1497-1543): KRISTUS POD KRIŽEM

to, ker se danes še ne ve, kdo vse bo vložil državno kandidatsko listo pri prihodnjih volitvah. Verjetno je le, da se bodo stranke iz dobe pred 6. januarjem režimom zopet hotele afirmirati. Nedvomno pa je že danes, da bosta nastopili z državno kandidatsko listo HSS in SDS torej stranki kmet-sko-demokratske koalicije, ki je danes v državi edina konsolidirana politična organizacija. Če do volitev še ne bodo likvidirane od avtoritativnih režimov privilegirane stranke, ni povsem izključeno, da bi na kakršno koli pobudo prišlo pri volitvah še do državne kandidatske liste nedemokratskih integralcev.

Za razčiščenje političnega položaja v državi je vsekakor še dosti časa, kajti vse kaže, da volitev še ni kmalu pričakovati in to ne le iz zunanjih, temveč tudi iz notranjih političnih vzrokov. V Srbiji je nastalo zaradi sporazuma s Hrvati, ki je bil sklenjen v največjem interesu skupnosti države, veliko previranje. Lokler tamkaj ni najden ključ, da bodo zopet stare politične formacije sprejele odgovornost za sporazum s Hrvati, v bistvo je razpoloženju ni misliti na volitve. Po dosedanjih izkušnjah državniške modrosti Srbov sodeč je končno vendarle pričakovati, da bo vsaj radikalna stranka v tej ali v oni koncentraciji, četudi po velikih težavah, v vstopom v vlado in v dogovor z Zagrebom sodelovala pri nadaljevanju notranje preureditve države na temelju sporazuma.

Ako je ta prognoza pravilna, potem ni dvoma, da se bodo prihodnje volitve vršile po vsej državi s parolo za sporazum in proti sporazumu. V teh smereh se bodo morale opredeliti tudi slovenske politične skupine ter se odločiti za državno kandidatsko listo, ki bo šla v boj za sporazum, ali pa za ono, ki se bo borila proti sporazumu. Slepmišenje v nobenem slučaju ne bo mogoče; kajti nemogoče je, da bi kdo kandidiral na državni listi za sporazum, pa bi pozneje zopet nastopal proti sporazumu in obratno.

Kakor v Srbiji, tako tudi v Sloveniji danes še ni jasno, kdo iskreno odhaja sporazum in kdo ga ne. Kar so tiče napredne Slovenije je dejstvo samo to, da

krati. Zbiranje sil okoli te nove kmet-sko-delavske demokracije v Sloveniji je mogoče samo onim, ki se najprej čisto jasno, brez vsake mentalne rezervacije in principiarno izjavijo za sporazum. Kdor tega prvega pogoja ne prizna in ne zagovarja, je očitno odločen hoditi druga pota. To naj imajo pred očmi zlasti oni, ki govorijo o potrebi in nujnosti koncentracije in skupne akcije svobodoljubnih Slovencev. Zavedati se morajo, da je nemogoče v Beogradu organizirati opozicijo proti sporazumu, v Ljubljani pa klicati v skupno fronto ljudi, ki delajo proti sporazumu, z ljudmi, ki so načeloma za sporazum.

Razume se, da bodo Slovenci pri bodočih volitvah ločila še druga vprašanja, načelnega in tudi lokalno-političnega značaja, kar pa ne bo moglo ovirati slovenskih političnih skupin, da se pridružio državnim kandidatskim listi, ki zasleduje isto politično smer kakor oni. Pričakovati je, da bo pri nas glavno tako lokalno politično vprašanje: Kdo je za svobodno, demokratsko urejeno slovensko banovino in kdo je proti njej?

Tudi v tem pogledu je mogoča in celo potrebna vsaj koncentracija svobodoljubnih Slovencev. Enotno vodstvo vsake koncentracije, pa naj bo ta strankarska ali občenarodna, pa se da doseči samo z demokratskim sporazumom in demokratskim priznanjem zares demokratskega vodstva, ne pa z diktaturo in terorjem od zgoraj navzdol, z oktroiranjem ali pa nasilnim okupiranjem voditeljske oblasti. Potreba po koncentraciji je tu in ljudje so za koncentracijo, ne glede kateri politični skupini pripadajo ali ne pripadajo. Navzlic temu se pa to prizadevanje ne premakne naprej in videti je, da koncentracija ne bo šla od zgoraj navzdol, pač pa od spodaj navzgor in če ne prej, pa pri volitvah. Ostanke starih patentiranih strank, ki spadajo z vsem svojim voditeljskim inventarjem nazaj v dobo diktature, se temu prizadevanju za obnovo in ozdravljenje slovenskega političnega življenja ne bodo več mogli dolgo ubirati in ovirati prirednega razvoja slovenske politike. General Rydz Szmygli se je po kateri politični...

vedel svoje odgovornosti za poraz, možato izvajal konsekvence ter odšel v po-zabljenje in sovjeti so že takoj po prvih neuspehih v rusko-finski vojni takoj odstavili ali justicirali več generalov zaradi nesposobnosti. Nikomur niti na misel ni prišlo, da bi Rydz Szmyglija še naprej trpel kot vrhovnega armadnega poveljnika in nikomur se še sanjati ni moglo, da bi vprav Szmygliju poverili ob-novo poljske vojske. Mannerheimu se kaj takega ni moglo dogoditi. Kar je tako samo ob sebi umljivo za armadne poveljnika in generale, ki so izgubili bitke in vojno ter zakrivali katastrofo, ne more biti manj jasno in umljivo za politične generale in voditelje, ki so ustvarili katastrofo in kaos v politiki.

Dobro je, da so že zagrabili za politično delo mlajši. Če ni med njimi generalov, je prirodno in tudi nič ne de. Bodo pa delali brez generalov. Bojje tako, kakor pa da jih znova zapeljejo v še večjo katastrofo politični brodolomci, ki si le domišljujejo, da so nenadomestljivi Mannerheimi.

Novi volivni red, ki velja za vso državo, vsebuje tudi nekaj določil, ki so namenjena še posebej za Slovenijo. To so oni členi volivnega zakona, ki določajo volivna okrožja. Kakor znano, smo imeli po volivnem redu pred 6. januarjem v Sloveniji tri volivna okrožja: mariborsko-celjsko, ljubljansko-novomeško ter mesto Ljubljana, ki je bilo volivno okrožje zase.

Sedaj imamo poleg Ljubljane še pet volivnih okrožij, kolikor je okrožnih sodišč. Ker volivna okrožja niso identična s teritorijem okrožnih sodišč, so morali biti merodajni za njih razmejitve posebni oziri tako zvane volivne geometrije.

Ne glede na druga nova določila volivnega zakona je pri volitvah razdelitev oddanih glasov po novih volivnih okrožjih zelo važen faktor pri razvrstitvi mandatov, ki določa končni volivni rezultat. Zato je zelo zanimivo vprašanje, kakšen volivni rezultat bi bil pri prejšnjih volitvah, ako bi se iste vršile s tako strankarsko in volivno udeležbo, kakor so se iste vršile, a po novem volivnem redu. Tak pregled volivnih rezultatov na podlagi preteklih volitev nam omogočuje ustvariti si vsaj približno sliko o tem, kakšne rezultate je pri nas pričakovati za bodoče volitve.

Volitve, ki so se vršile v dobi diktature l. 1931., 1935. in 1938. sploh ni mogoče smatrati za volitve. Če jih navzlic temu omenjamo, storimo to zato, ker dokazujejo veličansko nezanesljivost slovenskega volivstva. Leta 1931. je bilo za listo Petra Živkovića v Sloveniji naštetih 150.441 glasov, skoraj toliko, kakor l. 1938. za Stojadinovića-Korošcevo listo, ki izkazuje 170.252 volivcev. Iz teh rezultatov ter po javitvevolivnih uspehih pri nas se da sklepati, da v Sloveniji pri nesvobodnih volitvah vsaka vladna stranka lahko absolutno zmaga, ako zna zase dobro izkoristiti ves aparat za pritisk na volivce. Da se v takem primeru nobena opozicijska stranka ne more zanesti na svoje volivce, potrjuje zlasti dejstvo, da je Peter Živković dosegel l. 1931. skoro isti rezultat kakor dr. Korošec l. 1938., čeprav je dr. Korošec l. 1931. svojim pri-jem zapovedal in naročil volivno ab-

stinenco. Tudi ni brez pomena, da je dobil dr. Korošec v Ljubljani l. 1938. okoli 300 glasov manj, kakor jih je dobil Živkovič kandidat l. 1931. Zanimivo je tudi, da bi pri volitvah l. 1938., pri katerih je JRZ dobila vse mandate, če bi se vršile po pravkar uzakonjenem volivnem redu, dobila opozicija 5 mandatov in to v vseh volivnih okrožjih, razen v Ljubljani in v mariborskem volivnem okrožju, po enega, v celjskem volivnem okrožju pa celo dva mandata.

Pri skupščinskih volitvah l. 1927., ki so se pred 6. januarjem zadnje vršile še po prejšnjem volivnem redu, a tudi niso bile bog ve kaj svobodne, je dobila SLS od 27 mandatov 22, SDS 4 in SKS 1 mandat. Po sedanjem volivnem redu bi tedaj dobila od 29 mandatov SLS 23, SDS 4 (v ljubljanskem, soboškem, celjskem okrožju in v Ljubljani po en mandat), SKS pa dva mandata (v celjskem in novomeškem volivnem okrožju).

Ako bi se l. 1927. napredne stranke ne udeležile, volitev vsaka zase in bi poleg SLS socialistov in komunistov že tedaj nastopila KDK, ki bi združila ostale stranke, bi SLS dobila 21 mandatov (dva manj), KDK pa 8 (dva več). KDK bi tedaj dobila po dva mandata v soboškem in celjskem ter po enega v ostalih okrožjih.

Kakor se je dokumentirala nezanesljivost slovenskih volivcev pri »volitvah« v času diktature, prav tako pa dokazujejo volitve v konstituantno l. 1920., ki so bile doslej najbolj svobodne volitve v naši državi, da nima nobena stranka v Sloveniji monopola na volivce ter da svobodna ljudska volja v prav izdatni meri lahko razočara tudi tako avtoritativno stranko kakor je bila SLS. Pri volitvah v konstituantno je namreč dobila SLS od 158.245 očiščanih le 58.971 ali 37% glasov. Od 30 mandatov je dobila SLS 14, Demokratska stranka 3, SKS 9, NSS 2, socialisti 7, komunisti pa 5 mandatov.

Ako bi se vršile volitve l. 1920. po sedanjem volivnem redu, a z isto volivno in strankarsko udeležbo, bi od 29 mandatov dobila SLS 15, SKS 7 (po dva mandata v celjskem, novomeškem in soboškem okrožju ter enega v ljubljanskem okrožju), socialisti 5 (po dva v mariborskem in celjskem ter enega v soboškem okrožju), komunisti bi dobili en mandat (v ljubljanskem okrožju), Demokratska stranka pa enega v Ljubljani.

Ako bi l. 1920. poleg SLS, socialistov in komunistov nastopile ostale skupine na skupni ali vezani listi, bi SLS dobila 11 mandatov (4 manj), ta koncentracija pa bi dobila v vsakem volivnem okrožju še en mandat več, skupaj 5 mandatov več. Če bi se pa tej koncentraciji pridružili še socialisti, bi SLS od 29 mandatov dobila samo 10, komunisti 1, kmetско-gelavsko-demokratski blok pa 18 mandatov.

Svobodne volitve l. 1920. in volitve v dobi diktature ne nepobiten dokaz zato, da se da čisto enostranski strankarski režim v Sloveniji etablirati samo s silo in krovico, s politiko, ki omejuje osebno svobodo, svobodo tiska, govora in združevanja, z nesvobodnimi volitvami itd., torej z metodami, ki so doma v Sovjetiji in drugih diktaturah. Tak režim bi pogoltnil slovenski narod v propast in bi bil celokupnost države samo v škodo.

Dr. Vladimir Suklje, predsednik Akcijskega odbora SDS za Slovenijo:

Pogled nazaj in naprej Ob nastopu Samostojne demokratske stranke v Sloveniji

Politično življenje Slovencev po svetovni vojni v svobodni državi je že prav spočetka ubralo nepričakovano pot in se nato prav nenavadno razvilo: namesto da bi nov čas oblikoval tudi novo politično miselnost, ločil od konservativnih duhov progresivne ter zoperstavil konservativni stranki mlajšo napredno kot nosilko ne le splošnega kulturnega in gospodarskega temveč zlasti tudi delovnega in socialnega napredka, sta ostali pomembni le dve politični stranki, obe tipično konservativni po osebnih karakternih miselnosti njihovih vodilnih mož. Poleg Slovenske ljudske stranke in Jugoslovanske demokratske stranke, so ostale vse druge politične strankarske formacije nerazvite ali nepomembne brez vidnih znakov, da bi se katera koli med njimi mogla povzpeti na vodilno mesto. Imenovani dve konservativni stranki pa sta slovensko politično javnost ideološko in organizatorno vodili v svoji predvojni tradicionalni smeri, da sta nadaljevali in razpihovali klerikalno-antiklerikalni kulturni boj, deloma in nedosledno zabeljen z ustvarjenim nasprotstvom ter dnevnopolitično zlorabo slovenstva in ideala jugoslovanske skupnosti.

Ko ni bilo tretje stranke, ki bi znala s širokim zamahom združiti resnično napredno razgledane ljudi in zlasti mladino, je postalo vprašanje časa in notranjega boja v obeh vodilnih strankah, ali se bo nova generacija znala prebiti do odgovorov in odločilnih mest ter tako ne le modernizirati politično delo lastne stranke, temveč jo tudi dvigniti do resnično napredne politike v kulturnem, socialnem in gospodarskem pogledu.

Te tendence, ki so jih mladi ljudje v obeh strankah nedvomno nasledovali, je zavrla absolutistična doba, ki je v Sloveniji s svojimi posledicami. Med vsemi jugoslovanskimi političnimi strankami jih je v tem času le malo vzdržalo ravno linijo, med njimi zlasti vidni Hrvatska seljačka stranka in Samostojna demokratska stranka, združeni v Kmečko demokratski koaliciji, ki sta ostali dosledni in kompaktni. Domala vse ostale stranke so utpele znatne organizacijske izgube v svojih prvih vrstah in med ljudstvom, kolikor se iz oportunističnih razlogov tudi neposredno niso udeležile absolutističnih režimov. Med nečastnimi izjemami v Kmečko-demokratski koaliciji je bilo celotno vodstvo slovenskega dela Samostojne demokratske stranke, ki je zgolj iz sebičnih razlogov zapustilo svojo stranko, zatajilo vse svoje prejšnje politične demokratske ideje in sodelovalo z režimi Jugoslovanske radikalne kmečke demokracije in Jugoslovanske nacionalne stranke v najbolj nasilnem političnem terorju.

Novo dobo je napovedal rezultat volitev 5. maja 1935, ni je pa tudi prinesel. Dobro voljo, ki jo je pokazal novi režim, je prav kmalu izmaličila nova avtoritarna miselnost vodilnih osebnosti, ki so iz NRS, SLS in JMO formirali Jugoslovansko radikalno zajednico.

V Sloveniji je režim JRZ z nekimi nebstvenimi spremembami ideološko in stvarno nadaljeval politiko in politične metode JRKD in JNS. Zato je bilo no izredno, da se je v Sloveniji pojavila nova napredna stranka, ki je v Sloveniji nastopila l. 1940. in se je imenovala Samostojna demokratska stranka.

Šele »srbsko-hrvaški« sporazum dne 16. avgusta 1939, ki je dozorel v najbolj kritičnem času mednarodne napetosti, je z rešitvijo hrvaškega položaja v skupni in enotni državi povrnil tudi slovenskemu narodu pogoje za novo zdravo politično delo.

Še so ostale težave, kot posledica prejšnjih zavoženih let, še se obetajo borbe za svobodo in polno življenje, zato pa je

pred nas stopilo vprašanje, kako in kam.

Ko smo iskalj odgovora, smo se spomnili vseh težav, ki so v dosedanjih narodnih in političnih borbah nasprotovale slovenskemu človeku: v borbah za narodno ohranitev in v stremljenju za svobodno državo, v borbah za gospodarsko osamosvojitve, napredek in socialni red, v borbah za osebno, kulturno in socialno svobodo.

Ko smo se vsega tega spomnili, se nam je odgovor postopoma sam razkrival.

Predvsem se moramo zavedati svoje osebnosti in narodne vrednosti in moči. Vsakega slovenskega človeka je utrditi v zavesti, da ima tudi slovenski narod svoje neizpodbitno poslanstvo na tem svetu in da je njegova rast zavisna le od njega samega in od njegove ustvarjajoče delovne sile.

Zato je zlasti pobijati vsako lastno omalovaževanje in vsak strah pred tujci. Obenem je dvigniti svetle ideale jugoslovanske misli in povrniti po nemarnem zapravljenih nade v pomen, lepoto in moč jugoslovanske ne le državne, temveč tudi narodne skupnosti.

Slovenskemu človeku je s tem vrniti ideal političnega dela in vero, da vodi do političnih uspehov pot le s trdnim, sistematskim in neustrašnim prizadevanjem.

Vzpostaviti je v vsej veličini politični ideal demokratske miselnosti, osebne, kulturne in socialne svobode, torej človeške osebnosti in delavnosti, ki ju je zavarovati pred vsakim avtoritarnim nasiljem — tako poedincev s pretiranimi ambicijami kot političnih skupin, ki nimajo razumevanja, da je narod celokupnost

svobodnih ljudi, torej živ organizem, ki je sposoben sam svoje vlade in svobodnega razvoja.

Zavedajoč se, da bo v novi državni ureditvi, pred katero neposredno stojimo, v pravi jugoslovanski skupnosti Slovencev, Hrvatov in Srbov, znova utrditi medsebojne vezi v smislu starih idealov, tako zaradi narodne in državne obrambe, kakor tudi zaradi zagotovitve demokratskega reda in sožitja, smo se ozrli po prijateljih v jugoslovanskem občestvu, saj ni, da bi vsak med brati hodil svoja pota, ko je v skupnosti vse večja moč. Pri tem smo spoznali, da so nam politično najbližji stari prijatelji iz Samostojne demokratske stranke, ki so v dolgoletni opoziciji politični ideal demokracije zvesto ohranili skozi vso mračno avtoritarno dobo.

V skupnih političnih razpravah smo spoznali, da so naša pota skupna in da je zato zavestno graditi skupno demokratsko politično bojno črto Slovencev, Hrvatov in Srbov. Ker smo razen tega spoznali, da so odgovorni prijatelji v vodstvu SDS prepojeni resnične napredne politične miselnosti, smo si obljubili skupni nastop s tem, da v Sloveniji, gradeč demokratsko politiko, obnovimo in na nove temelje postavimo Samostojno demokratsko stranko brez zapravljenih in izgubljenih starih politikov in politikantov, sami novi in mladi ljudje, zdravih, naprednih nazorov in neustrašne delavnosti.

Ko nastopamo s tem kratkim načelnim pogledom nazaj in naprej, vabimo v svoje vrste vse demokratske narodno in socialno napredno misleče Slovence.

Naše najnujnejše organizacijske naloge

Mag. ph. Ciril Maver, podpredsednik Akcijskega odbora SDS

Z ustanovitvijo slovenskega dela Samostojne demokratske stranke, ki je že doslej tako močno razgibala vrste svobodnih Slovencev, se nujno vsiljuje vprašanje razširjenja njene organizacije na vse kraje Slovenije in na vsa področja. Izpopolniti je treba najprej politično organizacijo, toda s to izpopolnitvijo bo dovršen šele prvi, resda najpomembnejši del naše organizacijske naloge.

Poleg politične pa bo treba izvesti tudi gospodarsko organizacijo. Vse stranke v Sloveniji črpajo precejšen del svojih moči tudi iz delovanja svojih gospodarskih ustanov, zlasti zadružnih. Slovenci smo v nekem smislu malozadugarji, le žal, da se često pri nas tudi zadruge izrabljajo v nezadružne namene. Na polju, ki je nekoč pri nas razveseljivo uspevalo, opazamo v zadnjih letih neki nerazumljiv zastoj. Javni delavci, ki se danes prištevajo k Samostojni demokratski stranki, bi lahko tudi na polju zadružništva in gospodarskega udejstvovanja vobče izvršili zelo važno delo. Slovenci smo doslej posvečali še največ pozornosti denarim zadržam, so pa še druga polja združnega delovanja, ki bi mogla mnogo koristiti našim ljudem na vasi in v mestih.

Poleg politične in gospodarske organizacije, ki predstavlja stvarno osnovo vsakega gibanja, je nujno potrebna tudi kulturnovzgojna organizacija. Taka organizacija je potrebna zaradi prosvetnega dela med narodom vobče, posebno pa še radi prosvetnega dela med samo mladino. Da našnja mladina je morda tudi zato tako razkrojena, ker se je zanemarjala njena javna vzgoja v smeri demokracije. Sodobna vprašanja se pri nas obravnavajo le iz tesnih strankarskih pogledov. Demokraciji se moramo kot mali narod zahvaliti za svoj obstoj, od nje je odvisna tudi naša nadaljnja usoda. Vzgoje v smislu resnične demokracije, kakor jo poznajo veliki narodi zahoda, pri nas vobče ni bilo. Določena osnovna resnica o pomenu in

vrednosti demokracije, ki so vsakemu Francozu ali Angležu lastne in jasne, so naši mladini še vedno tuje. Tuji kulturni krog, ki ni bil nikoli prežet z demokratsko ideologijo in tradicijo zahoda, je kvar no vplival na miselnost naših generacij. Pri nas so bile vse politične organizacije, kot pri Nemcih, predvsem formalno-strankarske; na ideološko povezanost niso polagale izrecne važnosti. Vzgojno delo v tej smeri bi bilo nesporno velikega pomena, ker bi odprlo našemu svetu nove poglede. Če radi tega bi se moralo čimprej ustanoviti kulturna društva in mladinske organizacije, v katerih bi se morala udeleževati predvsem demokratsko usmerjena mladina, ki bi nato pomagala širiti svoje nauke med narodom.

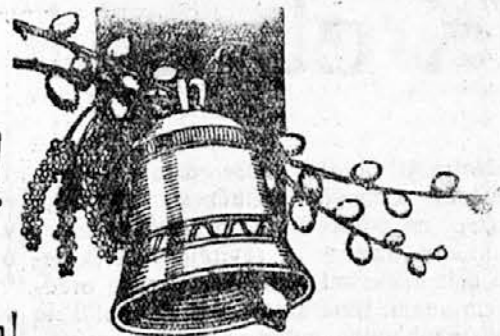
Vse to delo, ki zahteva predvsem iniciative v pravem času in na pravem mestu, pa ne morejo izvršiti le nekateri člani stranke, potrebno je, da tu sodeluje vedno širši krog praktičnih organizatorjev. Potrebna je razdelitev dela in potrebna je obenem požrtvovalnost in disciplina, brez katere ni čvrsto organizirane stranke.

To so prve najnujnejše naloge, ki čakajo pristaše novoosnovane SDS, katerih delo bo toliko uspešnejše, kolikor hitreje in temeljiteje se bodo posvetili razširjenju in izpopolnitvi organizacije v naznačenem smislu.

Zlasti se mi pa zdi važno, da se posveti čim večja pažnja razširjenju našega časopisja med vsemi ljudskimi sloji. Časnik je stalna in najzanesljivejša vez z narodom, časnik oblikuje narodovo zavest, pogloblja njegovo spoznanje ter usmerja njegove politične korake. Dnevna vez s svojimi idejnimi pristaši je mogoča le preko tiskane besede, ki ima zlasti v sedanjih razmerah tako velik pomen. Ta tiskana beseda mora sedaj predvsem služiti ciljem demokracije. Tem ciljem služi prvenstveno naše časopisje in je zato tudi toliko bolj potrebno, da ga širimo med našim narodom.

U borbo za programe, ne v mehanični boj za glasove!

Dr. Vekoslav Kukovec

Dvomim, da spada moj prispevek v okvir vaših načrtov, sodeč po pisanju zadnjega časa. Toda iz svoječasne objave moje korespondence z dr. Žerjavom posnemam, da je on v dobi prejšnje vojne sprejemši eno izmed mojih pisem odgovoril, da jaz, kadar kaj napišem, četudi je to redko, v črno zadenem.

Rad bi, da vsi v črno zadenemo, če se bomo mogli prav sporazumeti o tem, kar je za obnovo našega političnega življenja bistveno. In ne moremo pri tem iti preko tega, kar je opazil in zapisal v spisu o diktaturah Svetozar Pribičević. Že takrat je predvideval, kako težke posledice bode imelo, da se je okoli sprememb pred 11 leti zadal političnemu smislu naroda grozen udarec.

za mehaničnega dirjanja za uspehom.

Na tej točki stojimo danes tudi Slovenci. Če lovimo sapo, da bi mogli spet zdravo dihati in politično živeti. Kar je Svetozar Pribičević prerokoval o mehaničnem zbiranju moči brez duševnosti, kaže nam primer sicer silno agilnega, pa za obnovo našega političnega življenja nemogočega organizatorja Pavla Horvata iz Male Nedelje, ki vsak čas zbere onkraj dravskega mosta pri Ormožu domnevne delegate kakor ričet in zelje in s pomočjo nekkih avtoritet preko meje Slovenije proglašajo nastop svoje politične organizacije. Navajam ga radi primera, četudi zamisel ni slaba. Takih zgledov je na žalost vse polno. Da komu ne storim zlo,

prepuščam Vašim bralcem, da v tem smislu pretresejo, kar se godi pri nas v zadnjem času. Pri tem je pripomniti, da se zbirajo v gotove politične krožke celo silno inteligentni in vztrajni delavci, ki bi jim bilo vsled tega želeli uspeh. — Razvoj pa kaže, da se ne morejo ujeti in najti trdne podlage, na kateri bi imel upanje, doseči res duševno vodstvo nad narodom.

Kar se pa deklamira o tem, da treba sloge, se je že preživelo. Kdo se naj podredi in komu? Pri tem stanju pridejo možje, ki bi radi k temu pripomogli, pa obupajo o možnosti in razpoloženju za to, da pravijo, da bodo delali na organiziranju svojih prijateljev pač naprej, kakor se jim bode najboljšo zdelo. Če je res

pred durmi svoboda političnega življenja, pustimo demokratičnemu razmahu najprej nekaj časa, preden pride do merjenja sil, sicer bodo odločitve pri volitvah premehanične in brez koristi. Če nas ne morejo združiti osebe, naj se razvijejo programi. Učite ljudi najprej demokratično misliti, kar jim je z diktaturami onemogočeno bilo. Špekulante vseh skupin postavljajte na oder. Naj se uveljavijo tisti, ki bodo po nekaj časa s svojim delom zbrali okoli sebe dovolj pristašev, ki jih bodo kot usposobljene cenili, ne pa se jih — baš. Ti bodo to dosegli, če bodo znali spoznati in občutiti, kaj je narodu potrebno in ga s tem napeljavati, da gre v boj za programe, ne v mehanične borbe za glasove!

Naš vek je svoboda

Rudolf Golouh

Ko iščemo pomena vsem zapletenim pojavom današnjih dni, le vse preveč razglabljam o vprašanju, v kateri končni smeri se bo ustalil tok dogodkov. Ne zavedamo se pa dovolj, koliko neprecenljivih dobrin je že doslej napravil naš svet.

Tak način mišljenja ne gradi, ne postavlja zaprek, ne usmerja v ograde naše volje veletoka zgodovine, temveč prepušča, da človek klone in brezbrizno gleda, kako se vrtinči preko njega naš razbiti in brezglavi čas, ki je pozabil, kaj podira in ne ve še, kaj gradi.

Tako pasivno motrenje in postavljanje vprašanj zgodovini pa nikakor ni na mestu v trenutkih, ko nam zgodovina s svojim kaosom javlja, da nas sama povprašuje za mnenje. Res je sodobnost tako nejasna, da ni moči iz nje razvideti bodočih stvari. Toda človeštvo ima tudi svojo preteklost. In ta preteklost ga uči, da je bilo njegovo ustvarjanje najpomembnejše in njegov dan najvišji, ko je

hodilo po poti svobode in zmetavalo sleherno obliko tiranije. Zgovorne so v tem pogledu zlasti zadnje, najnovejše strani človeške zgodovine, napisane šele včeraj, od časa francoske revolucije dalje, ko se je človeštvo z dotlej še nikdar s tolikimi uspehi blagoslovljenim, čeprav v dobo komaj dobrih sto let vtesnjenim delovanjem, z močjo svojih vodilnih načel svobode povzpelo na do tedaj neslutene in nedosegljive vrhove duhovne in materialne blaginje.

Na to dobo naše najbližje preteklosti ne smemo pozabiti zlasti danes, ko nam je tako treba vere v svetle vzore. Ta doba nam kaže vso veličino človeškega ustvarjanja in nudi s svojimi načeli ključ do bogate zakladnice vseh še neizčrpanih možnosti človeškega napredka.

Svoboda je ona čudežna beseda, ki nam odpira to zakladnico. Marsikdaj in marsikje so že pozabili na to bajno geslo, toda vedno je bilo to združeno z učinkom izgube ustvarjalne moči, osiromašenja duha, oslabelosti volje, splošne-

ga nazadovanja. Radi tega je bila vedno notranja in zunanja moč nesvobodnih držav tem manjša, čim hujše oblike je zavzemalo njeno nasilje. Resnično močne, uravnovešene države se izživljajo v svobodi, ki edina omogoča graditi močno celoto, ker je edino v njeni ureditvi moč močan posameznik. Edino svobodni in od zavesti te svobode močni državljani pomagajo neodvisno izgrajevati celoto z intenzivnim delom v miru in jo brani kot nepremagljiv junak v vojni, dočim ne more nobeno geslo, najsi bo še tako spretno izbrano, dvigniti volje amorfnе, v duhovnem in fizičnem suženjstvu toneče ljudske mase. Edino idealni svobode so dandanes vredni žrtev in bojov. Zato udari vsako nasilje prej ali slej na daleko močnejši odpor, ki ga dela nepremagljivega jasna zavest v svobodi vzgojenih državljanov, da morajo braniti ogroženo dostojanstvo človeka in duha, da ohranijo osnove napredka in kulture.

Kajti svoboda je moč in napredek, kakor je nasilje nemoč in nazadnjaštvo. Svoboda ustvarja, nasilje ruši. Svoboda in kultura, ki iz nje izvira, se mora človeštvo zahvaliti, da ni več divja horda. Svoboda je sprostita človeški um, vsako duhovno ustvarjanje, vsaka resnična umetnina je plod svobode. Vzemi človeku svobodo in poteptal si njegov razum, ubil njegovo dušo, omrtvilil njegovo voljo.

Tej svobodi, tako važni za posameznika, pa se tudi ni mogoče odreči kot načelu v urejenju odnošajev med narodi in državami, ako se hoče našemu kontinentu prihraniti neprestano prehajanje iz krize v krizo in zajamčiti vsem ljudstvom mirnejšo bodočnost, malim narodom pa samostojnost in neodvisnost, ki so si jo priborili ravno z vero v svobodo. Tiranija ruši tudi svobodo narodov, ker vidi izhod iz svojih zablod edino v vojni, katera ji služi za opravičilo in sredstvo za podaljšanje svojega obstoja. Tako je radi tega, ker je ogrožena svoboda, ogrožen tudi mir in pričeti se mora znova boj tako za svobodo posameznika kakor za svobodo narodov. Tudi za ta boj nam nudi najkrajše izgled ista velika doba vere v svobodo, ki ni znala samo v svobodi živeti in ustvarjati, ampak se zanj tudi bojevati. Zgodovina komaj preteklega veka, tega najsilnejšega veka v človeški zgodovini, je ena sama nepretrgana veriga zmagovitih bojov za svobodo. Iz teh bojov so izšle nove države, ti boji so prinesli svobodo malim narodom. Tudi to, s tolikimi žrtvami pridobljeno svobodo mora Evropa vedno braniti, ako hoče ohraniti najsvetejšo dediščino človeškega rodu.

Svoboda je mir, vse drugo je le vojna in propast. Evropa se mora vrniti k svojim svetlim vzorom. Evropa se le prerodila, ko je krenila na pot svobode in se na tej poti dvignila najvišje: na to pot se mora znova vrniti, da najde znova svoj cilj.

ALBRECHT DÜRER: MOJA ŽENA AGNES

Demokracija ne sme biti taktika!

Bojan Ribnikar

Po težki gospodarski krizi je zadela svet še težja duševna. Vse je narobe: kar je bilo včeraj belo, je danes črno. Kar se je nedavno poveljevalo v nebesa, se danes ponižuje v pekel. Najhujši sovražniki so postali najboljši prijatelji. Nastala je splošna politična nemoralna.

Kakor vsaka gospodarska, je tudi najnovejša duševna kriza težko prizadela Slovence. Kakor da so se nam vdrla tla pod nogami, tako se nam zdi, če poslušamo politična modrovanja. Ali smo res še vedno nezreli za svobodno življenje?

Tudi pri nas so se našli ljudje, ki odbravajo politiko surove sile in zakona džungle: kdor je močnejši in večji, naj vlada drugim. To je tipična slovenska poteza »scaganja«, to je pomanjkanje državljankega poguma.

Tudi pri nas so ljudje, ki so raje podaniki kakor državljani, ki jim je ideal Sparta in ne Atene, ki so zadovoljni, če kdo drugi za njih misli in ki se pustijo voditi kakor čreda ovac. To ne more biti naš ideal, kajti mi hočemo iznad vsega svobodo. Nam ni prirojena suženjska narava, v tem se razlikujemo od njih.

V zadnjem času se je stoodstotno izpremenilo gledanje na ureditve življenja posameznika ali narodov. Pred to vojno smo slišali in čitali prave psalme v čast demokraciji, ki je »rešiteljica človeškega dostojanstva« in kateri edini je »človeško življenje tega imena vredno«. Nikomur ni padlo na um, da bi delal razlike v demokraciji: prva je »kapitalistična« in »plutokratska«, druga ni itd. Čisto pravilno, kajti demokracija je samo ena: vse drugo je diktatura. Vseeno, kako je po-

barvana — diktatura »tout court«!

En sam podpis — krpa papirja — je zadostoval, da so dosednji častilci odkrili svoje karte. Konec je bilo slinjenja o demokraciji. Kar na lepem je postala »lažna«, izum »velekapitala«, »plutokracija« itd.

Najbolj se odlikujejo v tem odklanjanju tisti, ki so še pred nedavnim nosili zastavo demokracije na prsih in njene parole na jeziku. Pravi demokrati so stali v ozadju. Njim ni bilo treba ponavljati donečih fraz. Lažni demokrati pa so se razkrili. Pokazali so, da je bilo vse, kar so leta in leta govorili o demokraciji, taktika. Hinavska taktika.

Sedanja vojna je torej prinesla razčiščenje. Videlo se je, komu je demokracija le sredstvo in komu smoter. Skrivanja pod plašč drugih odslej ne sme biti več, kajti s to nemoralno je treba nehati. Boljši so odkriti sovražniki, kakor pa taki simpatizerji, ki ne morejo počakati niti toliko, da bi videli, kako dolgo bodo držali podpisi.

V začetku vojne je bilo rečeno: nas prav nič ne briga, kakšen bo konec. Zato moramo ostati nevtralni. Zaključek je dober: ostati moramo nevtralni, kajti nas se prav nič ne tičejo kolonije, Dardanele, pomorska oporišča na severu in Baku! To so računi velesil: vse so že poznali Petri in Frideriki Veliki, Elizabete, Napoleoni, Viktorije in Viljemi! Ti računi nas prav nič ne smejo brigati: zato smo tudi ostali nevtralni.

Ni še vsem Slovincem jasno, kje so njihovi interesi. Kakor na dlani ležijo in

vendar jih marsikdo ne vidi; zapeljan je od različnih propagand. Seveda, ko pa mu dogme ne dovolijo, da bi mislil s svojo glavo!

Skriti simpatizerji diktature, ki so imeli v zadnjih letih navado skrivati se pod plašč demokracije, so sedaj že preveč razkrili, da bi še mogli taktizirati z demokracijo. Za stvar je to dobro in zdravo, kajti demokracije v različnih državah niso unčili demokrati, temveč taki agenti tujih ideologij.

KATEDRALA V ŠIBENIKU

K obnovi političnega življenja

Dr. Makso Šnuderl

Notranji položaj naše države nujno zahteva obnovo političnega življenja. Razvoj na srbski strani, a zlasti zunanje-politične razmere še zavirajo začetek tega dela z novimi volitvami. Dasi je predvsem nam Slovencem aktivno politično delo neobhodno potrebno, je pa pripravljenost v narodu v tem pogledu vse drugo prej kot zadovoljiva. V narodu ne vlada le apatija, ampak naravnost odpor in mržnja proti sleherni politiki, ki jo isto-več s političnimi močmi, neveda v politične cilje in malovernost v politične uspehe. Ljudje nočejo nič več slišati o volitvah, pa najsi pridejo od katere koli strani. Dvajset let praznih obetov, medtem ko je gospodarski in socialni napredek Slovencev lezel po poljevo naprej, deset let jalove diktature in par vzglednih volitev, vse to je moralo zapustiti v psihi mase svoje zle posledice. Človek se zlasti ne zaveda, čemu se naj napreza za kakega poslanca; videl ga je za časa volitev, potem pa navadno sploh ne več in navadno tudi ni izvedel, kaj je mož zanj storil. Pač pa je izvedel, da se je obrnil proti tistemu, ki ga je nosil na volilni zastavi, pa najsi je bil to Jevtić ali Stojadinović.

Zato bo težko za vse stranke obnoviti v takem stanju mas politično delo. V resnici bo treba začeti iznova. Naš narod po vsej svoji strukturi, po svojem mišljenju in osnovni psihični dispoziciji temelji na demokratičnih načelih pravice, svobode, dolžnosti in človečnosti. Vkljub temu bi se motil oni, ki bi mislil, da bi mogel uspeti med masami, naglašujoč ta načela v abstraktnem. Eno samo abstraktno načelo je pri nas uspevalo, to je bila vera v politiki, toda ne radi religije same, temveč radi nenosrednega interesa na usodi v onostranstvu. Ne le otopelost, ki sem jo gori označil, tudi tisočletni zgodovinski razvoj naroda ima tu svoje globoke vzroke. Zdi se, da je narod z najvišjega vzpona demokracije, z ustoličenjem knezov po svobodnih močeh, zapadel v najnižje nasprotje. Nikoli od leta 1000 dalje nismo imeli uporov v narodu zaradi politične svobode, ampak so bili upor, kakor zoper Madžare ob Muri, poedine graščake in zlasti kmečki pusti, iz socialnih in občečloveških gesel. Zato je poteklo l. 1848, kot eminentni politični brez odjeka v narodu in bi poteklo tudi leto 1918, da niso voditelji in izobraženstvo rešili položaja. Kjer pa je tudi bila beseda pri masi, tam je bil polom, kakor plesniti na Koroškem, kjer je med mnogim drugim vzrok za odločitev bila politična nezavezanost in nepristopnost mas za idejna gesla, ki so se od naše strani vse preveč naglašala v škodo socialnih in gospodarskih. In še danes položaj ni povsem razen pri mladini — ozdravljen. Polpretekla doba nas uči, da za ceno propagandističnih stvarnih obetov ne zateže nič utrjevanje narodne zavesti. Čeprav ti obeti diametralno nasprotujejo.

Zunanje se torej izraža položaj v narodu v apatiji do političnega življenja, v degeneraciji nekdanje tvorne zavesti o državni in narodni svobodi, s socialnim in človečanskim čutom v ospredju, in pa v nekem racionalno razvitem čutu stvarnosti, ki meji mnogokje na materializem. Od sile razmer, od borbe za vsakdanje življenje se je ljudem razvil v prvi vrsti čut za realnost. Človek rajši prime za kos kruha kakor za lepo rožo. Z vsem tem je treba računati pri obnovi političnega življenja. Kdor bi prišel med narod z gesli o zastavah, narodnih idealih, abstraktnih pojmih demokracije, z vero, ki je v nevarnosti, s poukom o narodnih dolžnostih, z budnicami in vzpodbudami, ta ne bi našel več prav nikakega odziva. S tem in takim je že preveč grešila naša preteklost. Če bi od čitalniške dobe dalje v

narodu bilo manj bralnih društev, diletantskih odrov in pevskih krožkov, pa več gospodarskih ustanov, poljedelskih, sadjarskih, gozdarskih, obrtniških, združniških in več socialnega prizadevanja, bi današnja narodna zavest ne bila prav nič na slabšem, saj so ljudje vse ono jemali bolj za zabavo kakor za vzgojo. Tudi gospodarske in socialne ustanove bi bile slovenske, pa bi bili ljudje slovenstvo doživljali ob neposrednih koristih in ne ob zabavi in bi se bila njihova narodna zavest utrjevala bolj stvarno in trajno. Mi vidimo, da so tisti kraji tudi narodno najbolj zavedni, kjer je politiki uspelo ustanoviti trajne in obče-koristne gospodarske ustanove. Morda bi bilo danes še bolj žalostno, če bi združništvo, ki je vsaj na denarnem področju podprlo narod, ne bilo poseglo v politično in za-

danoprosvetno delo.

Kar ni storila preteklost, to bo storiti sedanost. Demokratska načela v njih praktični podobi pokazati narodu, namesto na krivca, kazati na zlo in na zdravilo. Sredstva za socialni dvig, za gospodarsko izboljšanje kmeta in obrtnika, ki so posledice in koristi demokratske vodene politike, bodo ljudem ne le stvarno bolj razumljiva kakor v obliki abstraktnih gesel, ampak bodo tudi prej pridobila izgubljeno zaupanje mas v politiko in politične ljudi, ako boe narod v takem konkretnem in realnem delu spoznal, da politiki poznajo zlo, da ga raziskujejo in iščejo leka in da poznajo sredstva, ki so posameznim pokrajinam potrebna za izboljšanje njihovega življenja.

Politiko med narodom ne bo treba več visokoletečih gesel, ampak statistike; mesto narodnih idealov — potrebe pokrajine v gospodarski in socialni smeri; namesto verskih načel — v dejanju poštenje in pravica; namesto obetov — poštenega dela in odkrite in moške besede!

Mladina na plan!

Dr. Marjan Mehle

Stoletje, v katerem živimo, bo zgodovina označila kot stoletje nemira in trenj, stoletje gigantskih borb in prizadevanj borb malih narodov za ohranitev politične, gospodarske in kulturne samostojnosti in neodvisnosti. Viharji, ki z nesluteno razdiralno močjo divjajo po svetu, pa ne zahtevajo samo borbene odločnosti in notranje organizacijske povezanosti vsakega naroda kot celote, temveč zahtevajo tudi od vsakega posameznika kot dela te celote celega zrelega človeka.

V takem nemirnem ozračju daje ritem tehničnega in gospodarskega razvoja naši dobi posebno oboležje in spravlja na površje celo vrsto najrazličnejših gospodarskih, socialnih in socioloških problemov, ki s svojo elementarno nujnostjo zahtevajo takojšnjo in prevdarno rešitev ter ne dopuščajo nikakega odlašanja. Ne smemo si prikrivati dejstva, da tudi mi stojimo pred takimi problemi. Še manj pa smemo pozabiti na to, da so ti problemi za slovenski narod toliko težji in usodnejši, ker smo številčno majhni, na naravnih bogastvih ne preveč bogati in politično silno dezorganizirani.

Na drugi strani opažamo razveselljivo dejstvo, da tudi v najširši plasti slovenskega naroda vedno bolj pronica čut in zavest o potrebi čim popolnejše mobilizacije vseh tvornih sil in čim enotnejše organizacije celotnega naroda tako na gospodarskem kot na kulturnem in političnem polju. Velik delež zasluge ima pri tem naša mlada generacija. Na to idealno mislečo, politično dozorevajočo mladino smo upravičeno ponosni, ker se v polni meri zaveda vseh nalog, ki jo v bližnji bodočnosti čakajo in se skrbno pripravlja na oni čas, ko bo morala prevzeti na svoja ramena vso odgovornost pri vodstvu svojega naroda in sodelovanju o njegovi usodi.

Ta mladina, ki vre v svojem mladeniškem idealizmu in ki razpolaga z neizčrpno voljo do dela v blagor svojemu narodu, se nikdar ne bo ustrašila še tako težkih žrtev in naporov. Ona se dobro zaveda, da bo pri svojem delu naletela na najrazličnejše težkote, ker je bilo mnogo dragocenih prilik zamujenih. Njej, ki ji je dobrobit lastnega naroda geslo, pod katerim bo vršila svoje delo, je bilo težko, ker je bila doslej prisiljena stati ob strani in gledati, kako malo koristi je prinesla slovenskemu narodu dosedanja politična delavnost vodeče generacije, ki se je — z malimi izjemami — dosledno izčrpavala v brezplodnih in narodu škodljivih ideoloških in svetovnonazornih trenjih. Ta desetletja trajajoča borba med tzv. klerikalci in liberalci ni prinesla slovenskemu narodu nobenih vidnih koristi in uspehov, pač pa mu je silno škodovala, ker ga je razcepila in odvrnila od tega, da bi svoje sile posvetil važnejšemu delu. Gospodarska in politična bilanca teh trenj je bila docela pasivna. Zakaj naj bi potem to borbo nova generacija prevzela in nadaljevala?

Namesto da bi v dvajsetih letih, ki jih je imela ta generacija na razpolago, izgradila na znotraj povezano in na zunaj utrjeno narodnostno skupino, ki bi bila odprta proti vsem viharjem se je med seboj prepirala na žive in mrtve za prazne besede in visoko doneče fraze. Ni ji bilo mar, če so medtem prihajali k nam iz tujine ljudje, ki so razvili silno gospodarsko delavnost in spodbujali gospodarske temelje slovenskemu narodu. Razcepili so naše vrste in slabili našo odpornost. Ni

nam skušala ustvariti slovenskega kapitala, s katerim bi sami in s svojimi delovnimi močmi izkoriščali naravna bogastva slovenske zemlje. Ni nam ustvarila slovenske industrije, temveč je dopuščala, da so žulji slovenskih delovnih rok otekali v tujino. Ni bila dober gospodar, ker ni znala usmeriti delovnih moči svojega naroda v delo na lastni zemlji, ampak je pustila, da je ta sila odhajala v tujino in tam oplajala tuja gospodarstva.

Ni namen tega članka, da bi začel kaka medsebojna obračunavanja in delal kake očitke. Potrebno pa je, da se ozremo vsaj na nekatere napake, ki so bile zagrešene v bližnji preteklosti, da se bomo znali v bodoče varovati novih napak.

Kličemo na dan mladino slovenskega naroda, kajti čas je, da krepko zgrabimo za delo. Čutimo potrebo po prenehanju brezplodnega medsebojnega obračunavanja, čutimo potrebo po trdem in naporu delu. Zavedamo se, da bomo morali marsikje napraviti prvo brazdo v ledino in vendar se ne strašimo dela. Potrebujemo iskrenega in tvornega sodelovanja vseh dobro mislečih, slovensko čutečih, politično neomadeževanih, značajnih in delovnih ljudi. Zbirajmo sinove slovenskega naroda, ki so kremenitih značajev in ki so voljni vse svoje sile posvetiti delu za svoj narod. Povežimo razcepljene vrste slovenskega naroda v enotno in močno delovno fronto, zgrabimo za kladiva in kujmo boljšo bodočnost svojemu narodu pod geslom: narod za narod!

Mladina na plan!

Velikonočno vstajenje

Uladimir Kreft

Dvakrat v letu je zemljanu sojeno, da lahko opusti skrb in se preda trenutkom sreče in zadovoljstva.

Koncem leta preživlja te trenutke v krogu svoje družine ob božičnem drevesu, pozabljajoč na zunanji svet in njegovo nemirno življenje; ob Veliki noči pa doživlja te trenutke v prvem dihu prihajajoče pomladi.

Po dolgih zimskih dnevih prihaja Velika noč.

Kmet zapušča sobo, opazuje naravo in premišljuje: povsod vidi novo življenje: ptički na drevesih prijetno žvrgolijo, polja in travniki že zelenijo in vse stvarstvo na zemlji kaže prve znake prihajajoče pomladi.

Dolga je bila letos zima, daljša in bolj mrzla od preteklih. Dolgi, že predolgi so bili dnevi počitka in dolgočasje se je pojavljalo v nas. Tudi pravega miru ni bilo. Dogodki, ki so se vrstili dan za dnem v svetu, so povzročali misel za mislijo in naše oči so bile stalno uprte na sever, vzhod in zahod, boječ se, da ne bi zagledale glasnika, ki jim prinaša tudi za nas nesrečne vesti.

Danes je zima že pri kraju. Tu in tam še najdeš njene sledove, toda oživila po-

lja, vrti in gozdovi ter glas pridnega kmeta pričajo o prihodu pomladi, ki naj nam da novega upanja v našo bodočnost.

Kakor se otroci veselo igrajo pred hišo, vriskajo in se radujejo sončnih dni, prav tako postaja veselejše v naših dušah in v naših mislih. Odpornosti in samozavestnosti postajamo; urejujemo naše misli, ki se križajo in tepejo med seboj; pravega izhoda iščemo iz neprimlik, v katere smo zašli. Drug drugega iščemo, vsi bi radi postali prijatelji, pa ne moremo. Rahločutni in majhni smo; delamo in se trudimo, ničesar velikega ne moremo ustvariti. Svobodo in pravico hočemo, četudi nismo prepričani, da nam svoboda prinese pravično vstajenje ljudstva.

V glavah slovenskega ljudstva se poraja misel resničnega vstajenja, velika želja, ki že dolgo čaka svojega odrešenja. Povsod jo slišiš: po vaseh, po trgih, v mestih, na polju, v gozdovih in v tovarnah; njen glas postaja močnejši in silnejši; kliče in išče odrešenika in ob velikonočnih dneh dobiva vera v zmago miru in pravice novih moči in novega upanja...

Pirhe zlate
zajček riše
za bogate,
revne hiše —

Svojevvrsten spomin z rimske kampanje

Ivan Hribar

Proti koncu novembra leta 1918 sem se mudil nekaj dni v Rimu, kjer sem pričakoval velikega srbskega državnika Nikolo Pašića, ki je imel dospeti na poti v domovino iz Pariza.

Na srbskem poslanstvu, kjer so me zelo ljubezno sprejeli, me je seznanil poslanik Antonijevič s slovenskim rojakom, bilježnikom Premrujem z Kobari- da. Bil je zaveden Slovenec in jako izobražen mož, ki je bil poslaniku za svetov- valca v slovenskih zadevah. Popolnoma vešč italijanskega jezika, v katerem sem se sam le za silo sporazumeval, in ker je bil v Rimu kakor doma, mi je poznan- stvo z njim bilo veliko vredno. Njegovo prijaznost sem namreč prav sebično iz- koriščal v to, da me je spremljal ob iz- prehodu po Rimu in njegovi bližnji oko- lici.

Ker je bilo vreme sončno, moja rado- vednost pa velika, sem bil vedno na no- gah. Z mano seveda tudi prijazni — se- daj, žal, že pokojni — gospod Premru.

Nekega dne ga naprosim, naj se mi pridruži pri izletu na slovečo Vio Appio, do kateri so tolikokrat ponosno korakale zmagovalne rimske legije. Rad mi pri- trdi in na Piazza Colona si najameva avtotaksi ter odbrzva po mnogih tesnih ulicah in širokih, s palačami obroblje- nih cestah, po dolgi, le malo zazidani Via di Porta San Sebastiano skozi obzidana vrata istega imena na Apijsko cesto.

Ko prispeva nanjo se mi zazdi, da sva zadihala drugačno ozračje. Prividi iz davne preteklosti se mi jamejo poditi po glavi, ob vožnji med mnogimi, deloma razpadlimi, deloma še dobro ohranjenimi grobnimi spomeniki iz predkrščanske do- be na obeh straneh »kraljice cest«. Ka- kor v kalejdoskopu! Toda resnično do- življanje jim kmalu napravi konec. Saj sva imela kaj gledati na vse strani.

Pri veličastni grobnici Cecilije Metelle, dam avto ustaviti in povabim ljubezni- vega spremljevalca na kratek izprehod po onem kraju ceste, kjer so odkopali njen stari tlak, ki je zgovorna priča, ka- ko skrbno so si Rimljani prizadevali ohraniti jo vedno v najboljšem stanju. — Krasen pogled se nam odpre. Monte Ca- vo, Monte Salomone, Monte Ceraso in Monte Peschio so dvigali pred nama svoje vrhove, katere je zlatilo južno sonce, ki se je v raznih barvnih odtenkih polgravallo s toplim zrakom, puhtečim »znad albarskega in nemskega jezera. Med grobove ob cesti se je zasidrala tu kaka cipresa, tam kak borovec. Čuden pogled! Dokler neso oči, gola kampanja, po kateri se pasejo črede goved: sama živina z dolgimi rogovi. Sem ter tje je videti skupine temnozelenih, vitkih ci- pres s koničastimi vrhovi v družbi bo- rovev, ki svoje pahljačasto rastoče, s temnozelenim igličevjem gosto porasle veje raztezajo na vse strani, napravljajo- č na ta način velik, okrogel senčnik. Vso to pokrajinsko sliko dopolnjujejo vel- kanske razvaline Klavdijevega in Mar- cijevskega vodovoda, ki nehoti vzbujajo spoštovanje do tvorne sile naroda, čigar spomenik so.

Kakih pet sto korakov napraviva peš po tlaku stare Apijske ceste. Nato se vr- neva k avtomobilu. Par korakov od nje- ga čujeva nenadno pozdrav: — Buon giorno signori! (Dober dan, gospoda!)

— Dober dan, odvrne moj tovariš, ozri se. Bil je velik, suh, zelo zagorel možak, gladko obritega obraza. Hodil je kolorok, noseč suknjč čez lakete leve ro- ke, dočim se je z desno opiral na debelo, gorjači podobno palico. Glavo mu je po- krivala pisana čepica s koničastim, po zagorelem tliniku opletajočim koncem, katerega se je držal rdečezelen trepec. Vrat je imel gol, srcajo pa globoko dol- do trebuha odpeto. Izpod nje so silile goste, dolge, črne kocine.

— Kam pa, dobri mož?

— V Rim grem, odvrne, pomoliti na grob svojega zaščitnika, sv. Aleša.

— Ali prihajate od daleč? vpraša to- variš.

— Iz Pescolamazze blizu Beneventa, odgovori vprašanec. Tri dni sem že na poti.

Moj spremljevalec pripomni, da je to blizu Napolija, potem pa vpraša tujca:

— Zakaj se pa ne vozite po železni- ci?

— Po železnici? se začudi. Saj grem vendar na božjo pot!

— Čujte! pripomni Premru proti meni. To zbudi romarjevo radovednost, da vpraša:

— Vidva sta tujca, kajne?

— Da.

— Angleža?

— Ne.

— Tedaj morebiti Francoza?

— Tudi ne. Slovenca sva.

Romar naju pogleda tako, da takoj uganeva, kako tuj mu je ta narodopisni pojem. Zao dostavi moj tovariš pojasnju- joče: — Iz Avstrije.

Romar zmaje z glavo in pravi: — Ne razumem vas.

— No, premišlja Premru, željan svoje- ga sobesednika spraviti do umevanja, — Slovana sva.

— Aha, se začudi romar, Turka!

— O, ne, odvrne Premru, Slovani ne žive samo na Turškem. Poleg Slovencev so Slovani tudi še Hrvatje, Srbi, Čehi, Rusi...

— Razumem, Rusa sta torej.

Videč, da bi bilo vse nadaljnje razla- ganje zastoni se odloči Premru pustiti pobožnega romarja pri tej veri ter pravi: — No, da. In razplete se tale nadaljnji pogovor:

— O, kako mi vaju je žal!

— Zakaj?

— Zato, ker ne prideta v nebesa.

— Kdo pravi, da ne?

— Naš duhovni gospod nam je to raz- kladal. Rusi ste krivoverci.

— To vendar ni res. Saj smo kristjanje kakor vi.

— Ali sta se vidva torej izpreobrnila?

— Nisva odgovori Premru, ostajajoč pri svoji, tako nenadno prevzeti vlogi, ter jame preprostemu romarju pojasnje- vati, kako Rusi verujejo v istega Boga

in Mater božjo, kakor on in da je razlika samo v tem, ker ne priznavajo rimskega papeža za svojega vrhovnega cerkvene- ga poglavarja.

— Ecco! (Glej, glej!) vzklikne po teh besedah pescolomaški romar, opre se na svojo debelo palico in se zagleda ostro v oči mojega tovariša.

— Vidite, to ni prav! Sicer po vsem, kar ste mi povedali, verjamem, da ste Rusi dobri ljudje. Vsaj, ako vaju pogle- dam, bi to sodil. A pogubljeni boste ven- darle. Žal mi je za vaju!

Dospemo do avtomobila. Tovariš po- vabi romarja, naj prisede, češ, da bo ta- ko hitreje v mestu. Ko da bi ga bilo kaj pičilo stopi povabljenec za korak nazaj in pravi:

— Kaj neki mislite? Nalašč sem pri Capannelah krenil po slabši poti proti Rimu, da bi tako imel večje zaslužnje v nebesih. Kaj bi neki delal moj zaščitnik sv. Aleš, ko bi jaz zdajle sedel na tole motovilo? On, ki je vedno pešal in je, da samega sebe poniža, v očetni hiši ne- poznani leta in leta ležal pod stopnicami in živel od miloščine! Le peljita se sama! Ker sta pa tako prijazna, prosim vaju, da se spokorita in prestopita v našo ve- ro. Če to storita, se še kdaj vidimo v nebesih. Če ostaneta trdovratna, se se- dajle vidimo zadnjikrat.

Skoro je naju posili smeh. Premagova- la sva se, ker trdne vere preprostega moža nočeva kaliti. Vendar moj tovariš še pristavi:

— Ako našemu svidenju ni nič drugega na poti, tedaj se gotovo še vidimo. Z bo- gom, dobri mož! In segla sva mu v žu- ljavo desnico in jo krepko stisnila.

Božjepotnikov obraz se prijazno raz- tegne. Menda čuti, da je našel in srečno k čredi pripeljal dvoje izgubljenih ovc. Obstane, obrne svoje oči proti nebu med tem, ko mu je gost oblak prahu zakril najino, proti mestu bržeče vozilo.

PETAR LUBARDA: GRUŽ

Ustava ukinjena za eno uro

Dr. Dinko Puc

Koncem 1. 1902 se je odločil takratni kralj Aleksander - Obrenović, da udari po radikalni stranki. Razrešil je vladu P. Velimiroviča, ki se je naslanjala na radi- kale in naprednjake (austrofilaska stran- ka, ki je ob koncu vojne izginila) ter iz- ročil vladu generalu Cincar - Markoviču.

To je bila šestnajsta vlada v dobi nje- govega kraljevanja, ki je začela 1. aprila 1893, kar najbolj označuje nestalnost nje- govega značaja in nedoslednost njegove- ga mišljenja. V teh letih so bile izmenja- ne vse politične osebe, ki so prišle v po- štev in vse stranke in kar je bilo najhuj- še, vsi so odšli z občutkom grenkobe v srcu, ker so se čutili ponižane in užalje- ne. Edini politični činitelj je bil kralj, ki se pa ni zavedal, da je to le po sili svo- jega položaja, ne pa po svojih sposobno- stih. Domneval je, da je postal dovolj močan, da vlada povsem po svoji volji, ter je v to svrhu postavil vladu Cincar- Markovičevo, ki jo je nazval nadstran- karsko.

Prvo delo nove vlade je bilo, da je od- ložila seje Narodne skupščine in da je potem 3. I. 1903 zasedanje zaključila, ne da bi skupščino razpustila. Potem pa je začelo veliko pometanje po uradnih, ker je vlada hotela prilagoditi ves državni aparat v novi kurz, ki je bil predvsem naperjen proti radikalni stranki. Na ti- soče uradnikov je bilo premeščenih in upokojenih.

Vendar je naletela vlada na težkoče. Sodniki so bili zaščiteni, ker so bili po zakonu nepremestljivi. Predsedniki občin so se lahko pritožili na Državni svet, v katerem niso bili sodniki naklonjeni no- vemu režimu. Državni svet se ni hotel ukloniti volji vlade ter je sodil po zaka- nu. To pa je zadalo velike brige vladi, ker je imel Državni svet tudi vpliv na volitve, pri katerih je določal predse- dni- ke volivnih odborov. Podlaga vseh teh ovir, katere je našla vlada na svojem potu, je bila ustava od 6. aprila 1901, ka- tero je bil kralj sam dal narodu in ka- tero je prisegel. Kako bi mogel tedaj on

uničiti svoje lastno delo?

Tako so mislili oni, ki so verovali v zakon. Izpadla je pa stvar povsem dru- gače.

23. marca 1903 je nastala — bolj slu- čajno kot namerno — večja demonstra- cija beogradske omladine proti režimu. Orožniki so streljali in bilo je nekaj mr- tvih in ranjenih.

Nato je dne 24. marca 1903 izšel kraljev ukaz, ki je »ustavil veljavo ustave od 6. aprila 1901 za kratek čas.« Obenem se je razveljavil ukaz o imenovanju senator-jev, razpustila Narodna skupščina, člani Državnega sveta so bili stavljeni na raz- položje in ukinili so se vsi zakoni, ki so imeli za podlago ustavo od 6. aprila 1901.

Ta ukaz je izšel gori omenjenega dne ob 11.15 zvečer.

Se predno je Beograd prav razume- dalekosežnost tega ukaza, je izšel ne pol- no uro kasneje, a z datumom od 25. mar- ca 1903 nov ukaz, s katerim kralj nazna- nja, »mitemu in vernemu mu narodu, da vrača u potpunu silu i važnost ustav od

6. aprila 1901.«

Toda kratka ura med prvim in drugim ukazom je imela usodepolne posledice. Izginila je cela vrsta zakonov, izginil je senat, Narodna skupščina, padla je ne- odvisnost sodnikov, padle so uprave ob- čin itd. itd. Nasilju je bila pot odprta.

Vlada na te ukaze ni dala svojega pod- pisa. Pro forma je, čim je bila ustava ukinjena, demisionirala, tako da je 1 uro bila Srbija brez vlade. Po tej uri je bila znova imenovana na podlagi kraljeve proklamacije od 25. marca 1903.

Tako se je posrečilo, da je bila radi- kalna stranka zadeta v živo, zdejlo se je smrtno. Izgubila je vsa mesta, vso za- slombo. Ko so bile razpisane za 19. maj 1903 volitve za Narodno skupščino, ra- dikalna stranka ni niti postavila svojih kandidatov. Triumf vlade je bil popoln.

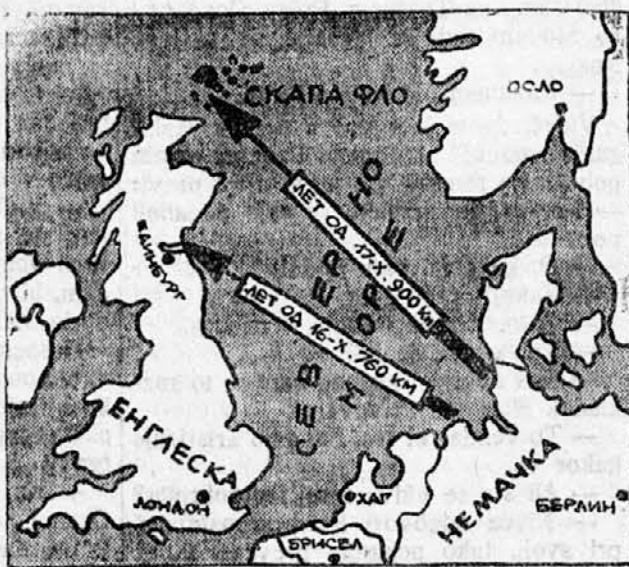
Toda že 29. maj 1903. je izbrisal Obre- noviče iz zgodovine. Njih padec je po- menil novo Srbijo, nov povzdig in raz- cvit države, pa tudi konec nasilja. Radi- kalna stranka je prišla do nove moči in voljave.

Pomladne perspektive iz nemirne Evrope

Ivo Lapaine

Vsako pomlad se zadnja leta vznemirja svet v pričakovanju, kaj bodo prinesli dnevi skrajne mednarodne napetosti. V marcu je prerokjena Nemčija reorganizirala in oborožila svojo vojsko, na začetku pomladi je vkorakala v Posarje, v marcu priključila pozneje Avstrijo, zasedla Češkoslovaško in Klaipėdo. Pred letošnjim zgodnjim Vstajanjem so utihnili topovi na severu, kjer so na mejah Finske krvavele snežne poljane in svet ugiblje zdaj, kaj bo še prinesel letošnji marec, kaj nadaljnja pomlad...

Intervjuji Rooseveltovega odposlanca po evropskih prestolnicah so prišli v trenutku, ko se je gordijski voz naše diplomacije še bolj zadrgnil. Sovražna tabora sta se po zlomu Poljske, zadostitvi sovjetskim težnjam v baltskih državah in na Finskem spet znašla v sprti trojici: Angliji, Franciji in Nemčiji. Kakor v uverturi svetovne vojne tako stoje tudi zdaj Italijani kot opazovalci ob strani, ogromno geopolitično področje, ki je 1914 segalo od Nemčije do Bagdada, je pa v gospodarski iniciativnosti zamenjal prostori prostor od Berlina na vzhod, tja do Vladivostoka. Kopica malih držav hiti stalno zatrtje, da hoče biti čim dalje proč od vojne vihr, na zahodu Evrope pa prežita zavezniški sili na trenutek, ki naj jima pomaga do zmage njihovih ciljev.

Naskok sovjetskih divizij na močno utrjeno Mannerheimovo črto je pokazal, da se utegne tudi globoko v zaledje razpredeni niz železobetonskih trdnjav ukloniti premočni sili. Na 200, odnosno 100 km dolgem utrjenem odseku je predril napadalec po treh tednih ofenzive betonsko pregrado tja do Viipurija. Pravijo, da je bil ta uspeh predvsem zasluga najmodernejših, brzostrelnih sovjetskih topov. Blizu 150.000 žrtev je bilo treba za predor te fronte, 10.000 strojin in topov najrazličnejšega kalibra je po švedskih virih bruhalo ogenj v finske postojanke in samo v zadnjem tednu vrglo 20 milijonov lahkih ter do 70.000 težjih granat na betonirane zakope. Švedski strokovnjaki sodijo, da je stala ta ofenziva sovjetov samo na porabljenem materialu blizu 13 milijard din, več kakor znaša naš letni državni preračun, dočim so Fini utrpeli vseh 10 tednov vojne za opremo, prehrano vojaštva ter vojni material blizu 50 milijard din. Zaplenjeni sovjetski tanki in sestreljena letala predstavljajo izgubljeno vrednost 580 milijonov din.

Na severu je zdaj mir, kje bo poslednji spet zagrmelo? Tako v Skandinaviji kakor na Balkanu žele Nemci ohraniti mir. Ali bodo prevzeli zavezniški iniciativo? Ali bo šel Siegfried proti Maginotu? Moderna vojna terja ogromne denarne vsote in žrtev. S te perspektive bi bil even-tuelen neuspeh ofenzive ob Renu usode-polnega pomena za gospodarstvo napadaleca. V primeru z Mannerheimovo utrdbeno črto je Maginotov trdnjavski pas od švicarske do luksemburške meje trikrat daljši, po gradnji sega mnogo bolj v zaledje ter je neprimerno močnejši. Kdor bi tu hotel predreti, bi moral na vsej frontalni črti vreči najmanj 120 divizij v peklenski ogenj. Računajoč z bombardiranjem na Mannerheimovi črti bi moral večtedensko razdiralno delo ofenzive ob Renu otvoriti najmanj 30.000 najrazličnejših topov, ki bi že v teku prvega tedna bruhalo nad 65 milijonov lahkih, pa blizu 220.000 najtežjih granat na sovražne zakope. Tisoče letal bi moralo pomagati s težkimi eksplozivnimi bombami, obzorje bi videlo boje, kakršnih ne pomni človeštvo.

Šele po tem peklenskem uvodu bi posle lahko v boj motorizirane divizije tankov in oklopnih voz s pehoto. Ofenziva bi požrla 60 milijard din, vsak dan bi morali dovajati napadalnim divizijam blizu 8000 vagonov artilerijskega, pa inženirskega materiala in aprovizacije. Kako veliki bi morali biti ti napor, si lah-

ko predočimo, če pomislimo, da se je samo v osemmesečnem boju za Verdun 1917 prevozilo vsak dan na cesti do tja 13.000 vojakov in 7000 ton raznega materiala...

Ali so ofenzive na utrdbe ob Renu v tako velikem obsegu mogoče? V skrajnem primeru niso izključene. Izkušnje s francoske fronte med svetovno vojno pričajo, da niso bili spopadi mnogo manjši, kakor bi jih terjalo srečanje Siegfrieda s Maginotom. Tako je Ludendorff marca 1918 pognal 70 nemških pehotnih divizij v ogenj, tri milijone mož se je borilo na obeh straneh fronte. Francoska artilerija je bruhalo tedaj vsak dan v nemške zakope 2.750.000 lahkih, pa 10.000 najtežjih granat. V bojih, ki so trajali 200 dni, so vrgla zavezniška topovska žreba v nemške postojanke nad pol milijarde granat... Šest tisoč nemških topov je udarjalo na 60 km dolg francoski sektor. Naravno, da je uspeh sedanje ofenzive na utrdbe ob Renu mnogo bolj tvegana stvar, oba pasova imata založene velike rezerve, pa dobre prometne zveze fronte z zaledjem. Toda, če ne poseže vmes čudodelna roka sprave, se bo nekega dne le stresla Evropa od orjaškega razračunavanja med železobetonskimi blokoma in ugrabila v krvavem naskoku blizu milijon življenj...

Nemški tisk namigava v zadnjem času, da bo Nemčija obračunala z Albionom tako, da bo poslala nad otočje celo brodogradnjo svojih zračnih eskader. Seveda bi napad več tisoč bombnikov ne bil brez posledic za Veliko Britanijo. Nemčija je zimski odmor temeljito izkoristila za pospešeno oborožitev na vseh poljih narodne obrambe. S tem v zvezi krožijo tudi skrivnostne vesti o orjaških topovih, vrstnikih »Debele Berte« iz svetovne vojne, s katerimi bodo Nemci počastili London. Znano je, da so Nemci z »De-

bele Berte« 23. septembra 1918 streljali na Pariz iz 125 km oddaljenega Lanea. Dolžina cevi teh topov je znašala 35 m, kaliber 125 kg težke granate, ki se je pognala iz topa 40 km v zrak, je meril 210 mm. Novi nemški »Debeli Makste«, ki bi naj presenetili London, imajo baje 36 m dolge cevi, 300 kg težke granate kalibra 280 mm se poženejo 60 km v zrak in streljajo 250 km daleč. Takšna razdalja od Londona pa seže komaj do holandskega otoka Valherena in je ugan-ka, v kakšni pomorski ali kopni ofenzivi nameravajo Nemci pošiljati v sedem-milijonsko angleško prestolnico ob Temzi orjaške granate.

Velika Nemčija bo vsekakor skušala najti nadomestek za poizkuse v pomorski vojni, ki se niso obnesli. Nepristranski strokovnjaki sodijo, da je nemško zrakoplovstvo močnejše od zavezniškega. Kljub težkočam v kadrovski dopolnitvi in pomanjkanju častniških rezerv šteje nemška vojska 4 in pol milijona izvežbanih mož, prav toliko, kolikor jih je postavila sama Francija v Maginotovo črto in za njo. »Nemška vojska je pripravljena na udarec, ki bo zasenčil vse dose-danje pojme o vojaški prodorni sili!«, pišejo berlinski listi. Angleži nasprotno trde, da »bo vojno dobil tisti, ki bo potrošil zadnji funt!«. V ta namen so povečali davke kakor še nikoli poprej. Vendar plačuje angleški državljani davke šele, kadar znašajo njegovi letni dohodki 225 funtov, nemški pa 65 funtov. Več kot polovico izdatkov za vojno bodo Angleži krili z davki. V bojih proti Napoleonu so kriče angleške davščine komaj četrtino, v burski vojni dve petini, v svetovni vojni eno tretjino izdatkov.

Angleško javno mnenje računa z daljšo vojno, zato proti dajanjem ni odpora kakor 1914, ko so menili, da bo vojna v nekaj mesecih končana. Nasprotnik Velike Britanije mora tedaj računati z od-pornostjo njegovega ogromnega boga-stva v narodnem premoženju. Država se lahko izčrpa do mere, ki je ne more doseči noben drug narod v Evropi. Njen nacionalni dohodek znaša 1.584.000.000.000 din na leto! Doslej daje Anglija za vojno 2100 milijonov funtov, niti ne polovico dohodkov, ki znašajo 3600 milijonov funtov na leto. Velika Britanija lahko še ogromno dvigne svoj vojni potencial, ne da bi se zamajali njeni finančni temelji, zato je vsako oklevanje nasprotnika v končni odločitvi le njej v korist.

Žilavi nemški narod se mora tedaj v svojih naporih boriti z za USA najboga-tejšo državo na svetu. Povprečen doho-dek Angleža znaša 112, Nemca 64,5 fun-ta na leto. Britski narod lahko porabi dvakrat več kakor nemški za svoj stan-dard. Na vsak nemški top lahko vlije

Anglija dva, prav tako je z letali, kjer hite Angleži nadoknaditi zamujeno. Ka-dar bo Anglija mobilizirala finančni na-por do višine, kakršno je uporabila Nem-čija, bo dvakrat močnejša.

Še večjega pomena v vojni so zlate rezerve. Velika Britanija razpolaga z nad 110 milijardami din zlata, Nemčija je na tesnem z njim. V tujini ima Anglija inve-stiranih 770.000 milijard din kapitala, ta-ko da bi lahko uvažala od zunaj 18 me-secev vse svoje civilne in vojaške po-trebe, ne da bi ji bilo treba kaj se navajati. Pšenice pridelata angleško cesarstvo tri-krat, sladkorja dvakrat več kot Nemčija, ki mora skrbeti za enkrat več državljano-v. Zato je nemška težnja po kolonijah vedno glasnejša. Anglija je homogenejša kakor Nemčija, ki ima v povečani državi na vzhodu nad 30 milijonov Slovanov. Velika Nemčija je pa sklenjena v ozemlju za Siegfriedovo črto, dominioni Velike Britanije so daleč od matere zemlje.

Za merilo moči med dvema glavnima nasprotnicama v sedanji vojni se navaja na splošno tudi mnenje, da je število An-gležev daleč manjše od Nemcev na sve-tu. Trditev je zmotna v toliko, da se je Angležem posrečilo izven domovine ustvariti enote, ki so tesno povezane z osrednjim jedrom ali pa kot samostojne države nadahnjene s kulturo anglosaške-ga elementa.

Germani štejejo na vsem svetu 296 mi-lijonov duš. Po preseljevanju narodov se je v nadaljnjih stoletjih kultivirala stara nordijska skupina 130.000 Islandcev, 3,6 milijona Norvežanov, 7,7 milijona Švedov in 3,8 milijona Dancov. Angleži na za-hodu so se kot pomorski narod razmno-žili po vsem svetu v močno skupino 170 milijonov sonarodnjakov, dočim štejejo Nemci doma in po svetu, po trditvah njih geografov iz l. 1930, 98 milijonov duš. Med obema izrazitima potomcema nekdanjih Germanov obstaja kot osrednji prehodni odtonek frizijska skupina, dalje 8,6 milijona Holandcev in 4,6 milijona Flamcev. Slednji narodnosti sta mlajši odcepek nižjenemškega narečja.

Anglosaški element se je tedaj izven Evrope močno zasedel v Ameriki, Južni Afriki, Avstraliji in na Novem Zelandu. Važno vlogo anglosaksonstva izven Evrope imajo Zedinjene države Severne Amerike. Tu je zakoreninjena gonilna sila pradamovine Angležev, ki je kljub samonikli in samostojni ameriški kulturi zelo zainteresirana na usodi bratske de-žele otoškega cesarstva. Zato je narav-no, da bo v kakršnem koli razpletu ev-ropske krize kakor v zadnji tako tudi v sedanji vojni imel končno besedo še Wa-shington, kamor bodo v bližnjih dneh uprte oči vsega miroljubnega demokra-tičnega, pa tudi totalitarnega sveta.

Razvrstitev vrednot

Ivan Potrč

Nad pokrajino je legla megla, hladni dež prši. Zima jemlje slovo, po osončnih travnikih pa se uporno ponuja pomlad. Po jutrih pojejo ptice, otroci nosijo zvončke v šolo. Še malo, pa bodo šolarji se-zuli čevlje in bosi tekali po cestah. Mači-ce so že splezale na veje, kmalu bo za-čelo nabrekati popje na drevju; nato bo popje razgnalo in v cvetele bodo mare-lice, češnje in hruške. V teh mrzlih marčnih dnevih je to skoraj sen, ki pa se bo kmalu uresničil; kajti narave se ne dá zaježiti. Pomladni vetrovi samo zjasnijo nebo in prinesejo toploto v pokrajino.

Hladni marčni dnevi čudovito nalikuje-jo razrvanemu času, ki je zajel ves svet. Nad Evropo je legla zima, človek pa se je zbežal in začel živeti iz rok v usta. Veruje v pomlad, a znova ne veruje. — Čas, ki se je začel zaganzati zadnja leta zdaj v to zdaj v ono stran, je zrahljal pogled na svet. Enodnevna politična vest se je iz dneva v dan preveč lovila, da bi se mogla znati ter se napeljati v količak miren tok. Vdrla je po pokrajini ter za-čela rahlirati tudi stare in ustaljene vred-note. Nihče ni več za nič odgovoren, paragraf pa je postal samo orodje.

Čas ni razvrstil samo valute, am-

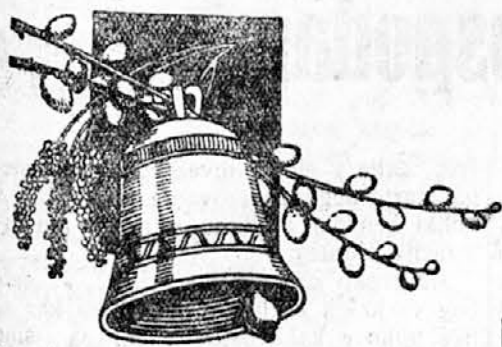
pak je z njo vred razvrstil najosnov-nejše človečanske pravice, do katerih se je človeštvo v tisočletjih z žrtvami in krvjo dokopalo. Človeško življenje — tako posameznika kakor množice — je izgubilo skoraj sleherno težo. Vojna in izredni ukrepi so prav tako skoraj doce-la razvrstili človeško življenje. Indi-vidualist je postal del množice; nehal je misliti s svojo glavo ter se pustil zane-sti z nezavedno množico. Boj za kosček kruha je strl marsikateremu hrbtniku ter jo za vedno pripognil. Lačni množici je bilo treba pokazati samo kosček kruha, pa je vdrla brezglavo za vodnikom kakor čreda za pastirjem, pa četudi bi jo peljal pasti namesto v stajo v klavnico.

Laž je privilegirana, uzakonila se je in sankcionirala. Iz politike se je zanesla v javno življenje ter začela izpodjedati tu-di temelje sodobnega družabnega življe-nja. Toliko češčenja svoboda je postala navadna enodnevna fraza, pod krinko katere kolektiv, a tudi posameznik se-žeta po meču, če gre za njune in samo njune interese. V imenu interesa te ali one skupine se je sankcioniral tudi uboj. Posameznik se je docela izgubil v mno-žici. Prepustil se je toku ter pozabil, da

je prav izgrajenost vsakega posameznika ter svoboda vsakega posameznika moč množice.

Redki so danes »otok na tem svetu«, ki se razgledajo s svojimi očmi po svetu, ne da bi se pustili zanašati, in ki zamo-rejo sami napraviti vsak dan bilanco, katera se ne lovi iz dneva v dan, ampak vlija vero in kaže naravnost v vsta-jenje tako posameznika kakor kolekti-va.

V tem času razvrstevanja osnovnih človečanskih vrednot bo zastavil kmet plug v zemljo, jo razparal ter vsejal v brazde kruh, bo dvignil viničar kramp ter zrahljal zemljo okoli trsa, da bo ro-dila, bo vzel delavec kladivo v roke ter udaril po nakovalu, bo dvignil rudar kramp in zasekal v rudo, bo mati oblekla deco ter jo nasitila, se bo študent sklo-nil nad knjigo ter začutil drget v sebi, ko bo bral besede resnice, se bo sklonil znanstvenik nad povečevalno steklo in bo začutil umetnik nevidne sile, kri, ki se že od pamtikeva pretaka po žilah člo-veštva, kri, ki uporno vre ter bo prine-sla človeštvu, ki živi v tem času raz-vrednotenja vrednot, veličastno vsta-jenje; kajti narava se ne dá zaježiti.

Kakšna mora biti demokratska gospodarska politika

Dr. Hinko Krizman, podpredsednik Glavnega odbora SDS.

Demokracija mora biti gospodarska demokracija.

Gospodarsko in politično življenje je nedeljiva celina. Politična svoboda in zakoni so samo sredstva za izvrševanje in reševanje nalog narodnega življenja. Vsa politična reševanja in ureditve so samo okvir tega življenja. Vsebinska življenja so njegovi socialni in gospodarski odnosi, delo in proizvodnja, nagrada dela in razdelitev narodnega dohodka.

Gospodarstvo je temelj življenja, usoda vsakega človeka in stanu. Od gospodarskega dela, od njegovega plačila, od udeležbe pri dobičku iz narodnega dohodka je odvisno življenje, zdravje in prosveta vsakega poedinca, poklica in stanu. Od gospodarske moči in napredka vsega naro-

da je spet odvisna njegova politična sila in prosvetni napredek. Bogastvo naroda ni v bogastvu poedinca. Blaginjo naroda je treba iskati v višji in popolni zadostitvi potreb širokih narodnih slojev. Zato je osnovno načelo demokratske gospodarske politike, da svrha gospodarskega dela ni dobiček posameznika in njega obogatitev. Pravi in končni cilj gospodarstva mora biti socialen: v službi naroda in v korist splošnosti. Obča korist je pa spet v pospešenem delu in pravični porazdelitvi potreb vsakega človeka, ki dela s telesom in dušo.

Demokracija hoče, da tudi gospodarsko življenje napreduje, da postane vse bolj človeško. Zato ima demokratska gospodarska politika stalne in določene cilje, hoteč tudi v gospodarskem življenju ustvariti socialne pravice in svrhe ter podrediti interese poedinca interesom skupnih potreb.

K tem ciljem stopa demokracija mirno, premišljeno in vztrajno, brez izgredov in fantazij, ki ogražajo uspeh in pomagajo reakciji, če niso v skladu z močjo, možnostmi in pogoji notranjega ter zunanjega političnega in socialnega razvoja.

Življenje naroda postaja vse težje in nemirnejše. Narod hoče kruha in pravic. Treba mu je dati pravic, toda tudi kruha z novim gospodarstvom, ki ne bo služilo samo denarnemu dobičku, nego bo tudi sredstvo za življenje in blagostanje onih, ki delajo in proizvajajo.

Gospodarska demokracija odpira pota v novo gospodarstvo z bojem proti diktaturi velikega kapitala v proizvodnji in na tržišču. Denar ne sme biti neomejen gospodar pridobitnosti, nego samo njeno sredstvo. Samo proizvodnja daje vrednost denarju, samo delo je izvor novih vrednot, samo ono

ima pravico do nagrade. Zato je demokracija proti vsakemu dohodku brez dela, zato pobija velike podjetniške in posredniške dobičke, zato preprečuje in kaznuje prilaščanje in razsipanje plodov poštenega narodnega dela. Demokracija štiti delo in delavca, zemljo in kmeta, malega človeka in njegovo gospodarstvo. Mali človek je socialen temelj države. Demokratska država mora biti njegov varuh v vseh odnošajih življenja.

V gospodarskem življenju dobiva država večje naloge in vse večji vpliv. Ona ne varuje samo, nego tudi posreduje, nadzira in pomaga. Vpliva vedno bolj na načrtno organizacijo proizvodnje, kredita, izvoza, zamenjave in konsuma dobrin. Od organiziranih sil demokracije je odvisno, ali in kako bo država te naloge izvršila. V tem je tudi glavni smisel in vsebina političnega delovanja.

Usodno občutje majhnosti in manjvrednosti

Francè Gerželj

Zadnja tri, štiri leta je doživela Evropa dogodka, ki so globoko odjeknili tudi v slovenskem narodu ter kot nevarni valovi butnili ob naš narodni organizem. Plaz dogodkov se še ni ustavil. Kar je bilo doslej, je morebiti šele uvod v usodno igro velikih in številčno močnih evropskih narodov. Po dobrih dvajsetih letih je pričela krvava igra znova. In kdo more v tem hipu reči, kakšen bo njen konec? Kdo bo zaigral s poslednjim adutom, kdo bo igro dobil, kdo izgubil? Bodi kakor koli, toda eno je že sedaj jasno: krvavi račun bodo plačali vsi evropski narodi brez razlike, ta v manjši, drugi v večji meri.

Številčno majhni narodi danes strmeč in s pritajenim dihom opazujejo igro velikih partnerjev. Z boleščjo ugotavljajo, kako so se po dvajsetih letih sesula načela, ki so triumfirala po končani svetovni vojni: svoboda in samoodločba narodov. Mar so bile takratne žrtve zaman? Ali tudi s krvjo in stoletnim tlačanstvom odkupljena svoboda nima svoje večne, trdne cene in veljave? Naj mar številčno šibki narodi znova služijo velikim kot njihovi življenjski prostor, oropani svobode in najosnovnejših človeških pravic? Mar naj svetu spet zavladata brutalna sila številnejšega in močnejšega?

»Bratje, kako je z vami, kako je v vas?« nas v težkih dneh vprašuje slovenski pesnik. Kaj naj mu porečemo? Kako smo prestali preizkušnjo ob dogodkih v zadnjih treh letih in kako smo pripravljeni za dni, ki so na obzoru? Ali naj se mar tudi mi solidariziramo s stališčem, ki si ga je bil postavil slovaški narod: »Kadar veliki govore, morajo mali podmižati?«

Odveč bi bilo do podrobnosti podčrtavati, kako sta naš slovenski organizem in naša narodna zavest reagirala na dosežanje dogodke v Evropi. Preveč in prehudobni nas obremenile podrobnosti iz tistih dni. Povejmo samo na kratko: udarilo je na nas in sklonili smo srca in glave. Sram nas je bilo naše majhnosti in maloštevilnosti, v zadregi smo bili pred samim seboj. Od tod pa do občutka manjvrednosti in inferiornosti pa je le še en sam korak. Ne, v tistih dneh nismo bili kot Juša Kozaka »Mecesen« z gore in Srečka Kosovega večno in trdoživni Torkarjev oreh, ki jima še strele niso mogle do živga. Zbegano in vdano smo sklonili glave. Potlej smo se pa kot otrok razveselili, da je šlo za enkrat neurje mimo nas. Sosedu, ki sta ga vihar in neurje razdejala, smo sentimentalno pomilovali.

S temi nevarnimi in usodnimi postavkami vodimo svojo narodno bilanco že

dolga stoletja. Vedno znova se ponavlja in iz generacije v generacijo podeduje občutek neznatnosti, majhnosti, manjvrednosti. Ta nakaza kolektivne duše slovenskega naroda nas tišči k tlom, nam ubija polet, jemlje pogum, izpodkopava samozavest in življenjsko odpornost. Morda smo predolga stoletja služili in hlapčevali, pa se v teh kratkih letih svoje svobodne narodne države še nismo privadili biti samo svoji gospodarji, svoji gospodarji?

Mnogo porazov je že doživel slovenski narod. Padel je Črtomir v Ajdovskem Gradcu, padel je Primož Trubar, padli so slovenski kmetje in puntarji za »staro pravdo«, padel je Levstik in zgorela je Ivana Cankarja »Erotika«, padli so slovenski vojaki na »Suhem bajerju« in Avgust Jenko na Ceru. Toda narod v svojem srcu in duši ni ojeklenel. Heroični porazi niso dvignili njegove zavesti, narobe, celo potrudili smo se, da bi iz celjskih tujerodnih grofov napravili svoje narodne in heroične junake. In vendar je bilo v vseh teh slovenskih porazih toliko heroičnosti, da bi nam mogla biti v današnjih dneh kot cementna osnova za zgodovinsko trdnost naše slovenske narodne zavesti.

Češki narod na priliko je živel stoletja od katastrofalnega poraza na Beli gori, iz njega mu je zrastle narodna zavest, pogum in nepojmljiva življenska sila. In srbskemu narodu je v zarji Kosovega polja zasijala nova svoboda. Skozi stoletja sta bila obema narodoma strašotna poraza na Beli gori in na Kosovem polju izvirke heroizma, legendarnega junaštva, tako rekoč zvezdi vodnici. Tu se je oplajala narodna duša, tu so se kovala srca in mišice, od tod je srkal narod svoje moči. Oba poraza sta imela v sebi kali bodoče zmage in poveljanja. Biti heroično poražen, se ne pravi biti poražen! Toda le velikemu ni trdnemu pomeni heroični poraz kal nove zmage. Majhnemu slabiču stre poraz peruti, pa če je poraz navidezno še tako heroičen. Umakne se v kot in zardeva, če ga kdo spomni poraza, in zataja onega, ki je za ves narod doprinesel heroični poraz.

Kakor smo se vzgajali svojčas, tako se vzgajamo danes. V ponižnosti, pokorščini, vdanosti. V absolutnem podcenjevanju svojih lastnih sil in samega sebe. Svojih del ne merimo po lastni pameti, nego jim ob tujih vzorih že vnaprej jemljemo veljavo. Sami sebe neprestano vrednotimo in merimo ob vrednotah in številu drugih narodov. Kar pa je najhujše, dan za dnem si pripovedujemo, da smo sila majhen narod, tako rekoč brezpomemben v družini ostalih narodov.

Časopisje vzemite v roke, pa knjige, pojdite na shode in zborovanja, poslušajte izjave uradnih predstavnikov, da, nihče ne bo pozabil naglasiti, da smo Slovenci tako majhen in skromen narod. Saj se celo nasproti tujcu v zadregi sramežljivo opravičujemo s to svojo majhnostjo. In, za čudo, vsega je kriva ta majhnost slovenskega naroda. Občutek majhnosti je že prerasel celo deželo in duši slovenskega človeka ter mu ubija osnove močne narodne zavesti. Ta duševna bolezen se ni vgnezdila zgolj v šolanih glavah, ampak — in to je najhujše zlo — nevarno je načela slovenskega preprostega človeka, ki bi se sicer rad izkopal iz nekaterega pogubonosnih tradicij, pa ga vodilna plast venomer peha in poriva nazaj, namesto da bi v njem dvigala s konkretnimi političnimi, gospodarskimi in zlasti socialnimi reformami narodno zavest, zavest moči, poguma, pravičnosti in odpornosti.

Z nasilno postavljenim vprašanjem »malega naroda« ne bomo pred nikomer, in najmanj pred zgodovino, opravičili v današnjih dneh svojega početja in zadržanja. Nasproti številčno močnejšemu moramo nujno postaviti svoj ideal kvalitete, kakovosti, torej silo svojega duha. Za nas ne sme biti vprašanja »majhnega naroda«, ampak vprašanje velikega. Toda postati moramo narod pogumnih, veli-

kih in zavestnih ljudi in mož. Številčno majhnost moramo nadomestiti s silo duha in zavestjo poguma. Pojem »majhnega« naroda naj za vselej izgine iz našega političnega in javnega slovarja! Na vsej črti je treba napovedati vojno naši »majhnosti in manjvrednosti«. To nevarno in narodove sile razkrajajoče občutje je treba iztrebiti in zavreči. V ljudske plasti pa zanesti občutek veličine, ponosa in zavesti. Zakaj svojega obstoja ne bomo upravičili z majhnostjo, ki je nevarna predstopnja manjvrednosti, z občutkom slabosti in pokornosti na vse strani, ampak edino z močno in brezpogojno narodno zavestjo.

Narod, ki se mu po žilah pretaka kri, prepojena z občutjem majhnosti in manjvrednosti, ne bo nikdar prenesel viharjev in neurij. Njegova usoda ne bo v njegovih rokah, ampak vedno igrača tuje volje in tujega vpliva. Zato iztrebimo, kar je škodljivega, vrzimo s sebe, kar nas tišči k tlom. Šele potem bomo stali nasproti vsemu veliki in trdni, zmogni moralnega junaštva in težkih preizkušenj. Naši otroci ne smejo nositi na svojih čelih pečata majhnosti in v srcu občutka manjvrednosti. Svojo številčno majhnost pa skušajmo vztrajno na vseh popriških slovenskega življenja nadomestiti s kakovostno velikostjo!

Poslej nas pesnik ne bo več s skrbjo v srcu vpraševal: »Bratje, kako je z vami, kako je v vas?« Zakaj v naših srcih in dušah ne sme biti slabosti, ne majhnosti in manjvrednosti, ampak veličina duha in odporne samozavesti, ki zanesljivo doživi prej ali slej svoj triumf. Takih mecesnov in orehov ne stre noben vihar, takega naroda ne zlomi nobeno neurje!

Dvoje področij, na katerih Slovenci še nismo dosegli osvobojenja

Radivoj Rehar

Po izgubi svoje državne in narodne samostojnosti, se je slovenstvo umaknilo izključno na podeželje, in njegov edini, čeprav ne zavestni nosilec je postal slovenski kmet-tlačan. Tak je ostal položaj skozi ves srednji vek. Razni miselni tokovi, ki so se od časa do časa razlivali po Evropi, slovenskega kmeta-tlačana niso dosegli. Nekaj odmeva je imela samo reformacija, toda tudi to so na Slovenskem vodili od zgoraj navzdol fevdalni gospodje in tuji, ali pa odnarodni meščani. Na te so se morali moralno in materialno nasloniti tudi slovenski reformatorji s Primožem Trubarjem na čelu. Tudi tem je bila reformacija sprva zgolj versko-politična zadeva, dasi so pozneje, ob pisanju slovenskih knjig, podzavestno zaslitili še nekaj več: slovenski narodni problem. Protireformacija je ubila še te rahle zarodke prebujanja. Več odmeva je imelo kmečko osvobodilno gibanje, ki je vodilo

do velikih kmečkih uporov proti fevdal-nemu sistemu. Kakor reformacija versko, je bilo to gibanje v temelju samo socialno, a kakor protestantizem, je tudi ono vodilo do rahlih zarodkov narodne To pa je bilo tudi vse.

Prvi pomembnejši ideološki tok, ki je segel tudi na Slovensko, je bil liberalizem z meščansko demokracijo, porojen iz načel velike francoske revolucije. Ta je pričel predirati k nam že razmeroma zgodaj, vendar le med zelo redke intelektualce, katerim je stal nasproti tedanji slovenski konservativizem, zakoreninjen v cerkveni in posvetni gosposki, fevdalizmu in avstrijstvu. Tudi leto 1848, ki je Avstrijo močno razgibalo v njenem središču, je odjeknilo med Slovenci čisto periferno. Kmet za idejo tedanje revolucije še ni bil zrel, duhovščina, ki je predstavljala skoraj edino slovensko inteligenco, ji je bila že po svojem bistvu nasprotna, slovenska laična

Problemi slovenskega gospodarstva

Dr. Brilej

Inteligenca je pa bila komaj v prvih začetkih, enako kakor slovensko meščanstvo. Kolikor je bilo — razen v izjemah — tudi na Slovenskem tedaj revolucio-narstva, je bilo bolj moda kakor notranja miselna potreba. Toda sledeči avstrijski absolutizem je ubil še te prve zarodke.

Ideja sama pa je seveda ostala. Nje ni mogel ubiti niti absolutizem niti konser-vatizem. Z železnicami preprežena Evro-pa je postala že preveč enota, da zahodni razvoj v meščanskem liberalizmu in de-mokraciji ne bi bil posredno ali neposred-no vplival tudi na celinsko osredje in celo vzhod. Toda liberalizem z demokra-cijo si je prišel utirati trdnjše pota na Slovenskem šele proti koncu osemnajste-ga stoletja. Vzporedno z njim in kot nje-gov nasledek je šel slovenski na-rodni prerod. Druga polovica 19. stoletja je pomenila v tem oziru ogromen skok, ki ga je napravilo slovenstvo od narodno amorfne tlačanske mase do za-vesti polnovrednega kulturnega naroda s svobodnim kmetom, meščanom in intelek-tualcem. Največji in najčudoviteljski skok smo pa doživeli zadnjih dvajset let pred svetovno vojno. Šele tedaj smo postali v resnici narod.

Liberalizem in demokracija sta imela torej za našo narodno prebujo odločilni pomen in brez njih bi bili Slovenci ostali to, kar smo bili od izgube svoje državne in narodne samostojnosti skozi ves srednji in rani novi vek. Nista pa imela takega pomena v ostalem, zlasti ne v gospodarstvu, politiki in so-cialnem razvoju. Mečtem ko je na zahodu in pri nekaterih drugih srednje-evropskih narodih vodil liberalizem do kapitalizma, ki je v svojem bistvu vendar služil tudi moči naroda, je slovenski ka-pitalizem ostal razmeroma šibek, in kar je glavno, po ogromni večini tuje telo v slovenski skupnosti. Kapitalizem na Slovenskem je postal in ostal privilegij tujerodne plasti, nemške, italijanske ali madžarske (Prek-murje). Slovenski odstotek je bil vse do prevrata in je še sedaj izredno majhen. V rokah tujcev koncentrirana industrija, banka in velika trgovina je zamenjala v gospodarskem oziru prejšnjo tujo fevdalno vrhno plast, in Slovenec je ostal tudi po narodni prebuditvi, liberalizmu in de-mokraciji gospodarsko p o d l o ž n i k t u j e r o d n e o s v o b o d i t i i n o s a m o s v o j i t i n i l i p o v s t o p u v l a s t n o n a r o d n o d r ž a v o J u g o s l a v i j o .

V tem oziru slovensko osvobojenje še dandanes ni izbojevano. Ker pa tuji ka-pitalizem pri nas nikoli ni služil in še se-daj ne služi interesom našega naroda niti v tolikšni meri, kakor služi drugod, trpi zaradi tega vse slovensko narodno go-spodarstvo in tudi socialni problem. Do-hodki našega tujerodnega kapitalizma niso namenjeni množitvi našega narod-nega premoženja, ustvarjanju novih go-spodarskih razvojev in eksistenčnih mož-nosti širokih delovnih slojev, ampak b o g a t i t v i t u j e g a e l e m e n t a v n a š e m n a r o d u i n t u j i n e , k a t e r i p r i p a d a . V tem oziru smo Slovenci večino-ma še eksploatacijsko področje, gospo-darska kolonija. Nadaljnji razvoj ali ne-razvoj, obstoj ali neobstoj ni odvisen od naših potreb, ampak izključno od kon-junktura in odstotka profita tujih kapita-listov. Samo tako je tudi mogoče, da se more n. pr. industrija iz Slovenije seliti na jug države ali celo izven nje.

Prav tako se pa liberalizem in demo-kracija tudi v političnem življenju Slovencev nista mogla uveljaviti do tistih zadnjih konsekvenc, kakor sta se n. pr. v Franciji, Angliji, Belgiji, Holandiji, skandinavskih državah in še ponekod, ce-lo pri bratih Hrvatih in Srbih. Vzrok za to je bil v moči in prevečanosti konser-vativizma. Konservativizem je bil pri nas Slovencev prva politična oblika, ki je po-segla tudi v široke mase, in to že v času, ko so bile še kmečko-tlačanske. Temelj mu je dajal fevdalizem z avstrijstvom. Logično bi bilo, da bi bil z zmago libe-ralizma in demokracije propadel, kakor je večinoma povsod po Evropi, saj sta po-menili ti dve gibanji izanjanj smrt. Vendar se na Slovenskem to ni zgodilo, ker se je znal potuhniti in formalno (samo formalno) evolucionirati.

Konservativizem, rojen iz simbioze cerk-vene in gosposke v fevdalni Avstriji, si je že zgodaj prisvojil videz za-

Koncem prve svetovne vojne je doži-to ne le v narodnem in državno-pravnem vel slovenski narod temeljit preobrat in oziru, temveč prav tako in morda še v večji meri na gospodarskem po-lju. Državna skupnost, kateri so Sloven-ci pripadali dolga stoletja, je bila pre-težno kmetijskega značaja s slovenskim ozemljem vred. Toda Slovenci smo imeli razmeroma ugoden zemljepisni položaj. Odvišne kmetijske proizvode smo z lahko-to prodajali v bližnja velika mesta Gra-dec in Dunaj, Trst in Reko. Odvišne de-lovne sile, kolikor jih ni mogla zaposliti industrija, ki je bila sicer skoraj vsa v tujih rokah, so prav tako z lahkoto na-šle zaposlitve izven slovenskega ozemlja

Cela država je 100%	Slove-nija	Hr-vatska	Dal-macija	Bos-na	Voj-vodina	Prečanski kraji	Srbi-ja	Črna gora	Južna Srbija
Površina . . .	7	18	5	21	8	58	20	4	20
Prebivalstvo . . .	8	22	5	17	11	62	23	2	13
Poljedelstvo . . .	8	23	5	10	31	77	17	0	6
Zivnoredje . . .	9	27	3	15	14	68	19	1	11
Gozdarstvo . . .	29	38	0	21	0	88	10	0	2
Rudarstvo . . .	16	6	3	15	0	39	40	1	21
Obrt . . .	17	25	5	9	13	69	22	1	8
Trgovina . . .	16	20	7	16	14	74	18	0	8
Industrija . . .	14	27	6	11	16	75	20	0	5
Denarništvo . . .	8	47	2	5	8	70	27	1	2

Ta slika nam pokaže poleg medseboj-nega razmerja važnosti in gospodarske moči posameznih pokrajin obenem tudi glavne probleme slov. gospodarstva.

Slovenci lahko res nekaj pomenimo v tistih panogah gospodarstva, kjer imamo zato potrebne pogoje in to predvsem v gozdarstvu, obrti, rudarstvu, trgovini in industriji. Danes, ko je skoro povsem prenehala možnost zaposlitve naše odvišne delovne moči izven slovenskega ozemlja, je glavni problem slovenskega go-spodarstva vprašanje, kako razviti tiste gospodarske panoge, pri katerih je tak razvoj na podlagi našega prirodnega bo-gastva ali našega zemljepisnega položaja najbolj možen.

Eno izmed naših največjih bogastev in obenem relativno najmočnejšo gospodar-

ska panogo predstavlja naše gozdarstvo. V koliki meri smo Slovenci navezani na to gospodarsko panogo, smo videli in spoznali za časa gospodarskih sankcij, ki jih je izvajala Anglija s pomočjo malih narodov proti Italiji v času abesinske voj-ne. Od celokupne površine slovenskega ozemlja v Jugoslaviji je zaraščeni z gozdovi 708.300 ha ali 47%. Delež slo-venskega gospodarstva na celotnem iz-vozu lesa in lesnih izdelkov iz države cenijo strokovnjaki na 29%. Pa tudi brez teh izračunanih števk vemo, kako čuva naš kmet svoj gozd pred izsekavanjem in da mu gozd služi kot zlata rezerva v sla-bih gospodarskih obdobjih.

Toda ta gospodarska panoga krije v sebi še nove probleme. Njen razvoj je v veliki meri odvisen predvsem od pro-

ščitnika slovenskega narodnega gibanja. Toda tega ni storil zaradi slovenstva, ampak zaradi sebe, da si tako zagotovi nadaljnji obstoj in nadvlado nad sloven-skim človekom. S tem je dosegel, da je pospešujoč slovenski narodni razvoj, od-bil od slovenskega ljudstva resnični libe-ralizem in resnično demokracijo, prika-žujoč oboje kot nakano narodnega na-sprotnika v raznarodovalne namene. V tem je šel celo tako daleč, da je sloven-stvo sploh pričel identificirati s konser-vativizmom. Drugo, kar si je prisvojil, je bila demokracija. Toda tudi te si ni prisvojil iz notranjega prepričanja, am-pak samo iz taktičnih namenov. Nje-gov načrt je bil že od vsega začetka de-mokracijo zlorabiti v svoje konservativ-

in s svojimi prihranki pokrivala pramanj-kljaje slovenskega gospodarstva.

Ob vstopu v novo državo smo se zna-šli v povsem novih razmerah. Prišli smo v državno in gospodarsko skupnost s pokrajinami, s katerimi nismo imeli prej skoro nikakih gospodarskih stikov ali pa le malo. Poleg tega, da smo izgubili vse prejšnje trge, in izgubili glavne prometne žile v svet, se je temeljito spreminjalo tudi razmerje gospodarskih sil v novi državi.

Več kot vse opisovanje nam pove na-slednji dr. Bičaničev prikaz o gospodar-ski važnosti in gospodarski moči posa-meznih pokrajin nove države in o njho-vem medsebojnem razmerju.

Cela država je 100%	Slove-nija	Hr-vatska	Dal-macija	Bos-na	Voj-vodina	Prečanski kraji	Srbi-ja	Črna gora	Južna Srbija
Površina . . .	7	18	5	21	8	58	20	4	20
Prebivalstvo . . .	8	22	5	17	11	62	23	2	13
Poljedelstvo . . .	8	23	5	10	31	77	17	0	6
Zivnoredje . . .	9	27	3	15	14	68	19	1	11
Gozdarstvo . . .	29	38	0	21	0	88	10	0	2
Rudarstvo . . .	16	6	3	15	0	39	40	1	21
Obrt . . .	17	25	5	9	13	69	22	1	8
Trgovina . . .	16	20	7	16	14	74	18	0	8
Industrija . . .	14	27	6	11	16	75	20	0	5
Denarništvo . . .	8	47	2	5	8	70	27	1	2

metnih prilik in od vprašanja lastništva nad tem bogastvom. Slovenija ima sicer dobre kopne železniške zveze z nekate-rimi kupci njenega lesnega bogastva. To-da popolnoma in v toliki meri, kakor bi to bilo možno, pa se gozdarstvo in les-na industrija ne moreta v dovoljni meri razviti vsled pomanjkanja čim bližje zve-ze z morjem. Od vprašanja zveze Slove-nije z morjem, katero vprašanje po kriv-di slovenskih politikov tekom 20 let skupne države ni bilo povojno rešeno za Slovenijo, je v veliki meri odvisen raz-voj glavne in najmočnejše gospodarske panoge Slovenije.

S stališča socialnega vprašanja, ki ga bo moral slovenski narod reševati tudi glede te panoge gospodarstva, pa mo-ramo še omeniti vprašanje lastništva slovenskega gozdnega bogastva. Kako pereče je to vprašanje ne le s socialne-ga, temveč tudi z javno gospodarskega stališča, je razvidno iz naslednjih šte-vilk: V Sloveniji poseduje 138.886 po-sestnikov 478.449 ha gozda, istočasno pa poseduje 714 posestnikov, torej 195krat manjše število ljudi skoraj polovico vseh gozdov, namreč 202.473 ha. Da to vprašanje še nekoliko osvetlimo, naj še nave-demo, da poseduje samo cerkev v Slove-niji nič manj kot 36.115 ha gozda.

Kljub gospodarski krizi in konkurenci s strani industrije je slovenska obrt va-žen gospodarski faktor za slovensko in državno gospodarstvo. Število pridobit-nih obrtnih obratov se je gibalo od 17.127 v letu 1922. do 25.774 v letu 1931. in končno do 22.188 v letu 1939. Obrtna panoga gospodarstva je v veliko večji meri kakor katera koli druga odvisna od splošne ravni celokupnega prebivalstva. Slovensko obrtništvo je bilo sicer neko-liko manj prizadeto z vključitvijo slo-venskega ozemlja v novo državno skup-nost. Pridobilo je še celo vpoštevno možnost prodajati svoje izdelke manj razvitim južnim predelom države. Toda, če upoštevamo splošno gospodarsko kri-zo in silen konkurenčni boj med indu-strijo in obrtjo, bomo razumeli, da je slovenskemu obrtništvu nujno potrebna pomoč s strani države in avtonomnih edi-nic. Ta pomoč bi morala priti čimprej v obliki zmanjšanja javnih bremen, pod katerimi klone danes slovensko obrtni-

stične namene, ki v bistvu niso bili, niso in nikoli ne morejo biti resnično demo-kračni. In ako pogledamo nazaj na vso dobo, ki se pri nas označuje kot »demo-kračna«, lahko ugotovimo, da je bila vsa ta demokracija v resnici samo zma-nja forma brez prave demokračne vse-bine, varljiv videz in prevara.

Iz vsega tega sledi, da Slovenci nismo nikoli doživeli ne pravega liberalizma ne narodnega liberalističnega kapitalizma in niti ne resnične, prave demokračije. Za eno nas je oiganiil tujerodni element, za drugo tujemiselni konservativizem. Ob pa sta bila v bistvu n e n a r o d n a , n e s l o - v e n s k a , zastopajoča izvenslovenske in izvennarodne interese. Zato na teh dveh področjih slovenski narod še ni osvobojen.

štvo, dalje v obliki obveznega, a cenene-ga starostnega zavarovanja in končno v obliki cenjenih kreditov v svrhu moder-nizacije obratov.

Slovensko ozemlje ne skriva v sebi bog ve kakih zakladov rud, zlasti kar se tiče njihove kakovosti. Vendar pa smo vsaj v nekaterih vrstah rudarstva dose-gli nadpovprečno višino. Predvsem iz-kopljemo mnogo nad lastno uporabo rja-vega premoga, ki smo ga proizvedli v letu 1938. 1.619.494 ton ali 40% celoku-pne proizvodnje v državi. Svinčenih kon-centratov smo v istem letu proizvedli 17.444 ton ali 18% državne proizvodnje, svinčene cinkove rude pa 12.5% držav-ne proizvodnje. Poleg lesa in lesnih pro-izvodov bi mogla Slovenija v veliki meri izvažati iz Slovenije tudi navedene rude. Poleg problemov, ki smo jih navedli že pri razglabljanju o pomenu gozdarstva za Slovenijo, namreč vprašanje čim kraj-se zveze Slovenije z morjem in vprašanje lastništva gozdov, se pojavita ob obrav-navanju pomena rudarstva za Slovenijo še dve vprašanji, namreč: dobave sloven-skih rudnikov državnim podjetjem ter povečanje domače potrošnje s čim večjo industrializacijo Slovenije. Vprašanje slo-venskih dobav državnim podjetjem je po-stalo zlasti v zadnjih letih zelo pereče, ker so se te dobave, zlasti premoga iz leta v leto vedno manjšale na račun slo-venskih premogovnikov in slovenskega delavstva ter v korist državnih in zase-bnih premogovnikov na jugu. Saj smo doživeli celo primer, da se je v sloven-ski šoli v rudarskem premogovnem re-viru kurilo s premogom, ki je bil pre-peljan iz juga države in je sam prevoz tega premoga stal mnogo več, kakor pa bi stal domač premog sam. Naknadno naj še navedemo par števk, ki jasno ka-žejo pomen slovenskega rudarstva za gospodarstvo Slovenije. V zadnjih 20 le-tih so zaslužili slovenski rudarji v do-maćih premogovnikih nad 2 milijardi 400 milijonov dinarjev. Jamskega in gradbe-nega lesa so porabili domači rudniki v istem času za 300 milijonov dinarjev, za ostale potrebe v rudarstvu pa sta bili investirani zopet v istem času 2 milijar-di 600 milijonov dinarjev.

Če bomo hoteli zaposliti slovenske de-lovne sile, ki sicer izven slovenskega ozemlja ne najdejo zaslužka, bomo mora-li znatno razširiti slovensko rudarstvo, obenem pa najti nove trge za te proiz-vode.

Če govorimo o slovenski trgovini kot gospodarski panogi, mislimo tu tako no-tranjo in zunanjo trgovino. Razumljivo je, da je ta gospodarska panoga v veli-ki meri odvisna od splošnega gospodar-skega položaja doma, v državi in v sve-tu. Tudi tu stojimo Slovenci še dokaj do-bro, čeprav se ne moremo ponašati z bog ve kakimi veleblagovnicami, uvoznimi in izvoznimi trgovinskimi družbami. Saj kljub temu, da znaša površina slo-venskega ozemlja samo 7% celotne dr-žavne površine, prebivalstvo Slovenije pa tvori istočasno samo 8% celokupne-ga prebivalstva v državi, obvladamo Slo-venci 16% celokupne trgovine v državi. Toda tudi tu so, kakor v gozdarstvu, obrti in rudarstvu dani vsi pogoji za ve-lik razmah te gospodarske panoge. En sam pogled na zemljepisno karto zado-stuje, da se o tem prepričamo. Slove-nija leži na prehodu srednjeevropskih dr-žav v Sredozemsko morje, na prehodu in-

dustrijskega zapada na kmetski vzhod. Ogromno možnosti imamo za posredovanje izmenjave dobrin med različnimi sosednjimi državami in gospodarstvi. Treba je le zbrati potreben obratni kapital in zgraditi primerna prevozna sredstva. Poleg rešitve teh vprašanj pa je nujno potrebno rešiti slovensko trgovino prevelikih davčnih bremen, zaradi katerih je slovenska trgovina zadnja leta silno trpela. Kot posledica teh bremen in deloma kot posledica svetovne gospodarske krize je nastopilo občutno skrčenje števila trgovskih obratov, ki se je gibalo od 12.389 v letu 1922, do 14.405 v letu 1931, in zopet na 10.365 v letu 1938.

Ob vstopu v novo državo je veljala Slovenija vsaj relativno kot najbolj industrijska pokrajina. Ob primerjanju gospodarske moči posameznih pokrajin med seboj je bilo slehernemu razgledanemu človeku jasno, da se bo moral usmeriti nadaljnji razvoj slovenskega gospodarstva v smer industrializacije. Kajti v vseh drugih panogah gospodarstva bi našli na neizprosno konkurenco bogatejših in rodovitnejših pokrajin države. Toda v malokaterem oziru smo doživeli Slovenci tako veliko razočaranje, kakor ravno v pogledu ugodnega razvoja slovenske industrije v novi državi. Znano je, da so ravno ti slovenski politični krogi, ki so zastopali slovensko industrijo in slovenske pridobitnike, zagovarjali vseskozi centralistično ureditev države, se odklanjali nekako lastnemu političnemu vodstvu v prepričanju, da jim je zagotovljeno gospodarsko vodstvo države. Toda to načelo se je izkazalo v svojem temelju kot zgrešeno. Na eni strani je s političnim vodstvom nujno združeno nadzorstvo nad finančnim kapitalom in nad njegovimi investicijami, kar se je s toliko nujnostjo pokazalo ravno za časa centralistične ureditve države. Na drugi strani pa je bila industrija na jugu države od centralističnega vodstva države tako pogodovana, da je dobila silen razmah in da se vsaj v nekaterih panogah slovenska industrija mora boriti v boju s konkurenco iz juga za svoj obstanek. Pomislimo samo na selitev industrije v zadnjih letih iz Slovenije na jug.

Samoupravna bremena so v Sloveniji zaradi zapostavljanja Slovenije od strani države silno visoka, zlasti banovinske davjate, dočim jih v območju uprave Beograda niti ne poznajo. Tako se ne smemo čuditi, da je v okolici Beograda, Zemuna in Pančeva zrasla v zadnjih letih ogromna industrija, ki po številu industrijskih obratov skoro prekaša slovensko. Zato je razumljivo stremenje industrijskih krogov v pogledu centralistične politike, ki se bo morala umakniti avtonomnemu gospodarskemu in finančnemu gospodarstvu Slovenije, ali pa bo slovenska industrija popolnoma propadla.

Na kratko bi še omenili slovensko denarništvo. Po zamenjavi bivše avstrijske valute v dinarje, je bila skoro vsa Slovenija tako rekoč »suha«. Pri že tolikokrat grajeni in za slovensko finančno gospodarstvo toliko škodljivi zamenjavi 4 kron za 1 dinar se je slovensko denarno gospodarstvo skoroda zrušilo. Pa tudi potem, ko se je v dobi vročične konjunktуре nekoliko opomoglo, je stalno trpelo zaradi centralistične finančne in gospodarske politike. Ogromne vsote so se pod najrazličnejšimi prevezami odvajale na jug države. Slovensko gospodarstvo pa je zaradi tega zaman iskalo kredita in je v veliki meri zaradi tega tudi propadalo.

O slovenskem kmetskem gospodarstvu na tem mestu ne bomo obširneje govorili. Slovensko kmetstvo vprašanje je v veliki meri vprašanje slovenskega gospodarstva sploh. Tukaj smo zlasti glede proizvodnje žita pasivni in torej primorani kriti ta primanjkljaj z dohodi drugih gospodarskih panog. Čim pa si bomo priborili boljše življenjske pogoje v glavnih panogah slovenskega gospodarstva, bo tudi kmetsko gospodarstvo vsaj v neki meri oživel. To se pravi: čim bo slovensko gospodarstvo razpolagalo s tolikimi krediti, da bo moglo oživiti svojo industrijo in jo dvigniti, čim bo moglo slovensko gospodarstvo dvigniti in razviti svojo trgovino in obrt, čim bo slovensko gospodarstvo moglo nuditi slovenskemu kmetu dober kredit za potrebne investicije in za racionalizacijo kmetskega gospodarstva in kmetske proizvodnje, za potrebnega komercializacijo slovenskih preostalih, se bo dvignilo tudi slovensko kmetištvo.

Zveza totalitarnih velesil?

Nemška akcija za blok Nemčije, Italije in Rusije — Pred sestankom zunanjih ministrov — Zavezniki ne verujejo v uspeh — V Italiji napovedujejo novo organizacijo srednje in vzhodne Evrope in niso opustili svojih aspiracij

AMSTERDAM, 22. marca. Ass. Press. Na nemškem pristojnem mestu potrjujejo, da so v resnici v teku diplomatske priprave za sklenitev trojne zveze med Nemčijo, Italijo in Rusijo, ki naj predstavlja blok totalitarnih velesil. Potovanje sovjetskega veleposlanika Škvarčeva iz Berlina v Moskvo ima namen pripraviti sestanek treh zunanjih ministrov, in sicer von Ribbentropa, Molotova in grofa mčija, Italija in Rusija, streme po dosegici najbrže na Dunaju, kjer bi podpisali akt o trojni zvezi. Ob tej priliki naj bi bila tudi izdana javna izjava, v kateri bi bilo rečeno: Tri avtoritarne velesile, Nemčija, Italija in Rusija, streme po dosegici miru na vsem svetu, posebno pa po ohranitvi miru na evropskem jugovzhodu. V primeru, ako bi pa Anglija in Francija skušali razširiti vojno na nova področja, kakor so skušale storiti na Finskem, se bodo vse tri avtoritarne velesile bojevale skupaj z vsemi svojimi sredstvi kot strnjena enota.

ZAVEZNICI SE NE VZNEMIRJAJO

LONDON, 22. marca. Exchange Telgr. Angleški tisk objavlja informacije o nemškem prizadevanju za sklenitev trojne zveze med Nemčijo, Italijo in Sovjetsko zvezo. Listi potrjujejo, da so napori Berlina zelo veliki, ne verujejo pa, da bi mogla ta zveza praktično pomeniti veliko več kakor neko gospodarsko sodelovanje in pacifikacijo jugovzhodne Evrope, katere pa s strani zaveznikov itak nihče ne ograža. Na kak vojaški poseg Sovjetske zveze v sedanjo vojno v Londonu ne verujejo, a tudi Italija bo ostala še dalje le »s puško ob nogi«, dasi ni mogoče zanikati, da ne bi bila pripravljena v trenutku, ki bi se ji zdel ugoden, »vzeti puško v roko«. Toda zavezniki so pripravljani na vse eventualnosti in jih zato berlinska prizadevanja ne morejo vznemirjati.

NOV KURZ V ITALIJANSKEM TISKU

NEW YORK, 22. marca. United Press. »New York Times« poročajo iz Rima, da se pojavljajo v italijanskem tisku vedno ostrejši napadi na zahodni demokraciji. Klic: »Preč z oljčnimi vejicami in nadoblastjo plutokracije« postaja vedno pogostejši. »La Stampa« piše, da so se porušili vsi strateški in gospodarski načrti

zahodnih demokracij, najhujši udarec jim je pa zadala sklenitev sovjetsko-finskega miru. Srednja in vzhodna Evropa stoji sedaj pred popolno reorganizacijo, kar bo docela spremenilo položaj in se bolj vzelo imlativo iz rok Londona in Pariza. Anglija in Francija sta že potisnjeni v defenzivo na vseh področjih, in tega tudi spremembe vlad v Parizu in Londonu ne bodo mogle predrugačiti. S sklenitvijo sovjetsko-finskega miru je dokončno pokopano upanje, da bi se mogla vojna prenesti na sever, a tudi fronta od Balkana do Kavkaza bo kmalu izvirala iz rok zahodnih demokracij. Iz tega sklepa list, da se vodijo za diplomatskimi kulisami res pogajanja za usklajevanje interesov Italije, Nemčije in Sovjetske zveze. Vojnaško pa ni nobenega dvoma, da bi Italija skušala poseči v vojno, čim se ji bi zdel za to trenutek najugodnejši.

ITALIJANSKI IN NEMŠKI INTERESI IDENTIČNI

RIM, 22. marca. Ass. Press. Po sestanku Mussolinija s Hitlerjem na Brennerju je mogoče opaziti v italijanskem tisku znatno spremembo. Dočim so italijanski listi od izbruhaja vojne doslej le zelo poredkoma še uporabljali izraz »oš«, govora sedaj znova obširno o njej in na-

glašajo, da so se v Londonu in Parizu zelo zmotili, ako so mislili, da osi Rim-Berlin ni več. Ta os ni nastala samo po naključju in le začasno, ampak je plod popolne identičnosti italijanskih in nemških interesov, ki se niso nikoli dali spraviti v sklad z Versaillesom, bi se pa še manj dali z novimi koncepti zahodnih demokracij. Ako se Italija ni takoj aktivno udeležila vojne, s tem ni hotela reči, da je na njenem razvoju desinterezirana. Nasprotno, Italija ni opustila svojih aspiracij in tudi ne svojih načrtov o organizaciji nove Evrope, ti načrti pa so slej ko prej identični z nemškimi. Zato je tudi sedaj vsa Italija na strani Mussolinija, pripravljena prijeti vsak trenutek za orožje, da uresniči svoje nespremenljive pravice in svoje poslanstvo, ki ga ji je določila usoda.

PROTI JEROBSTVU ANGLIJE

MILAN, 22. marca. Stefanli. »Il Popolo d'Italia« razpravlja v posebnem članku o angleški politiki nasproti Evropi v preteklosti in sedanjosti in pravi, da je bil namen te politike vedno biti arbiter v vseh velikih evropskih vprašanjih. S svojo spretno taktiko je doslej vedno uspeval vsiliti Evropi svojo voljo, toda sedaj je potrebno, da se to temeljito spremeni. Sedaj ne gre več samo za to, da se da eni ali drugi velesili oblast nad Evropo, ampak gre za obnovo Evrope, in sicer na temeljih naravnih in zgodovinskih zakonov narodov, ki v njej živijo in ne potrebujejo jeroaba, da bi mogli v miru živeti in napredovati. Ti mladi veliki narodi imajo popolno pravico, da si uredijo svoj položaj tako, kakor jim narekujejo njihovi življenjski interesi in ne tako, kakor konvencija Anglije.

Francija je dobila vlado narodne sloge

Vlada Paula Reynauda se bo danes predstavila parlamentu z deklaracijo o svojih smernicah O meiv nove vlade

PARIZ, 22. marca. Havas. Mandatar Paul Reynaud je včeraj kmalu po 13 uri zaključil posvetovanja za sestavo nove vlade in dosegel tudi sporazum s socialisti. Nato je bila vlada takoj sestavljena. Vlado tvorijo: Paul Reynaud kot min. predsednik in zunanji minist., Daldier kot vojni minist., Chautemps kot podpredsednik vlade, Campinot kot minist. za vojno mornarico, Laurent-Eynac kot min. za letalstvo, D'Au-

Grandmaison, v letalskem ministrstvu Menle in Orange, v trgovinskem mornariškem ministrstvu Blanchet, v finančnem ministrstvu Lantel, v propagandnem ministrstvu Fovrier, v delavskem ministrstvu Albertin, v notranjem ministrstvu Jacquinet, v poljedelskem ministrstvu Schuman in Theller in v ministrstvu narodnega gospodarstva Hachette.

ZADOVOLJSTVO V FRANCJI

PARIZ, 22. marca. Havas. Nova vlada Paula Reynauda je bila sprejeta po vsej Franciji z velikim zadovoljstvom in jo splošno imenujejo »Druga Clemenceaujeva vojna vlada« v spomin na vlado velikega pokojnega državnika Clemenceauja, ki je vodil usodo Francije za časa svetovne vojne. S posebnim zadovoljstvom je bilo sprejeto tudi dejstvo, da so v novo vlado stopili socialni demokrati, ki imajo tri ministre in tri državne podtajnike, dasi sam Blum v vlado ni stopil. Nova vlada se je sešla danes ob 10. uri dopoldne k prvi seji pod predsedstvom prezidenta Lebruna, popoldne ob 15. uri se bo pa predstavila z deklaracijo parlamentu.

STRANKARSKA SESTAVA VLADE

PARIZ, 22. marca. Havas. Vlada Paula Reynauda je 107. kabinet tretje republike. Steje 22 ministrov in 13 podtajnikov. V njej je 24 poslancev, devet senatorjev, dva člana pa sta strokovnjaka. V vladi so mimo nestrankarjev štiri pristajali radikalni socialisti, štirije socialisti in prav toliko pristajev demokratske levice. Po enega člana imajo republikanska in demokratska zveza, socialna unija in radikalni republikanci, dočim so neodvisni republikanci zastopani v dveh ministrih. Novi finančni minist. Lammoureaux se je rodil 1888 in je znan odvetnik in strokovnjak za gospodarska vprašanja. V vladi Brianda 1926 je bil prosvetni minist. 1930 kolonialni, 1934 pa minist. za dela, v Chautempsovem kabinetu 1934 trgovinski minist. Minist. za letalstvo

Laurent Eynac se je rodil 1886, med svetovno vojno je bil letalski častnik, nato državni podtajnik v večih kabinetih. Ko je bilo ustanovljeno letalsko ministrstvo, je bil prvi minist. tega resora. Minist. za blokado je razmeroma mladi. Rodil se je 1898, v prvi vladi Bluma je bil poljedelski minist. Trgovinski minist. Rollin je bil že večkrat minist. v vladi Tardieua, Laval in Flandina. Notranji minist. Roy je bil v Clemenceaujevi vladi

PAUL REYNAUD

DALADIER

minist. za preskbo, v Flandinovem kabinetu prosvetni minist. kasneje pa pod tajnik.

UGODEN ODMEV V ŠVICI

PARIZ, 22. marca. Švicarski listi naglašajo naglico, s katero je bila rešena francoska vladna kriza. Pravi, da je tak način reševanja kriz v resnem trenutku na francoskem običajen in napravi v nevtralnem tujni najboljše vtis. Javno mnenje v Švici je prepričano, da bo nova vlada Paula Reynauda še bolj okrepila odporno silo zaveznikov. Reynaud je mož, energičen in spreten tudi na gospodarskem

Nadaljevanje na 2. strani

Skandinaviji še ni zagotovljena varnost

Rusija in Nemčija proti skandinavski obrambni zvezi — Nov sovjetski pritisk na Finsko — Danes ponoči vkoraka sovjetska vojska v mrtvo mesto Hanko — Finske izgube v vojni

PARIZ, 22. marca LRP. V Franciji zasledujejo pozorno razvoj dogodkov na severu, zlasti v zvezi z namero sklenitve skandinavske obrambne zveze. Prvotno se je mislilo, da se sovjetska vlada ne bo upirala tej zvezi, toda izjava Moskve je dokazala, da je bila Nemčija tista, ki je stala za snovanjem te zveze. Šele na pritisk iz Moskve je sedaj tudi Berlin nastopil proti skandinavski zvezi. V zvezi s tem je tudi značilno, da je pričela Moskva izvajati nov politični pritisk na Finsko in zahteva tudi na že določeni meji korekture v svoj prilog. Nevarnost za Skandinavijo torej s finsko-sovjetskim mirom še ni odstranjena in zavezniški morajo biti še dalje na straži tudi v tem delu Evrope.

HELSINKI, 22. marca. FTA. Danes opolnoči bodo finska oblastva izročila sovjetskim mesto in polotok Hanko, ki je oddan Sovjetski zvezi v najem kot pomorsko in letalsko oporišče. Vse prebivalstvo, nad 10.000 duš, se je prostovoljno odločilo preseliti se in je že vse do zadnjega zapustilo mesto in področje, ki ga zasedajo Rusi. Ostal ne bo niti en sam prebivalec. Prav tako so premeščene vse trgovine, obrtniške delavnice in tovarne. Stroje tovarn za dinamit, konzervirane ribe in zaboje so odpeljali iz Hanko večerjaj po morju in se sele v Turku. Nekateri lastniki hiš so odpeljali tudi peči, štedilnike, električne napeljave, okna in celo vrata. Sovjetska vojska bo vkorakala v mrtvo mesto.

HELSINKI, 22. marca. FTA. Po sedaj znanih uradnih podatkih, znašajo finske izgube v vojni s Sovjetsko zvezo nekaj nad 15.000 mrtvih in okoli 30.000 ranjenih. Sovjetska letala so izvršila tekom vojne 1823 napadov na finska mesta, prometne naprave in obrambne položaje ter odvrгла vsega skupaj okoli 64.000 bomb. Bombardiranih je bilo 370 mest, trgov in vasi. Pri tem so bili nekateri kraji popolnoma uničeni. Najbolj je pa opustošena Karelska ožina, ki jo je Finska morala odstopiti Sovjetski zvezi. Na tem ozemlju skoraj ni več hiše, ki bi bila cela. Nekateri kraji so popolnoma zravnanani z zemljo. Celi predeli so spremenjeni v puščavo.

Nadaljevanje s 1. strani

polju ter bo kot tak imel izvajati nagle zaključke v primeru kakršnega koli nenadnega napada na mejo Francije.

ENAK TUDI V ROMUNIJ

BUKAREŠTA, 22. marca. Havas. Romunski vladni krogi naglašajo glede na naglo rešitev francoske vladne krize, da je Reynaudov kabinet druga faza sedanje vojne. Dejstvo, da je Reynaud bil že v Daladierjevi vladi odločilni činitelj, potrjuje domnevo, da bo nova vlada že krepkejša, energičnejša od prejšnje. Reynaudov kabinet prevzema pred narodom v zgodovinskem trenutku Francije veliko odgovornost. Romunska javnost je prepričana, da bo novi kabinet dosegel vse, kar ga bo čakalo v bodočnosti.

SODBA V ITALIJI DRUGAČNA

ROM, 22. marca. Stefani. Po pisanju diplomatskega urednika agencije Stefani je kriza francoske vlade bila dejansko izraz neugodnosti francoskega položaja, zlasti onega v Aisah. Daladierjeva vlada je utrpela neuspeh. Francoski in angleški politiki je pa zadala udarec tudi sklenitev finsko-sovjetskega mira. Prav tako se zaveznikom ni posrečila njihova akcija na Blžnjem vzhodu.

NOVE ODREDBE O DELOVNEM ČASU V TURCIJI

CARIGRAD, 22. marca. DNB. Po zakonu o zaščiti narodnega gospodarstva je dovoljeno v Turčiji podaljšati delovni čas tudi na 12 ur na dan. Ukinjena je prepoved o zaposlovanju žensk in nedoraslih moških pri nočnem delu v industriji.

Domači zapiski

V Beogradu se pričakuje energična akcija dr. Mačka

(Od našega beogradskega dopisnika). V obveščenih krogih smatrajo, da se po 1. aprilu lahko pričakuje energična akcija dr. Mačka v notranjopolitičnem življenju države. Njegova HSS je najkompaktniša stranka in v zvezi z SDS najmočnejša politična formacija v državi. Srbijanske stranke pa živijo v dezolantnih priklakah, ki se ne bodo tako kmalu popravile. V tej zvezi hoče dr. Maček najprej definitivno potrditi z ekstremnimi elementi na Hrvaškem. Nato pa misli dr. Maček spet vzpostaviti kontakt s srbijsko opozicijo, kar želi na tej platformi skupnega dela z vsemi, ki imajo korena v narodu. Ko bo to izvedeno, lahko pričakujemo seslavo koncentracije vlade in razpis volitev. — Eden izmed osnovnih pogojev za to širokopotezno akcijo je vprašanje finančne samouprave banovine Hrvatske in načelni sporazum o formiranju srbske in slovenske edince. Prvi predznak te akcije je nedavni govor ministra dr. Smoljana, ki je najbližji sodelavec dr. Mačka, v katerem je poudaril, da nekateri srbski politiki smotijo srbsko fronto in poskušajo, da so bili Hrvati s krogami izgnani iz Beograda. Vemo, je poudaril dr. Smoljan, da nekateri kapitalisti mislijo proti Hrvatom. To je bil prvi opomin, drugi pa je tisti, ko pravi dr. Smoljan, da naj dobimo, ki niso v sporazumu, sami nošmo posledice. Dr. Smoljan je tudi napovedal javni shod Hrvatov iz Beograda. (Znano je, da je Beograd za Zagrebom največje hrvatsko mesto). Na tem shodu bo dr. Maček poudaril smernice vseh dobromamernih faktorjev za preureditev države. Prof. Mihailo Ilić pa pripravlja teren s svojimi razpravami o federativni uredbi države v beogradskega političnem tedniku »Napredok«. Ta načrt naj bi odstranil pri Hrvatih vsak separatizem, pri Srbih pa vsak egoistični centralizem.

Seja akcijskega odbora SDS za Slovenijo

V Celju se je vršila pod predsedstvom g. dr. Vladimira Šuklja seja akcijskega odbora SDS za Slovenijo, katerega so se udeležili delegati iz ljubljanskega in iz mariborskega okrožja. Na seji je bilo podano poročilo o konferencah akcijskega odbora z vodstvom SDS. Po daljši razpravi o aktualnih lokalno političnih in socialnih vprašanjih je bilo sklenjenih več akcij za intervencijo v Zagrebu, odnosno v Beogradu. Z zadovoljstvom je bilo končno sprejeto poročilo o živahnem snovanju lokalnih organizacij SDS v Sloveniji ter so bili določeni termini za stvarne prireditve večjega značaja.

Nemčija bo le pričela ofenzivo?

BRUSELJ, 22. marca. LRP. Po raznih znakih sodeč, se je Nemčija po neuspešnih mirovnih akcijah v zvezi s Sumnerjem Wellesom končno odločila za ofenzivo na zahodnem bojišču. Obenem z ofenzivo na kopnem naj bi se pričela tudi ofenziva v zraku in na morju. Kdaj namerava ofenzivo pričeti, ni znano, zatrjuje pa se, da se to lahko zgodi vsak trenutek. Vendar se pričakuje, da bo Berlin počakal na zaključitev svoje velike diplomatske ofenzive v zvezi s snovanjem trojne zveze med

Nemčijo, Italijo in Rusijo. Po vesteh iz Nemčije, namerava nemška vojska uporabiti pri napadu na Maginotovo črto neko gvo vrsto ogromnih tankov, s katerimi bi bilo mogoče drobiti utrdbe. Spremenjeno stališče Italije spravlja v zvezi s sestankom na Brennerju, na katerem se je baje posrečilo Hitlerju prepričati Mussolinija, da mia nemška ofenziva na hodu vse izgleda za uspeh in naglo odločitev vojne.

Na Madžarskem so zaskrbljeni

ROM, 22. marca. Exchange Telgr. Madžarski krogi v Rimu prisojajo obisku madžarskega ministrskega predsednika grofa Telekija v Rimu največji pomen. Namen Telekijevega potovanja je pregovoriti Mussolinija, da bi garantiral nedotakljivost in neodvisnost Madžarske. V Budimpešti so zaradi najnovejšega razvoja dogodkov, posebno v zvezi s kombinacijami o trojni zvezi med Nemčijo,

Italijo in Rusijo, zelo zaskrbljeni, ker bi zašla Madžarska, ki se je doslej lahko opirala na Italijo, v čisto nov položaj, kakor je zašla Avstrija po zademnem sporazumu med Rimom in Berlinom pred dvema letoma. Teleki je zaprosil tudi za avdienco pri papežu. Zdi pa se, da bodo igrali interesi Madžarske le podrejeno vlogo, ako gre za veliko koncepcijo trojne zveze.

Demantiji z vseh strani

LONDON, 22. marca. Britska admiraliteta javlja: Nemško letalno poveljstvo poroča, da so nemška letala napadla angleški konvoj ter potopila ladje v iznosu 43.000 ton, dalje da je bilo poškodovanih več 11.000 tonskih ladij in oboroženih trgovinskih parnikov v Rokavskem prelivu. Ladje v konvoju so bile po večini iz nevtralnih držav in so dosegle angleške luke. Nobena vojna ladja ni bila poškodovana, še manj potopljena, kakor tudi nemško poročilo. Nemške bombnike so napadla angleška letala in jih prišla k umiku. Ob tej priliki je bil en nemški bombnik sestreljen, a neko drugo nemško letalo je poškodovano poglobnilo. Tudi neki 1211-tonski angleški obalni parnik ter norveška ladja »Linde« s 1281 tonami sta kljub delnim poškodbam dosegla luko. Ogenj, ki je izbruhnil na 5432-tonskem angleškem parniku »Baltica«, je bil takoj pogasjen.

RIM, 22. marca. DNB. Glede napada na Sylt so listi poročali o veliki škodi, ki so jo napravili angleški letalci. »Giornale d'Italia« piše, da so njegovi soizdatniki imeli priliko, s posebnim letalom ogledati

si škodo. Rezervoar bencina ni bil vržen v zrak, tudi skladišče municije ni poškodovano. Po Hindenburgovem nasipu, o katerem so pisali, da je porušen, so se vozili nemoteno. Poškodovana je le neka zgradba bolnišnice. Več angleških bomb je zadelo neko postopje blizu hargarjev, ne pa te same. Kljub temu, da so odvrgli Angleži blizu 100 bomb, se razen razbitih oken in razrušene zemlje ne more govoriti o posebni škodi. Na Sylt teče življenje spet normalno dalje.

LONDON, 22. marca. Havas. Letalsko ministertvo javlja, da so se ob priliki zadnjega poleta na nemška oporišča posebno izkazala dva častnika in en narednik. Prejeli so visoka odlikovanja.

BERLIN, 22. marca. DNB. Maršal Göring je po radiu govoril prebivalstvu in naglasil, da bo Nemčija na angleška bombardiranja odgovorila z represalijami. Dosedanji spopadi v zraku so bili le merjenje moči. Maršal je namignil, da bodo izkušnje dosedanjih izvidniških poletov izdatno koristile Nemčiji, kadar bo treba na sovražne napade reagirati na krepak, zelo občutljiv način.

teku treh minut. Ko je ladja izginila v morju je potegnila za seboj pet ljudi.

ZAVEZNIŠKO-GOSPODARSKO SODELOVANJA

LONDON, 22. marca. Sinoči je bila objavljena knjiga z dokumenti o francosko-angleškem sodelovanju na gospodarskem polju. Med določbami je tudi odlok, da se ukmejo vizumi za vse trgovinske ladje, ki prevažajo blago za zaveznike iz njih kolonij, protektoratov in mandatskih ozemelj.

VELIKI TEDEN V LONDONU

LONDON, 22. marca. Havas. Kralj in kraljica sta prisostvovala včeraj popoldne cerkvenim opravilom velikega četrtka v westminstrski opatiji. Ob tej priliki sta po starem običaju obdarovala siromašne.

Rekvizicija zvonov v Nemčiji

BERLIN, 22. marca. DNB. V smislu te dni izdane odredbe se je že pričelo prijavljanje in oddajanje vseh brončenih zvonov, ki so viseli v zvonikih nemških cerkva ali drugih zgradb. Prav tako je odrejeno popisovanje vseh stroh in drugih delov zgradb iz kotlovene. Rok za od dajo bo še naknadno določen. Snemanje in odvažanje se izvrši na državne stroške. Vprašanje odškodnine za strohe se bo reševalo v vsakem primeru posebej, torej individualno. Gospodarsko ministertvo lahko določi tudi izjeme.

Odnosji med Ameriko in Japonsko

TOKIO, 22. marca. Agex. Takašima ameriško veleposlanstvo demantira informacije japonskih listov, po katerih naj bi obstajala možnost prekinitve diplomatskih odnosov med Zedinjenimi državami Severne Amerike in Japonske. Ameriški veleposlanik je odpotoval v Ameriko samo na daljši dopust, s katerega se bo pa vrnil v Tokio.

POSREČEN BEG POLJAKOV

IERUZALEM, 22. marca. Havas. V Palestino je prispelo z italijanskim parnikom »Marco Polo« več uglednih uradnikov iz Poljske z družinami. Posrečilo se jim je preko Litve pobegniti iz zasedene domovine.

VAN ZEELAND NA PORTUGALSKEM

LISBONA, 22. marca. Havas. Bivši belgijski ministrski preds. Van Zeeland je ob vrnitvi iz Amerike prispel semkaj.

IZ PALESTINE

IERUZALEM, 22. marca. Visoki britski komisar za Palestino je odpotoval v Beirut, kjer bo prebil teden dni. Tam bo gost francoskega komisarja za Sirijo.

UVOZ PREHRANE

LONDON, 22. marca. Havas. Za uvoz prehrane, pa tudi one za preskrbo vojske, je po odredbi trgovinskega ministertva potrebno posebno dovoljenje.

HOLANDCI DEMANTIRAJO

AMSTERDAM, 22. marca. Havas. Holandska agencija uradno zanika trditve nemškega DNB, da so nekatera angleška letala dospela do nemških oporišč preko holandskega ozemlja. Holandsko letalsko poveljstvo ni dobilo nobenih obvestil o takšnih poletih.

NOVA KOLONIALNA POLITIKA

LONDON, 21. marca. Reuter. Lordetka zbornica je sprejela soglasno novo kolonialno politiko. Lord Snell, vodja laburističnih lordov, je z zadovoljstvom poudarjal definitivno opustitev politike »laissez faire« v kolonijah.

SPORAZUM SVICE Z ZAVEZNIKI

BERN, 21. marca. Stefani. Podpisan je sporazum glede gospodarske blokade in trgovinskih stikov med Švico, Francijo in Anglijo.

Mariborska napoved. Spremenljivo oblačno in toplejšje vreme. Ponekod morja nekoliko dežja. Včeraj je bila najvišja taplota + 14,5, danes najnižja 0; opoldne + 8,6.

Nemška podmornica potopila angleški parnik

LONDON, 22. marca. Reuter. Parnik »Alger« s 1600 tonami nočnosti je potopila neka nemška podmornica na Atlantskem oceanu. Posadka je rešena, nekaj žensk je poskakalo v morje, ko se je ladja jela potapljati. Rešil jih je neki drug angleški parnik. Posadka »Algera« je javila, da so bili med eksplozijo ladje umrli trije rešilni člani. Ostal jim je le še en sam. Na ukaz kapitana so mornarji poskakali v morje in pričakali rešitve angleškega parnika, ki jih je vzel na krov.

LONDON, 22. marca. Havas. Dvajset oseb s potopljenega parnika »Algera« se je izkrcalo v neki angleški luki. Po izjavi nekega mornarja se je parnik potopil v

Novice

Srčne pisanke kozjaških deklet

»Po pisanke, po pisanke!« se veselo razlega na velikonočni ponedeljek po kozjaških vaseh. Otroci hodijo od hiše do hiše, posebno pa k sorodnikom, botrom in znancom po pisanke.

»Pisanke« so pisane in lepo okrašene. Zaljubljeni fantje dobijo od svojih deklet posebno lepe pisanke, s katerimi dekleta izpričajo ljubezen, ali pa jo tudi zavrnejo, se smešijo in grajajo. Vsako dekle si napravi več pisank, ker ima navadno več oboževalcev. Jajca se skuha, po-barvajo; rdeče, zeleno, modro, rumeno. V barvana jajca vrežejo dekleta z ostrimi noži, ali britvami lepe narodne ornamente in verze. Taka pisanka je res prava pisanka, pobarvana z kakršno koli barvo in ornamentom so potem beli, enako tudi verzi.

Zaljubljeno dekle da svojemu fantu živoročno pisanko, z vrezanimi ornamentom s takimi vrsticami:

»Jaz Te ljubim, srce moje,
ljubila sem Te vsaki čas,
kakor muca mlade svoje,
tak Te ljubim tudi jaz.«

Če je fant neroden in se hoče dekle iz njega malo norčevati, pa mu napiše na

pisanko:

»Moj fantič že pride
pred durmi stoji,
je kajgava srota
se sauter*) boji.«

Starejši fantje dobe navadno tako posvetilo, obenem pa brco:

»Ne maram za bradače,
ki imajo brke kak' krtače,
mam rajši fante mlade,
ki so lepe gole brade.«

Če fant hodi k drugi punc, ali pa svojo izvoljenko zapušča, mu ta da pisanko s sledečimi verzmi:

»Moj fantič se me gleda,
ko zajec medveda,
ne mara za me,
ker za eno drugo že ve.«
»So citre rjave
mi nočejo več pet,
me fantič zapušča,
me noče več imet.«

Ali pa:

»So citre rjave
so strune za nič,
me fantič zapušča,
a men' to ni nič!«

Taki in slični verzi krasijo kozjaške pisanke. A take kratke kitice navadno več povedo, kakor pa bi si dekleta upalo

povedati svojemu fantu naravnost v obraz.

Fant, ki dobi lep verz na svojem velikonočnem darilu, zavriska, da se razlega po vasi. Zvečer pa povabi dekle na ples in rajanje traja pozno v noč. -Var-

*) Sem noter.

OBČNI ZBOR PTL V SLOVENJGRADCU

Na občnem zboru v Slovenjgradcu je bil izvoljen naslednji odbor: predsednik dr. Alojz Simoniti, dočim tvorijo ostali odbor dr. Maks Pohar, Anica Burger, Antonija Vavpotič, Mirolav Tomc, Jakob Soklič, Josip Potčnik, Mikulič, Kotnik, Križaj, Gregor, Furlani, Iglar in Jurij Potčnik. Na zborovanju se je naglašala potreba po ustanovitvi disparterja. PTL si prizadeva izvesti akcijo, da bi vsak delodajalec prispeval 50 para za PTL, davec pa prav tako 50 para. Liga ima 218 članov.

o Gasilska četa v Tišini je uprizorila igro »V jami razbojnikov«.

Večkrat je že prepozno, nikoli pa ni prezgodaj, da se začne s pravilno nego zob.

SARGOV

KALODONT

PROTI ZOBNEMU KAMNU

Nove žrtve železniške katastrofe

Na kraju strahotne železniške nesreče pri Ozlju se je včeraj znova nabralo mnogo ljudi. Nekak po poldnevu se je začel potapljač Rakić iz Sušaka znova potapljati. Pri drugem potapljanju je zadel na truplo 40letnega gozdarskega delavca Joca Krmpotiča iz Velunja, ki se je pe-ljal v Črnomelji za delom. Tudi njegovo truplo so spravili v ozaljsko mrtvašnico. Krmpotičevo truplo je ležalo v globini 5 do 6 metrov. Dalje je Kolpa blizu Ozlja naplavila roko in nogo neke doslej še neznanе žrtve. Bojijo se tudi, da je pod skalnatim plazom nad lokomotivo pa tudi pod lokomotivo še več žrtev. Ne ve se pa, ali bodo odkopali skalnati plaz ter izvlekli žrtve. Včeraj popoldne so že dvignili lokomotivo toliko, da so jo obrnili na drugo stran in da jo bodo laže demontirali. Pač pa je zelo otežkočeno potapljaško delo, ker se Kolpa stalno kali.

Kdaj bodo odkrili preostale žrtve?

Takoj ko bodo dvignili lokomotivo toliko iznad zmečkanega vagona, da bodo lahko odprli vrata, se bo moglo ugotoviti, koliko žrtev je ostalo v vagonu. Razširile so se tudi vesti, da se je peljalo v tretjem vagonu okoli 35 žensk na delo v Žakanje in da je doslej ugotovlje-

no, da se jih je rešilo samo 10. Kaj je z ostalimi 25 ženskami, ne ve nihče.

Po raztelesenju so na ozaljskem pokopališču pokopali doslej odkopane in dvignjene žrtve. Čeprav so bili obveščeni svojci o pogrebu, je prišel na pogreb samo Draženovičev brat.

Promet na progi bo vpstavljen šele za dober teden. Škoda pa cenijo že na 3 milijone dinarjev.

ŠE ENA KATASTROFA NA DOLENJSKI PROGI

Včeraj zjutraj bi skoraj prišlo na do-

navada pred prazniki. Jajca držijo svojo ceno: 1 dinar kos, drobnejša so tudi po 1,75 za par. Zelenjave zlasti solate in motovilca, se pojavlja na trgu čedalje več, tudi regrat je po malem že tu, med sadjem pa dosti zimskih jabolč in seveda pomaranč, ki pa so letos drage in jih ljudje le malo kupujejo.

* Kupujte srečke državne razredne loterije v domači glavni kolekturi »Vrelec sreče«, kjer imate na razpolago srečke v številnih serijah. Kolektura »Vrelec sreče« zadate dobrote takoj izplača. Strogo solidna postrežba v kolekturi »Vrelec sreče«. Priporočila se vam vsem Alojzij Planinšek, Ljubljana, Beethovnova 14.

lenjski progi med postajama Kamnaje in Bubnjarci do nove železniške katastrofe. Utrgal se je nov plaz ter zasul progo. Vendar je strojevodja zadnji trenutek opazil nesrečo ter bil toliko priseben, da je lokomotivo zavrl. Vkljub temu pa se je lokomotiva globoko zarila v grušč in se poškodovala. Na kraj nezgode so prišli železniški delavci iz Črnomlja, ki so progo očistili, da je osebni vlak mogel nadaljevati vožnjo. Potniki so prestali mnogo strahu.

Pogoste nesreče so glasen memento železniški direkciji, da bo morala dolensko progo temeljito izboljšati.

o V članku dr. Brilleja na 8. strani je tiskarski škrat zamešal prve tri vrste prvega odstavka. Tretjo vrsto naj čitatelj čita kot drugo in vrstni red smisla teče dalje.

o Vesele velikonočne praznike želijo vsem domačim znanecem, fantom in dekletom vojaški Slovenci, ki služijo pri pešadiji kraljeve garde na Dedinju: Andrej Silc, Andrej Ule, Zerovnica; Ludvik Svet, Dolenjavas; Feliks Truden, Nadleski; Vinko Mlakar, Viševsek; Franc Baydek, Gradež; Jože Mehle, Plešivnica; Alojz Zupančič, Žužemberk; Anton Pečjak, Gradenci; Anton Zupančič, Brezje; Jakob Rašnik, Dolenja vas; Roman Mavčnik, Sv. Lovrenc na Poh.; Hinko Laznik, Ruše; Franc Burger, Cer. Dobrava; Alojz Marjetič, Dobrava; Franc Bezjak, Velika Loka; Stanislav Pe-

tek, Negova vas; Martin Senegačnik, Ilca; Maks Rozin, Sv. Lenart v Slov. gor.; Jko Meglič, Ptuj; Alojz Brulc, Hrušica; IgnacŠegula, Pacinje; Franc Strubel, Zdenska vas; Franc Mlakar, Ravnobrd; Anton Podbrgar, Črni vrh; Franc Perše, Sovjak; Adolf Knik, Suhli potok; Karol Kranec, Sv. Jakob v lov. gor.; Franc Sačer, Gajovci; Kluns Alojz, oštjan; Miha Orehek, Zeje; Janez Kern, Škojan; Stanislav Bohinc, Planinska vas; Janez Fe-kunje, Cerovec; Franc Perše, Sv. Jurij ob Ščavnici; Jože Menart, Velika Loka; Anton Končan, Butanjeva; Janez Golčič, ŠkofjaLo-ka; Miklič Jože, Cesta; Jože Grandvec, Kompolje; Janez Tekavčič, Struge; Franc Mrgole, Telče; Ivan Sprah, Vinko Šumndl, Limbuš; Viljem Motil, Sv. Martin na Joli; Alojz Valent, Slov. Bistrica.

n Zaradi razširjanja razburljivih govoril so bili v Beogradu kaznovani z zapo-rom 20 do 30 dni odvetnik dr. Mončilo Janković, svetnik zunanjega ministrstva v pok.; Dragan Božović, desinfektor; Milan Buzančić, novinar; Aleksander Babović, dimnikar; Boško Prolić in lišna gospo-dinja Katica Dolovački.

n Upokojeni so naslednji Stojadinovičevi ministri: dr. Milan Stojadinović, Svetozar Stanković, Bogoljub Kujundžić, Dobrovoje Stošović, Vojislav Djordjević dr. Vekoslav Miletić, Nikola Kabalin, Ianta Jovanović in Milan Acimović.

n Dvanaestine so proučevali te dni ministri ter bodo določene proračunske dvanaestine za vse resore že v nekaj dneh.

n 62 novih konduktorjev je dobil te dni zagrebški tramvaj.

Ljubljana

Prenapolnjena porodnišnica

Sprejem v žensko bolnišnico je omejen na najtežje in najnujnejše primere porodov in bolezni ter je bilo naznanilo tega neobhodno potrebnega ukrepa združeno z opozorilom, da je porod varnejši doma kakor pa v prenapolnjeni in zaradi tega higiensko nepopolni porodnišnici. To opozorilo je tudi svarilo, ki pa je bilo umestno lani in še prej ravno tako kakor danes. Mizerija ženske in drugih naših bolnišnic je znana in naš že dolgo teži kakor mora. Nihče ne gre rad v prenapolnjeno bolnišnico, a je vendar stiska v splošni in ženski bolnišnici večja od meseca do meseca. V ženski bolnišnici je bilo lani 2130 bolnic, čeprav je na razpolago samo 142 normalnih in 59 otroških postelj. Iz letnega pregleda rojstev v Ljubljani je razvidno, da največ mater rodi v ženski bolnišnici. Tam jih je lani rodilo 2058, doma pa samo 319. To je seveda znak velikega zaupanja v zdravstveni zavod, a ker je mizerija bolnišnic splošno znana, je to še v dosti večji meri znak in dokaz slabega socialnega stanja prebivalstva, ki ne more prevzeti nase stroškov poroda doma, zlasti še v malih stanovanjih, v katerih prebiva večina prebivalstva, ki ima več otrok. Porodnišnica je prenapolnjena že dokaj let, stiska narašča od meseca do meseca in tako omejitve z vsemi opozorili ne zaležejo, ker pač sila goni bolnice v bolnišnico, ki je že davno premajhna.

a Ljubljanski trg je bil že včeraj ves v velikonočnem znamenju. Zelo živahen in z vsem založen. Zlasti so bile oblegane stojnice z mlečnimi izdelki, kjer pa so cene nekoliko poskočile, kakor je to že

Trčimo, bratje, še vince se smeja!

Spominska plošča pri Figovcu pripoveduje svojo zgodbo

Pri Figovcu je na pročelju hiše vzdana marmorna plošča. Na njej je vklesana sklepna kitica posmrtnice, ki jo je Prešeren posvetil prijatelju Andreju Smoletu:

Težka človeku ni groba odeja,
Vzamejo v sebe ga zemlje moči.
Trčimo bratje, še vince se smeja!
Dolgo Smoletov spomin naj živi.

Pod temi stihmi v pesnikovem pravopisu pa stoji:

Bratcu Andreju v opombo
MDCCCVI Penatje.

Med množicami ljudi, hodečih tam mimo, je morda le malokdo, ki bi vedel, kaj ta plošča na tem kraju pomeni, še manj pa bi kdo vedel kaj povedati o njenem nastanku. In vendar je ta plošča eden nastankom in večjim spomenikom bele Ljubljane, — priča čudnega poglavja slovenske zgodovine, poglavja, ki bo nekoč narodnim zgodovinarjem delo hudih pregledav, kakšen napis bi mu dali.

Torej, bilo je v letu Gospodovem 1926, ko je neke pomladanske noči o tihi polnočni uri stopila tam iz Figovčeve gostilne majhna družba mož, vsak z gorečo svečo v roki, in obstopila sveže vzdano ploščo, še zakrito. Zavesa pade, nekdo obesi venec, nato enominutni molk sklonjenih glav. Luči ugasnejo. — tiho, brez besede, kakor so prišli, odidejo moške nazaj v hišo. Trčimo, bratje, še vince se smeja...

Tako se je izvršilo odkritje spominske plošče tam pri Figovcu, kamor sta zahajala nekdanja dobra prijatelja France Prešeren in Andrej Smole. Nekateri časopisi so takrat zabeležili ta dogodek s

kratko notico, nekateri sploh nič, šel je mimom skoraj neopaženo in tako rekoč skrivaj — značilno za takratne čase in razmere.

Penatje! Kdo so bili to? Slovenski hišni bogovi, varuhi svetega domačega ognjišča, — dobri duhovi, ki so budno stali na straži, ko so po domačiji strašili, zli duhovi. Za vse v tistem krogu ne vem, a bili so sami kulturni delavci, dobro znana imena: Ivan Prijatelj, Alfred Šerko, Joža Glonar, Avgust Pirjevec, Igo Gruden, Juž Kozak, Izidor Cankar, Pavle Grošelj... kot mecena pa sta bila sprejeta med penate tudi bančni ravnatelj Dolenc in trgovec Mrcina, vneta rodoljuba, ki oba že krije črna ruša. Svoje tovariške večere so imeli penatje izmenoma pri Kolovratu, Strajzelinu, Figovcu. Kadar je prišel v Ljubljano Nemeš Hermann Wendel, veliki prijatelj Slovencev, je bil gost pri penatih in Završanov kvartet mu je prepeval naše narodne.

Zahajal pa je k penatom tudi Dinko Puc, takrat gerent mestne uprave (pozneje izvoljen župan in zadnji župan stolnega mesta Ljubljane) in ni bilo to za moža v taki poziciji kar si bodi, sedel v takšni sumljivi družbi. Zakaj v tistih časih je bila akcijska družba za fabrikacijo nacije in predelavo slovenstva v jugoslovenstvo vražje mogočna in nevarna, in se je slovenskim penatom prej obetalo zameženo okno ali pregnanstvo kot pa kako odlikovanje, pa naj so imeli še toliko zaslug za domovinsko stvar.

Štirinajst let je poteklo od takrat,

hrupnih vihravih let... ko so razni samosilniki klestili in precepali slovensko smreko, hoteč narediti iz nje drevo, ki bi bilo smreka, lipa in hrast obenem, a se narava ni dala posiliti in je smreka ostala, kakor jo je ustvaril Bog, in kakor je skoz tisočletje zrastle v našem gaju in bo rastla naprej. Za nami so nora leta, ko so se ljudem mešale glave, in je morala priti kraljevska beseda, da so se streznile. »Le dober Slovenec more biti dober Jugoslovani!« tako je oznanil kralj Aleksander in je že za samo to veliko, modro besedo zaslužil, da mu Ljubljana postavi spomenik na najlepšem kraju.

Panta rei! Vse se pretaka... Resnica bitja in nebitja je nastajanje: ogenj je vzrok, preprič pa »oče vseh reči«... že 500 let pred Kristom je grški filozof Heraklit to dognal, in Slovenci smo v kratkih dveh desetletjih preizkusili te resnice za sto let. Kako zdrava preizkušnja! Narod, ki hoče živeti, je večni, iz korenin mu poganjajo vedno spet nove življenjske sile.

Tam na viškem pokopališču spita tovariša Ivan Prijatelj in Alfred Šerko, duh njun živi dalje med nami. In težka človeku ni groba odeja, vzamejo v sebe ga zemlje moči, in kakor njima za življenja, naj bodo tudi nam živim v opombo Prešernove nesmrtnne besede na tisti spominski plošči tam pri Figovcu, postavljeni, posvečeni in varovani od penatov.

Trčimo, bratje, še vince se smeja!

eio.

Celle

Celjsko velikonočno pismo

Kulturni pregled.

Litos smo imeli v Celju prav živahno gledališko sezono, ki so nam jo oskrbeli Mariborčani. Priredili so nam dramske in lasebene predstave, s katerimi so bili Celjani prav zadovoljni. Razen gledaliških predstav pa smo imeli še precej drugih kulturnih prireditev, tako da je bilo v am oziru vsestransko poskrbljeno. Obta pa se nam še mnogokaj. Odbor Celjskega kulturnega tedna je pridno na del, tako da bo prireditve CKT tudi letosna viška in obeta prekositi vse dosežne prireditve CKT.

Ljudsko vseučilišče je skrbelo za redna redavanja. Predavatelji iz raznih krajev so bili angažirani in so se v predavanjih obravnavale prav zanimive stvari.

Stanovanjski problem.

Aljub temu da se je zadnja leta v Celju mnogo gradilo, vlada še vedno veliki pomanjkanje malih, zdravih stanovanj. To vprašanje je posebno pereče v delovskih okoljih. Veliko število našega delstva stanuje v nezdruženih, zadušnih stavanjih. Mestna občina ima v načrtu granjo kolonije takih stanovanj in bo hiva vredno, če bo ta načrt, kakor je zanjšen, tudi izveden.

Cestno vprašanje.

Vprašanje naših cest in ulic je izredno pereče. Imamo v našem mestu mnogo netikovanih cest in ulic, ki zahtevajo nujno ureditve. Mnogo se je že pisalo in razpravljalo o ureditvi državne ceste iz mesta skozi Gaberje. Delno se bo, kakorje upati, ta cesta letos uredila, kar pa tem ne bi bilo dokončno rešeno. Dokončna temeljita ureditev, oziroma preložitev te ceste je tako nuja, da ne trpi več odloga.

Kapucinski most.

Kapucinski most, ki je bil po veliki povodnji leta 1933 zgrajen kot zasilni most, je že v tako slabem stanju, da ga je treba dmprej nadomestiti z novim, železobetonskim. Vprašanje tega mostu je delno vezano tudi z regulacijo Savinje v tem predelu, ki upamo, ne bo običala radi finančnega vprašanja, ki je združeno z regulacijo te etape.

Avtomatska telefonska centrala.

Vprašanje avtomatske telefonske centrala je tako nujno, da je tako centrala treba takoj vpostaviti. Telefonske prilike so sedaj naravnost obupne za naše mesto, ki ima močno razvito industrijo in trgovino. S celjsko avtomatsko telefonsko centralo pa je potreba zgraditi take centrala tudi v vseh letoviških krajih in zdraviliških okrog Celja. Upamo, da ne

MESTNI SVETNIK ROŠ JE ODSTOPIL
Ostavko na položaj mestnega svetnika v celjskem mestnem svetu je podal učitelj g. Franjo Roš.

c Vesale velikonočne praznike želita ysem cenjenim abonentom; čitateljem in inserentom, uredništvo in uprava "Večernika", Celje, Prešernova ulica 3.

c Vstajenja se vršijo v Celju po sledečem redu: v soboto ob 16. pri kapucinih, ob 17. v opatijski cerkvi, v nedeljo zjutraj ob 5. pri sv. Jožetu, v nedeljo ob 10. bo v opatijski cerkvi slovesna pontifikalna služba božja.

c Okrajni odbor Rdečega križa javlja, da bo samarijanski tečaj ob ponedeljskih in četrčkih od 7. do pol 9. zvečer v predavalnici Zdravstvenega doma. Prvo predavanje bo v torek, 28. t. m.

c Umrla je v Liscih 9 72 letna zasebnica Franciška Rupnik.

c Zdravniško dežurstvo za člane OUZD bo imel v nedeljo zdravnik dr. Franc Premšak na Cankarjevi cesti 6, v ponedeljek zdravnik dr. Drago Mušič, Cankarjeva cesta 7. V soboto se bo ordiniralo samo dopoldne.

c Nočno lekarniško službo ima od 23. do 29. t. m. dvorna lekarna "Pri Mariji Pomagaj" na Glavnem trgu.

c Borza dela. 20. t. m. je bilo v evidenci 1061 brezposelnih, moških 903, žensk 158, 10. t. m. pa skupaj 1068, moških 912, žensk 156. — Delo dobi 6 hlapev, 10 dekel, 10 kuharic, 4 služkinje, 2 natakarici, 1 postrežnica in 2 sobarici.

c Nesreča v gozdu. 34 letni gozdni delavec Rakovnik Rudolf iz Pake pri Vitanju je v gozdu podiral drevje. Drevo se je podrlo na njega in ga težko poškodovalo po glavi in rokah.

c Napad. 37 letno ženo avloprevoznika Marijo Malej iz Celja sta napadla delavca Franc in Ivanka Palir ter ji prizadela težke poškodbe po glavi.

c Mestno kopališče bo jutri odprto od 9. do 18., v nedeljo in ponedeljek pa bo zaprto.

bo ostalo letos samo pri obljubi in da vendarle pridemo do rešitve tega vprašanja.

Justična palača.

Že nekaj let se nam obeta zgraditev justične palače v Celju. Do sedaj pa je ostalo v tem samo pri obljubah. Prostor je zagotovljen, potreben je samo še kredit. Prostor, kjer je sedaj nastanjeno okrožno sodišče, so naravnost v obupnem stanju. V nekaterih sobah so podprti trhlji stropi, da se ne porušijo na uradujoče osebe. Kakšen vtis napravi to na ljudi, si je lahko predstavljati.

Velikonočna šolska razmišljanja

Pač že od leta 1914. se ni pričelo šolsko leto v tako vznemirjenem ozračju ko letošnje. In teden za tednom beži, dogodki v velikem svetu se prehitujejo, šola pa hoče delati, kakor da bi se v svetu ničesar ne dogajalo, dasiravno sama zatrepeče ob prvih sapicah. In tako se bliža šolsko leto tako rekoč svojemu koncu, pa čeprav imamo občutek, da se še ni niti prav začelo, kajti šola zahteva mirnega dela, ne pa vednih menjav in nadomestovanj... Snov mora biti, e delana, učenci jo morajo obvladati, če pa so učitelji bili na mestu ali če so pogojli za uspešno studiranje podani, zato se resnično nihče ne briga... Ves svet trepeče, le mladina naj bo slepa in gluha za vsa dogajanja in naj studira matematične formule in latinske izjeme in francoske nepravilne glagole, pa še letnice kakaga makedonskega pohoda. Bože mili, kako bi naj šola pripravljala za resnično življenje... Letos je zastal še v prirodi dihi pomladi, da je od nikoder ni, le mladina naj ostane, kakor je bila v prejšnjih generacijah... Pa ni! Pa četudi se včasih tako zazdi! Mladina živi preko šole s svetom kar po občutkih, podzvestno, po svoje... Zato še tembolj čuti, da ni ozračje mirno. In v tem občutju gre šolskemu letu po zaključek. Hitro se

Drugo gimnazijsko poslopje.

Važna je tudi zgraditev drugega gimnazijskega poslopja. Dijaštva je na celjski gimnaziji od leta do leta več, tako da se že nekaj let sem vrši dopoldanski in popoldanski pouk. Da na tem trpi učni uspeh, ni treba posebej poudarjati. O tej zadevi se je že razpravljalo v mestnem svetu in se bo na to vprašanje treba ponovno povrniti.

Naše mesto pa ima izven navedenih še mnogo drugih važnih rešitve potrebnih vprašanj, h katerim pa se bomo povrnilo še ob kaki drugi priliki. Milan Četina.

bodo še učili zamudniki, vzorniki še očitili kake madeže na ocenah, ob strapi pa bodo obležali apatično tihi zahtrekeži s svojim neuspehom... Teh se bojim najbolj, ker bodo žrtve razmer in priča, da jih šola ni znala pritegniti, ker hodi neživljenjsko pot, sami pa so popolnoma in samo v življenju. Nanje se bo vsula ploha graje in krivde, jih podrli in zločila, čeravno so med njimi morda najboljše klicarji življenja. — Starši pa bodo žalovali, češ otrok jim je izgubljen, mesto da bi mu bili podpora, ko je je najbolj potreben. — Sicer pa blagruimo mladino, ki ne razmišlja preveč, kaka bo njena pot v življenju. Nekoč so nas silili, da smo se pripravljali na življenjsko pot, danes pa je celo dobro, če mladina na to preveč ne misli. Iz tega pa izvira naša dolžnost, da ji ne zagrenjamo ur mladosti, ko se ji ne obeta srečno življenje. Pojdimo mladini nasproti z dobrim srcem, da ji vsadimo v srce vsaj nekoliko optimizma, kajti morda pa še vendarle kateri med njimi najde kje kak košček sreče... Če ne v svetu pa vsaj v sebi. Kdor pa ni užival dobrote v mladosti, bo pozneje težko verjel, da je je sploh kaj na svetu. To vedo matere, naj vedo še očetje!

Pst.

Pomaga'mo ozimnam seda!

Letošnja izredno dolga in huda zima, je ozimnam marsikje škodila. Na mnogih krajih je zaledenela snežna plast zadušila žita ali jih je hud mraz uničil tam, kjer je bil sneg odpihan. Na vsak način bo potrebno pomagati slabim ozimnam takoj sedaj, dokler se niso začele poganjati, z naglajnim gnojenjem z umetnimi gnojili. Gnojenje je treba izvesti čimprej, kajti takrat, ko začnejo žita poganjati, mora biti gnojilo v zemlji že raztopljeno in na razpolago v takšni obliki, da ga rastline lahko takoj porabijo.

Samo gnojenje je treba izvršiti ob suhem bremenu. Ako trosimo gnojilo na mokre posevke, obstaja nevarnost, da jih gnojila popolnoma osmoldijo. Najpripravejši dnevi za takšno gnojenje so sedaj, ko ob dnevih lahkega mraza zemlja še nekoliko pomrzne. Na ravnih tleh lahko trosimo gnojila tudi na snežno odejo se-

veda takrat, ko že ta počasi izginja. V hribovitih legah tega ne smemo priporočati, ker južno vreme lahko raztopi sneg prehitro skupno z gnojilom in ga odplavi v dolino.

Kakšna gnojila uporabljamo za gnojenje "na glavo" ali za zeleno gnojenje?

Poleg mešanih gnojil (Nitrofoskal-I, Nitrofoskal-II, Nitrofoskal-III in sicer 100 kg na oral), ki jih zadnja leta kmetovalci vedno bolj zahtevajo v te syrhe, lahko na tem mestu priporočamo apn. dušik, t. j. edino dušično gnojilo, ki pride pri nas v poštev. Cilski soliter je težko nabaviti in je tudi dražji. Žita rabijo v začetku svojega razvoja največ dušika. Poleg tega, da jim gnojilo apn. dušik nudi potrebni dušik, jih še štiti proti glivičnim boleznim, ter s svojim ostrim delovanjem uničuje snežno plesen. Apn. dušika rabimo za oral 50-100 kg. Posebno moramo paziti

na to, da se apn. dušik trosi ob suhem vremenu, in na kolikor mogoče saba žita. Na vsak način pa se mora trositi predno žita začnejo poganjati. Učinek gnojenja je še boljši in sgarnejši takrat, kadar se raztrošena gnojila ob prikladnem vremenu še zabranajo. Gnojilo, ki se z zemljo na ta način pomeša, ostane dalje časa rastlinam na razpolago in pride tudi prej v doliko z korenjem. Pri gnojenju travnikov se je treba držati istih pravil! Upoštevajte še enkrat glavno pravilo pri tem gnojenju:

"Kdor hitro da, dvakrat da!"

Inž. M. — Ruše

Ptu

MODERNA TVORNICA PERILA

Veletrgovec Franc Lenart je povečal tvornico perila na Srbskem trgu. V preteklem letu je zrasla na mestu, kjer je prej kvarila obličje mesta starinska hiša, lepa moderna stavba, ki ne bo Ptuj samo v okras, temveč tudi v korist. Veletrgovec Lenart bo v novih prostorih namestil najmodernejšo tvornico perila. V spodnjih prostorih bodo stroji, v zgornjih pa prirezovalnica in likalnica. Svetli in zračni prostori bodo odgovarjali higienskim predpisom, kar je za tako tvornico velike važnosti. Podčrtati je še treba, da bo razširjen obrat zaposlil precejšnje število prebivalstva iz okolice.

p Sokolski lutkovni odsek je dramatisiral narodno pesem "Zidanje Skadra". Scenerija je bila dobra, kar je omogočil premakljivi oder, ki ga ima ptujski Sokol prvi v državi.

p Zvečni kino Ptuj predvaja na velikonočno soboto in nedeljo "Veselo sirmastvo". Na velikonočni ponedeljek pa "Med štirimi stenami".

p Poročila sta se Franjo Kravac, katastrski uradnik in Julijana Letnik, uradnica pri notarju Maležiču.

p Na občnem zboru CMD v Ptuj so funkcionarji prikazali delavnost CMD in nje pomembnost ob severni meji. Odbori moške in ženske podružnice so ostali neizpremenjeni.

p 5 slučajev meningitisa so zabeležili v zadnjih dveh dneh v ptujski bolnišnici.

p Iz bolnišnice. 3letni Janko Čeh iz Podvincov je padel s kmetijske peči v vrelo vodo ter se poparil. — Franca Mohoriča pos. iz Kicarja je napadel Domiter doma od istotam in mu z nožem zadal občutne poškodbe po glavi.

n Naša tovarna aluminirja v Štenuku se je zopet povečala. Montirali so 20 novih peči.

* Radi prizidave prodajam banaske moko po znižani ceni. "Jugopromet", Celja, Krekova cesta 11.

* Pozor! Kdor si hoče poceni razne kauče po 650 din, otomane od 350 din naprej, šlofi po izbiri, postrežba točna in solidna, dobite pri Smigoc, Celje, Gaberje.

* Pozor! Kdor si hoče po ceni razne barve lisce nabaviti, jo dobi najceneje pri tverki Ivan Knecht, krznar, Celje, Slomškov trg.

Savinjske planine vabijo smučarje

Zgornjo Savinjsko dolino z vseh strani obdajajo gorski grebeni in vrhovi, razraščeni v dolge gorske verige, pokrite z divnimi smrekovimi gozdovi in travniki in široko razproširajočimi se planinami. Ta prelep planinski

svet je pozimi in spomladi idealno torišče za gojitev najlepšega sporta — za smučanje.

Med lepimi smučskimi predeli, ki obkrožajo Savinjsko dolino, je planina Goltje ali Mo-

zirska planina. Ta planinski kraj ima ugodne prometne zveze, izhodišče mu je trg Mozirje, od koder je dostopen v pičlih treh urah. Med Mozirjem in Celjem oskrbuje zvezo avtobus, ki vozi v obeh smereh po dvakrat na dan. Ugodna je tudi zveza po železnici. Z železniške postaje Smartnega ob Paki vozijo avtobusi od vseh vlakov v Mozirje, od tu se tudi vračajo k vsem odhajajočim vlakom.

Mozirje je dobro poznan letoviški kraj. Razume se, da je tu dobro postrežen tudi potnik-smučar. Tu so na razpolago tudi nošaci. Pot na planino je dobro markirana. Ob gornjem robu planine stoji planinsko zavetišče Mozirska koča. Urejeno je v njej skupno ležišče, pa tudi čedne spalne sobe. Postrežba je brezplačna. Gozdov je tod le malo. Z vrha in pobočij se očem odpira prekrasen razgled na Savinjske Alpe, Karavanke, Pohorje in preko širokih dolin na južno ležeča pogorja.

Za dolge smučske ture se svet smučarju še širje odpira. Od Golške planine se nadaljuje gorski greben preko prelaza Kala, v smeri do Smrekovca s planinsko kočjo na Smrekovcu, ki je stalno oskrbovana. Gorski greben se od tu nadaljuje preko vrhov Krnesa, Kamna in Travnika do 2065 m visoke Raduhe. Svet je prekrasen za smučarje, a na vsakem koraku se ti odpira tudi diven razgled.

Iz Savinjske doline se smučarju odpira tudi dostop na visokogorska smučska polja Korošice. Ti gorski smučski predeli se razprostirajo od južnih obronkov Ojstrice in Planjave na daljavo mnogih kilometrov proti jugu in vzhodu in tvorijo visoko gorsko planoto v nadmorski višini od 1800 do 2000 m. To je

idealni smučski svet, nepregledno obsežen, vendar zaključen v lepo celoto. Kaj ugoden je za smuko vse do začetka meseca junija, kajti sneg obleži tu do zgodnjega poletja. V središču teh smučarskih poljan stoji udobno planinsko zavetišče Kocbekov dom na Korošici, dobro oskrbovan in opremljen. Pot na Korošico vodi iz Luč, dostop traja 6 ur. Do Luč oskrbujejo redno, enkrat ugodno zvezo avtobusi, ki vsak dan po okoli prihajajo iz Celja, iz Ljubljane in železniške postaje Smartno ob Paki na progi Celje—Dravograd in vzdržujejo dnevno enkratno zvezo z vsemi temi kraji tudi v obratni smeri.

V Lučah so na razpolago nočišča, za spremstvo na Korošico pa tudi izpraznjeni vodniki SPD ter nošaci za nošnjo prtljage in smučk.

Za smučarje, ki jim ni do na težavnosti vzponov, pa je kaj primerna Logaška dolina, kjer so tudi na razpolago vabljiva smučišča v neposredni bližini, pa tudi oddaljena, vse-skozi do Okrešlja, ki pa ima že značaj višjegorskih smučskih terenov. Za lažje ture pa je priporočljiv Matkov kot in planinski obronki pri Sv. Duhu nad Solčavo.

B. Vilhar.

Smučarska naročila

(Putnik, Maribor, 22. maren)

Korošica (Kocbekov dom): —6, celno jasno, 110 cm snega, sren

Mozirska koča na Golici: —3, oblačno, 55 cm, sneg osenčen.

Maribor

Delo za najbednejše bolnike

Nedavni občni zbor Protituberkulozne lige, ki ga je vodil predsednik višji sanitetni svetnik dr. Jurečko, je pokazal, kako ogromno delo je bilo izvršeno v pomoč najbednejših bolnikov. Vsa poročila so poudarjala razumevanje naše javnosti za to človekoljubno delo, saj je Maribor žrtvoval v sedmih letih za gradnjo protituberkuloznega azila 568.234 din. Akcija za gradnjo te bolnišnice lepo napreduje in je pričakovati, da bo to vprašanje v kratkem času rešeno. Tajnik g. Ravter je poročal, da je bilo v ambulanci PTL 2000 preiskav, nasvetov je bilo danih

21.000, injekcij 1933, pneumotoraksov je bilo 808. Ambulanca je izvršila res ogromno delo za ublažitev jetike v industrijskem Mariboru. Poleg tega pošilja PTL vsako leto večje število siromašnih otrok na morje, da si tam okrepijo zdravje. Zanimivo je bilo tudi poročilo vodje akcije za protituberkulozni azil g. upravitelja Stenovca, ki je z zadovoljstvom ugotovil, da so lani Mariborčani darovali nad 87.000 din za to prepotrebno bolnišnico. Sledile so volitve, pri katerih je bil izvoljen stari odbor z dr. Jurečkom na čelu.

UMETNISKI KLUB V MARIBORU

razpisuje za Umetnostni teden, ki bo od 5. do 11. maja 1940, po tri nagrade za sledeče umetniške zvrsti in sicer prvo nagrado v znesku din. 2000, drugo din. 1000, tretjo pa din. 500, za najboljše umetniške stvaritve.

1. Za najboljšo sliko, odnosno kip, ki bo razstavljen na umetniški razstavi Umetnostnega tedna s tem, da se bodo v okviru nagrad dela odkupila.

2. Za najboljšo novo delo iz književnosti, ki se naj predloži najkasneje do 1. aprila 1940.

3. Za najboljšo novo kompozicijo, ki jo je treba predložiti do 15. aprila 1940.

4. Za umetniške produkcije izvajajočih glasbenikov v času od II. Umetnostnega tedna dalje; prijave je predložiti do 15. aprila 1940.

5. Za najboljšo odrske stvaritve v času od II. Umetnostnega tedna dalje; prijave je predložiti do 15. aprila 1940.

Klub si pridrži pravico določene nagrade zvišati ali znižati, združiti ali sploh ne podeliti, kakor tudi spreminjati določbe tega razpisa.

Konkurirajo lahko samo umetniki z mariborskega kulturnega območja.

**ZLET MARIBORSKE
SOKOLSKÉ ZUPE MARIBOR
2.8 in 9. JUNIJA 1940.***

m. Sejni spet dovoljeni. Banska uprava je dovolila prirejanje živinskih in svinjskih sejmov v Mariboru, ker je nevarnost svinjstva in parkljevke minila. Prvi živinski sejem bo 26., svinjski sejem pa 29. t. m.

m. Mariborski „apostoli“, starčki, ki so se udeležili večeršnjega umivanja nog v stolnici, imajo skupaj 904 leta. Najstarejši je Jakob Mahajnc, ki je star 95 let.

m. Zdravniško dežurno službo za nujno pomoč članom in njihovim upravičenim svojcem vrši v neodložljivih primerih in v odsotnosti pristojnega rajonskega zdravnika v

* Lutkovni oder Sokola I. igra v karni kralja Petra I. na velikonočni ponedeljek „Vragov svak“. Začetek točno ob 3. uri popoldne. Deca pridite polnoštevno.

* Lepe trajne kodre z najnovejšimi aparati v salonu „Dragica“ na Aleksandrovi cesti.

* Glasbena akademija v Ljubljani bo na koncertu slovanske glasbe 3. aprila v Narodnem domu zastopana po najboljših slušateljih. Predprodaja pri „Putniku“.

* Ne odlašajte več s prijavo za krasen „Putnik-ov“ izlet z brzovlakom na velesejem v Milano (z obiskom Trsta, Benetk in Padove) od 14. do 18. aprila. Radi pravočasnega rezerviranja hotelov v Milanu je nujno potrebno prijaviti se najkasneje do 30. marca. Prospekti in informacije pri „Putniku“ Maribor.

* Do velikega premoženja z neznatnim vložkom prides dandanes edine na ta način, da se udeležiš žrebanja državne razredne loterije, ki je pravkar zaključila svoje zadnje glavno žrebanje. V najkrajšem času se zopet prične novo kolo, tekom katerega bo razdeljenih velikih in majhnih dobitkov v skupnem iznosu 65 milijonov dinarjev. Kdor se hoče udeležiti tega plesa boginje sreče, naj se nemudoma poda v našo hišo sreče in glavno kolekturo državne razredne loterije v bančno poslovalnico Bezjak v Mariboru, Gosposka ulica 25, kjer je že marsikdo dočkal svojo življenjsko srečo.

* DKW motorna kolesa in Adler dvokolesa, novi modeli, so dospeli in se dobijo pri M. Ozvatič, Maribor, Čafova 1.

* Pri ženah, ki več let trpe na težki stolici deluje vsakdanja uporaba naravnih „Franz-Josefov“ grenke vode, zaužite zjutraj in zvečer po četrtinki kozarca zelo uspešno. Tudi bolj občutljive pacientke rade jemljejo „Franz-Josefov“ vodo, ker se že v kratki dobi pokaže zelo prijeten učinek.

Ogl. reg. S. br. 30474/33

* Sokol Maribor II. Pobrežje ponovi na velikonočni ponedeljek ob 18. uri (6.) burko v treh dejanjih »Zdravnikov strežnike« s predigro »Oboli strice«; po igri družabni večer. Igra priznani jazz.

* Družba za izvoz sadja „Kanada“ se preosnuje v firmo „Kanada-M. Palouč“ brez vsake izpremembe v lastništvu ali vodstvu.

* Plašči, najnovejši modeli, pri »Lama«, Maribor.

* Radi izboljšanja vodnega stanja pri mestnem vodovodu se ukine odlok o večernem zapiranju glavnega ventila pri vodomeru, katerega odslej ni potrebno več zapirati.

* Tombola Sokol Maribor I. priredi dne 2. junija veliko tradicionalno tombolo na letnem telovadišču v magdalenskem okraju, na kar že sedaj opozarjamo ostala društva. — Uprava Sokola I.

* »Grad sreče«, glavna kolektura državne razredne loterije »Putnike«, Maribor, Trg svobode — grad, vabi tudi Vas, da preizkusite svojo srečo! Opozorjamo na današnji oglaš!

* Nogavice — pletenine (lastni izdelki), perilo itd. — Oset, poleg tržnice.

* Vse inozemske časopise, revije in modne žurnale dobite v knjigarni Tiskovne zadruge, Maribor, Aleksandrova c. 13, telefon 25-45.

HOTEL, KAVARNA, RESTAVRACIJA OREL
Morske in sladkovodne ribe, kuhinjske specialitete. Prvo vrstna ljutomerska vina. Dvojno marčno, termalno, črno in belo pivo. Zmerne cene.

* Za sončne pomladne dneve so najbolj primerni plašči, iz prave Angleške balonske svile. Oglejte si brezobvezno ravno kar dospelo zalogo v trgovini Jos. SRAJ, Maribor. Posebnost v kroju!

m. Nočna lekarniška služba (od 23. do vključno 29. I. m.) lekarna pri sv. Arhu, Glavni trg 20, tel. 20-05; Magdalenska lekarna, Kralja Petra trg 3, tel. 22-70.

Kino

* Grajski kino. Veseli velikonočni spored „Anton zadnji“ Hans Moser. Smeh zabava in zopet smeh.

* Esplanade kino. Cetrtek in petek kino zaprt. Velikonočni spored najnovejši Hans Albers-ov film „Seržan Berry“.

* Kino Union. Naš velikonočni spored „Vesela škota“ z Stan Laurel-om in Oliver Hardy-om v glavnih vlogah. Salve smeha!

* Zvočni kino Pobrežje 23. 24. in 25. marca prekrasni film „Grešniki v raj“. Rezervirajte si pravočasno vstopnice!

Mariborsko gledališče

Petek, 22. marca: Zaprto.

Sobota, 23. marca: Zaprto.

Nedelja, 24. marca, ob 15.: „Navihanka“.

Znižane cene. Zadnjič. Ob 20.: „Gejša“.

Ponedeljek, 25. marca, ob 15.: „Vdova Rožinka“.

Ob 20.: „Cigan baron“.

Velika noč v mariborskem gledališču. Na velikonočno nedeljo prideta na oder dve zelo zabavni operi: popoldne ob znižanih cenah in zadnjič „Navihanka“, zvečer pa izvrstna angleška opereta „Gejša“. Na velikonočni ponedeljek popoldne se ponovi znana Golarjeva veseliga „Vdova Rožinka“, zvečer pa posebno priljubljena opereta „Cigan baron“.

Radio

Petek, 22. marca.

Ljubljana, 19 poročila in napovedi, 19.40

G. Faure Balada za klavir in orkester, 20

Vsakodnevna nega zob

mora postati za vsakega

človeka ravno tako samo ob

sebi umevna potreba kakor

redno umivanje rok.

Chlorodont
zobna pasta

VSEM NAROČNIKOM, INSERTOM, ČITATELJEM IN PRIJATELJEM RADOSTNE VELIKONOČNE PRAZNIKE. UREDNIŠTVO IN UPRAVA »VEČERNIKA«.

PRIHODNJA ŠTEVILKA »VEČERNIKA« BO IZŠLA V TOREK, 26. t. m.

postne pesmi. 20.30 godalni kvartet. 21.15 plošče. 22 poročila in nato krajec. — Beograd, 18.20 pl. gl. 19.40 narodne pesmi. 20.10 Mozartove kompozicije. 22 violinski koncert. 22.30 orgeljski koncert. — Solija, 18.10 narodna glasba. 19 koncert. 20 simfonična gl. 21.55 lahka glasba. — Kalundborg, 20 duhovni koncert. — Drotwisch, 20 koncert orkestra. 23 koncert kvarteta. 24 vesti. — Radio-Paris, 18.15 komorna gl. 19.15 klavirski koncert. 20 lahka gl. 23.45 simf. gl. — Poste-Parisiene, 20.5 lahka gl. 21.20 pester spored. 0.15 jazz. — Toulouse, 19.35 lahka gl. 20.40 salonski orkester. 22.05 baletska gl. 23 korčnice. — Hilversum, 21.25 koncert orkestra in solistov. 23.10 duhovni koncert. — Milano, 21 Haydnov oratorij »Letni čas«. — Firenze, 19.30 komorna gl. 20.30 godalni kvartet. 21.45 simf. koncert. — Dunaj, 18 stara instrumentalna gl. 18.40 serenade. 22.15 plošče. — Berlin, 20.30 koncert Bacha. — Bratislava, 19.30 simf. gl. (Haydn). 21 Mozartov Requiem. 22.15 Čajkovskega VI. simf. v h-molu. — Beromünster, 19.50 koncert verskih pesmi. 21.20 koncert na orglah.

Sobota, 23. marca.

Ljubljana, 12 plošče. 12.30 poročila. 13.02 koncert RO. 17 prenos vstajenja iz Ljubljane. 18.15 Brahmsova IV. simfonična v e-molu. 19 poročila. 20 znanstvenopolitični pregled. 20.30 velikonočne pesmi. 21.15 koncert RO. 22 poročila. 22.15 narodne pesmi. — Beograd, 14.30 glasba iz zvočnih filmov. 18.20 koncert. 19.40 narodne pesmi. 20.40 zabavni koncert. 22 prenos iz kavarne. — Solija, 16.30 lahka gl. 18 narodna gl. 19 vokalni koncert. 20 RO. 22 pl. gl. — Kalundborg, 20 Wagnerjeva opera »Parsifal«. — Drotwisch, 20 varietet-ski spored. 22.30 lahka gl. — Radio-Paris, 18.25 komorna gl. 19 prenos iz opere. 24 pesmi in glasba. — Toulouse, 19.35 salonski orkester. 20.45 lahka gl. 23.30 vojaška gl. — Hilversum, 20.15 plošče. 21.15 mali orkester. 23.20 lahka gl. — Milano, 20.45 Wagnerjeva opera »Siegfried«. — Firenze, 19.30 odlomki iz oper. 21 simf. koncert. 23.15 pl. gl. — Dunaj, 17.40 lahka glasba. 18 koncert solistov. 20.15 Operetni večer Leharia in Linckeja. — Bratislava, 19.30 godba na pihala. 20 pester spored. 20.20 pozdrav pomladi. — Beromünster, 18.20 klavirski koncert. 20.15 Saint-Saensova opera »Henrik VIII«.

Zopet se Vam nudi priložnost!

Tisoči in tisoči so prejeli v zadnjih tednih ob priliki glavnega žrebanja državne razredne loterije lepe dobitke in tisoči se vedno radi udeležujejo žrebanju razredne loterije. To je tudi za Vas edina pot, da pridete z neznatnimi izdatki do velikega premoženja. Prodaja novih srečk za 40. kolo državne razredne loterije se je že pričela. Kdor bi bil rad tudi med srečnimi dobitniki, naj pohiti v našo hišo sreče in glavno kolekturo drž. razredne loterije

Bančno poslovalnico BEZJAK, Maribor, Gosposka ulica št. 25 -- Telefon št. 20-97

kjer Vam je na razpolago velika izbira novih srečk. — Cela srečka stane din 200, polovica din 100 — in četrtinka din 50 —

soboto, 23. t. m., od 12. ure (popoldne) dalje in v nedeljo, 24. t. m. ves dan do 24. ure g. dr. Turin Ivan, Maribor, Linhartova 12, in v ponedeljek, 23. t. m. g. dr. Wankmüller Alfonz, Maribor, Franciskanska ulica 8-III.

m. Trgovine bodo na velikonočno soboto odprte ves dan brez opoldanskega odmora do 17. ure, delikatesne trgovine pa do 19. ure.

m. Zanimiva obsodba. Sodišče je obsodilo Mariborčanko Eleonoro Ambrosch, vrtnarico s Koroške ceste, na 20 let robije.

m. Smrtonovarno je poškodovan prof. dr. Rieger, ki ga zdravijo v bolnišnici.

* Grif, sortirana vina, avtocesta.

* Dežni plašči iz prave angleške balonske svile, ravnokar dospela velika zaloga v modni trgovini Jos. SRAJ, Maribor. Posebnost v kroju!

Špor

SK SLAVIJA:ISSK MARIBOR

Na velikonočni ponedeljek bo na stadionu SK Zeleničarja ob 15.30 otvoritvena nogometna tekma letošnje sezone med gorujima nasprotnikoma. V predtekni uro popreje se bosta srečali juniorski enajstorič.

* Mariborski plavalni klub. Obvezni članski sestanki bo v sredo, 27. marca, ob 10. v Aljaževi sobi hotela Orel. Dnevni red: Zimski treninzi in spored za leto 1940.

„Velikonočno premirje“ v strelskih jarkih 1916

„Ej, bratje, čemu naj se mi Slovani pobijamo med seboj?“

Potem, ko sem še popreje tam gori pri Zgornjem Dravogradu kot poveljnik obrambne baterije ovrgel nadvojvodovo postojanko, so me kar brzovjavno odpravili na laško fronto k havbicam, od tam pa na galjsko fronto.

Vkopani smo bili pri Burkanowu ob Stripli. Na katoliško Veliko noč se Rusi niso ozirali. Nasprotno, naperili so prav živahen artilerijski ogenj tudi kar na p. o. c. s. j. Med drugim so v naši bližini z granatami ubili celo družino. Vse drugače pa je bilo potem pri pravoslavni Veliki noči. Toda še pred tem moram nekaj pojasniti. Naše poveljstvo je bilo čudno skrupulacelo: poveljnik fanatičen Luegerjanec, njegova »desna roka« poročnik dunajski, a rač. podčastnik češki Žid. Jaz, ki sem kot štabni ognjčar opravljal posle nižjega častnika, sem bil že z dodelitvijo k tej bateriji zapisan smrti. Le v tem si niso bili še na jasnem, kako bi me spravili na oni svet, ne da bi si še bolj umazali svojih rok. V ta namen jim je prišla kot dobrodošla baš

ta Velika noč. Dobili smo nenavadno bogato zalogo velikonočnih daril. Toda ugotovil sem, da je njih pretežna večina namesto navzdol (za moštvo) izginila navzgor. Najteže pa so pogrešali tobak, zlasti cigarete. Ker sem pred tem ugotovil tudi še druge manipulacije, sem se odločil, da to sporočim po zanesljivi osebi na Dunaju nekemu listu, ki je kljub cenzuri znal uporabiti tudi taka poročila (seveda brez navedbe kraja in imen).

Tako sem računal jaz, gospodje pri poveljstvu pa tako, da mi že ni bilo več mogoče se osebno udeležiti znamenitega zgodovinskega dogodka tam zunaj ob naši strelni črti, nasproti kateri so bili vkopani Rusi. Vendar pa sem o dogodku bil dobro poučen. Rusi so namreč v spomin na to Veliko noč kar na svojo roko sklenili — premirje. Vse je bilo tiho in mirno, tudi na naši strani. Rusi so se pojavljali v gruclah iz strelskih jarkov in dajali znamenja začasnega premirja. Naši so bili nekaj časa v dvo-

mu, da ne bi bilo kakšne zvijače. Ker so pa Rusi le prihajali bliže in ponujali oziroma kazali razne dobrote, ki jih naši niso imeli, so jih pustili v naše jarke, a naši so nasprotno prehajali v ruske. Največje veselje so Rusi doživljali, ko so na naši strani našli tudi Slovence in nekatere druge Slované. »Ej bratje, čemu naj se mi Slovani pobijamo med seboj?«... Nič ni pomagalo, da so bili na naši strani nemški častniki, ki so skušali onemogočiti to pristrčno velikonočno idilo. Želja po miru, po človečanstvu, je bila močnejša kot vsi drugi pomisleki. Bojišče se je kar ob sebi spremenilo v tabo ljudske veselice. Žal, so na sosednjih oddelkih baie madžarske postojanke na grd način zlorabile rusko miroljubnost. Drugi dan so se Rusi maščevali z bobnečim ognjem, dočim smo mi imeli še mir, ki pa je moral biti prekinjen, ker je za dogodek doznalo tudi armadno poveljstvo in so od tam prihajale ostre odredbe zoper slične poskuse.

Fran Podgorjan

Ženski kotiček

Velikonočno razpoloženje

Letos je Velika noč res pravi praznik Vstajenja. Letošnja zima, ki nas je res obupno pestila, je odnehala baš v dneh, ko se pripravljamo na velik in vedno lep pomladanski praznik. Vstala je izmučena priroda, vzbrsteli

so prvi znanilci pomladi, skušajoč nadoknaditi to, kar so zamudili, da nam vsaj za silo priredijo za Veliko noč v prirodi ono prikupno pomladansko sliko, ki smo je vajeni iz prejšnjih let. Saj smo je tako potrebni in željni po dolgi, mrzli in neprijetnosti polni

zimi.

Prvo toplo sonce nas je zopet oživilo, nas je zopet napolnilo z nado v novo življenje. Tema je za nami, zopet gremo soncu naproti, v rastoči dan. Počasi se otrešamo malodušja in črnogledosti, ki ju rodi zimski mrak in se počutimo kakor mlado brstje, ki si je kljub težavam nabralo novih sokov, novih moči in jasnejših pogledov v nastajajoči dan.

Zvonovi pritrkavajo in v naših dušah je lepo. Velika noč je, in kar je bilo, je pozabljeno in daleč za nami, kar nas pa še čaka, je morda blizu, morda daleč, toda za enkrat neznano, vsekakor pa odrinjeno, kajti sedaj slavimo le praznik Vstajenja, vsakdanjost prihodnosti pa nam itak ne uide, čemu bi si z njo že sedaj kvarili lep in sončen dan.

Ko sedamo za velikonočno mizo

Dan za dnem sedamo za mizo, da uporabimo svoj bolj ali manj skromen dnevni obrok. To delamo že tako mehanično, da ob tem sploh ne razmišljamo. Gospodinja skuha, treba je počakati kar pač je in iti zopet po opravkih. Vse poteka brez vsakih posebnosti.

Drugače je za Veliko noč. Gospodinja kakor člani družine sedajo za velikonočno mizo s popolnoma drugim razpoloženjem nego ostale dni. Vse je bolj praznično, vse se vrši počasneje in z večjo slovesnostjo. Vsi pa sedajo za mizo v nekem pričakovanju. Družina seda za mizo v pričakovanju, kakšna presenečenja in dobrote jo čakajo, gospodinja pa z napeto radovednostjo hiti z očmi od obraza do obraza, pričakujoč dobre besede, pohvale ali kritike.

Gospodinja, ženi, materi roji veli-

konočna miza že 2-3 tedne pred Veliko nočjo p o glavi. Ona ve, da družina razmišlja manj, pričakuje pa več, nego je ona večkrat v stanju nuditi. Družina, zlasti otroci, samo vedo, da je velik praznik in je samo ob sebi razumljivo, da mora biti miza bogato obložena.

Nepotrebno je govoriti, koliko skrbi in trpljenja gre preko naših mamic, preden sedejo za velikonočno mizo. Izmučene so, in vendar morda one najbolj uživajo, če vidijo okoli sebe zadovoljne in hvaležne obraze. Marsikje letos ne bo velikonočna miza tako obilno obložena kakor lansko leto, toda kar bo na njej, bo pripravljeno z ljubeznijo, in z ljubeznijo naj bo tudi sprejeto. To bo največja nagrada in pisanka gospodnji in bo ustvarila za mizo pravo velikonočno razpoloženje.

Naši vrtovi nas kličejo - pomlad je tu!

Iz dneva v dan pripeka sonce topleje in končno nas vendarle zapuša zadnji sneg. Vrtovi z ugodno lego imajo že lepo suhe grede. Zemlja opojno dehti in nas vabi, da položimo vanjo seme.

Že nekaj dni hodijo pridne gospodinjice na vrt ter preizkušajo zemljo, če je dovolj suha, da bi pričele z delom. Čas je, da se pričnemo brigati za svoj vrt, kajti le zgodnja zelenjava človeka razveseljuje in ima svojo ceno.

Predvsem je nastopil čas za gojenje sadik. Če bo vreme količkaj ugodno, in če je tudi lega vrta ugodna, potem lahko sejemo že kar na planem. Zem-

ljo moramo seveda pognojiti s prvovrstnim gnojem (po možnosti s konjskim), ker le tak gnoj hitro deluje in zemljo močno greje. Kdor pa hlevskega gnoja nima, naj uporablja umetno gnojilo (najboljša je mešanica, ki je primerna za raznovrstno zelenjavo). Z umetnimi gnojili gnojimo dvakrat: prvič ob prekopavanju, drugič pred setvijo, toda vsaj teden dni poprej. Ko je seme posejano, je treba setev tudi škropiti, a ne preveč in le z mlačno vodo.

Tudi za sajenje sadnega drevja, lepotičnega grmovja in drugih dreves je sedaj čas. Rastline, ki smo jih sadili

v jeseni, pa moramo sedaj zalivati z mlačno vodo.

Napočila je tudi doba cepljenja. Za koščičasto sadje je sedaj zadnji čas, ostalo lahko preložimo do prve polovice aprila.

Jagode, beluške in druge trajnice je treba plitvo prekopati, korenine pa pokriti s suhim, starim hlevskim gnojem. Cvetice-trajnice, ki rasto že več let na istem mestu, presadi in razmnoži. S sadnega drevja pa poberi vso preostalo listje in ga sežgi, da uničiš tam skrivajočo se golazen.

Kuhinja

Dobri keksi. 50 dkg moke, 15 dkg sladkorja, 10 dkg presnega masla, 1 celo jajce, 2 rumenjaka, 2 del sladke smetane, 1 žlico ruma in pol pecivnega praška zamešaj v testo, ga razvaljaj, nabodi z vilicami in izreži kekse, katere spečeš v pečici.

Piskotni zvitek. Mešaj 5 rumenjakov in 11 dkg sladkorja, da dobro naraste (vsaj četrt ure), primešaj žličico drobno zrezanih limonovih lupin, sneg 4 beljakov in 10 dkg moke. Namaži testo na pomazano in z moko potreseno pekačo za pol prsta na debelo in speci. Pečeno testo na pekači urno obrni in ga pomaži z mezgo, orehovim nadevom ali s kakšno gostejšo kremo; nato postavi pekačo s testom za nekaj minut v pečico, da postane mehko. Testo zvij kakor zavitek kolikor mogoče hitro in tesno, da nastane podolgasta klobasa. Ko se ohladi, jo prelij s čokoladnim ledom. Predno serviraš, razreži na mezinice debele rezine.

Torta iz ajdove moke. Mešaj pol ure 14 dkg sladkorja, 4 rumenjake in drobno zrezane lupine polovice limone; nato prideni sneg 4 beljakov in 14 dkg ajdove moke. Ko vse skupaj narahlo premešaj, stresi torto v pomazan tortni model in peci počasi v srednje vroči pečici tri četrt ure. Drugi dan torto prereži in namaži po sredi s poljubno mezgo ali s kakšno kremo. Nato oba dela zopet zloži in potresi po vrhu s sladkorjem ali pa obliži torto s kakim ledom.

Pomladanska torta. Mešaj 14 dkg presnega masla in prideni, ko naraste, 14 dkg sladkorja z vaniljo. Ko si zdaj že deset minut mešala, primešaj iz 4 beljakov trd sneg in z njim 14 dkg fino zrezanih mandeljnov in 6

dkg moke. Vse to dam v pomazan model in peci v srednji vročini približno tri četrt ure. Ohlajeno torto obliži s sledečim ledom: Mešaj 3 rumenjake; ko dobro narastejo, jim prideni 14 dkg sladkorja z vaniljo. S tem obliži torto in jo potresi z olupljenimi ter sesekljanimi piščanicami.

Ocvrti telečji jezik. Svež telečji jezik skuhamo, olupimo in počakamo, da se dobro ohladi, nakar ga narežemo na prst debele rezine, ki jih pomočimo najprej v razžvrkljana jajca, nato pa še v presejane drobtine. Rezin ocvremo potem na vroči masti.

Praktični nasveti

Ako potrebuješ samo beljak, napravi v obli ozka konca jajca luknjico, ki bosta natančno druga nasproti drugi. Ako pihaš v jajce, izteče beljaka, kolikor ga potrebuješ, rumenjak pa ostane nepoškodovan v lupini ter ostane še več dni svež. Velja pa to samo za sveža jajca, ki imajo rumenjak še lepo ločen od beljaka.

Ozke steklene posode, katerim z roko ne moreš seči do dna, osušiš, ako zvišješ primeren velik polo pivnika v tanek zvitek. Vtakni ga v posodo ter podrgni z njim malo po steklenici in takoj bo suha.

Da hitro zmehčaš presno maslo, ga položi v skledo, ki si jo poprej segrela, potem ga z lahko umešaš.

Odrezane rezine šunke postanejo neznatne in sive, če stoji dalje časa na prahu. To se zgodi posebno pri oni šunki, ki ni bila dovolj nasoljena in posušena. Zato nastrgaj fino nekoliko slanice in jo z nožem pomaži preko rezin. Šunka ostane sveža in rožnata, ker slanica zadržuje prihod zraka.

Pri težavah vsled hemoroidov

pomagata že 1 do 2 Leo-piluli, če jih jemljete po jedi. To sredstvo pomaga že po petih, šestih urah do lahkega in prijetnega odvajanja.

Oglas reg. pod Sp. br. 999 od 28. X. 1938

Leo-pilule

Pomladansko urejevanje garderobe

Težko smo pričakovali pomlad in smo jo končno le dočakali. Sonce postaja iz dneva v dan toplejše, zimska obleka nam postaja nadležna. Treba se bo preleviti, našo garderobo pa znova urediti za topli čas. Na žalost mnogi spomladi obleko dobesedno odvržejo in jo puste vse leto ležati tam, kjer so jo pač odvrgli. Obleka je izpostavljena vsemu najslabšemu, kakor da bi ne vedel vsakdo, da se bo zima zopet povrnila in da bo težko kupiti novo obleko. V najboljšem slučaju visi vse leto neočiščena v omari med poletno obleko.

Ob nastopu prihodnje zime pa seveda sledi zasluženo presenečenje. Obleko privlečemo na dan vso preluknjano. Dragocenejša je, bolj je izdelana. Molj je izbirljen in si poišče najboljše komade. Išče krzno in volno.

Iz tega je razvidno, da moramo zimsko obleko previdno shraniti. Predvsem ne sme biti v omari med drugo obleko. Vzami velik zaboj in ga znotraj obloži s časopisnim papirjem. V njem po tisku molj ne mara. Dobro je, če še poprej pomažeš notranjost zaboja s terpentinom. Preko časopisa razgrni rjuho iz domačega platna, nato pa prični vlagati obleko. Med posamezne kose vlagaj v krpice zaviti naftalin, sivko ali rožmarin, stolčen poper, v terpentinu namočene pivnike ali časopisni papir. Zaboj nato dobro zapri in postavi v suh, zračen prostor. Shranjuj pa na ta način le očiščeno in presušeno obleko. Če ravnaš tako, ti čez poletje obleka ne bo v napotje, imela boš pa zavest, da je varno spravljena.

FLORENCE RIDDELL

LJUBEZEN NA EKVATORJU
ROMAN 29

Še-Glen si je morala priznati, da je bila v tem glasu velika bolest. S pomilovanjem je zrla na strto postavo v naslonjaču. Ne, sedaj ni mogla primerjati te Elize z ono Elizjo, ki je tako hladnokrvno osvajala moška srca in jih potem smeje zavrgla. Mala in uboga se ji je sedajle zdela, uničena in izgubljena, kot otrok, ki si domišlja, da je bil krivično kaznovan.

»Nikar... prosim vas, ne jočite več... ne, nikar ne jočite!« Žena, ki je zmogala, se je sklanjala nad ženo, ki je izgubila, in v srcu se ji je oglašalo sočutje.

»Saj ne vem, kaj naj počnem,« je dejala Eliza v solzah. »Menila sem, da bo vse dobro, ko pridem sem. Zdaj pa...« je izbruhnila v še hujši jok.

»Ali vam lahko s čim pomagam? Vem, da bi tudi Filip želel, da vam pomagam,« je zvenel Glenin glas zelo vpludno in sočutno.

»Vi, vi ste njegova žena! Zadnji človek, o katerem...« ni mogla končati stavka. Razburjeno je vstala in se ostro zagledala v Glen. »In zakaj je vzel prav vas? Saj vas vendar ni mogel...«

Glen je sama našla zadnjo besedo tega stavka.

»...imeti rad, ste hotela reči?«

»Ne! Ni vas imel rad! Ni vas ljubil!« Glenison je znova zasovražila to žensko. Da, sicer pa ima morda prav!

»Pustiva to vprašanje. Dobro veste, da je to najina zasebna zadeva,« se je Glen le še težka obvladala. Njen mirni glas pa je še bolj razdražil Elizjo.

»Ne! Gotovo vas ni ljubil! Niti z besedo vas ni nikoli omenil. Mene je ljubil! Mene, vam pravim! In jaz sem ljubila njega! Vrnila sem se k njemu!«

»Domnevam, da ste to storila nekoliko prepozno,«

»Ne, saj ne sme biti prepozno! Ne sme in ne sme! Morate se ga odreči! Hočem ga nazaj, za vsako ceno ga hočem! Če ga ne dobim — vam rečem — se ubijem!«

Glen je čutila, kako se ji krči srce. Ne, to ženo mora nekaj težiti. Navadno govorijo služkinje o tem, kako se bodo ubile, če... če... Položila je roko na Elizino ramo.

»Kaj je? Kaj se vam je primerilo? Povejte mi!«

»Ne, ne! Ne morem!« je jedva slišno rekla Eliza.

»Morate mi povedati, in sicer takoj!«

Temu glasu Eliza ni mogla odoleti, postala je kot bitje brez lastne volje, nezmožna nadaljnje borbe z Gleno.

»Filipov bo otrok, ki ga pričakujem!«

Glena je sicer slutila nekaj podobnega. Vendar pa je bil to le prehud udarec. S težko bolečino v srcu se je skušala v sosednji naslanjač. Potlej sta obe dolgo sedeli, vsaka zase, tiho, brez besede.

»Ne vem, kaj naj počnem. V vodo pojdem. Težko mi je, ker vam vse to pripovedujem, a si ne morem pomagati. Oh, ko bi mogla vsaj videti Filipa...«

Glen je prišla spet do zavesti.

»Ni mogoče! Tega mu ne smete povedati! Prehudo je bolan. To bi bila njegova smrt!«

V Gleni je spet prevladala borbena sila. Da, bojevala se je za življenje, ki ga je nosila pod srcem, in za moža, ki ji je bil sedaj z vsakim dnem bliže. Njen po vseh postavah prijateljstva, zakona in materinstva. Ona je šele osrečila Filipa, in ne ta krhka postava, ki je pred njo. Ne, tako izlepa ta žena ne bo ukradla otroku očeta! Toda biti mora zelo previdna. Filip tega ne sme izvedeti! Niti sedaj in ne kdaj kasneje. Sama bo poskrbela, da bo tudi Eliza molčala. Vročično je iskala primerne izhoda.

In nenadoma je tudi Glen povedala Elizi celo svojo zgodbo.

»Torej, vidite — vaš predlog je nesprejemljiv. Jaz Filipa ne morem pustiti. Naj se zgodi kar koli, pri njem moram

ostati že zaradi otroka. Moja pravica do njega je močnejša od vaše. Pa tudi če bi privolila v ločitev, bi to ne šlo tako naglo izpod rok. In zakaj bi kaj takega sploh poskušala? Filip je zdaj moj. Polagoma vas pričinja pozabljati. Ob moji strani je vsak dan srečnejši. Težke dni je preživel. Ali hočete spet uničiti njegovo življenje in še mojega, zdaj, ko se nama je pričela smehljati sreča? Imela ste priložnost, zakaj niste ostala pri njem. Takrat ste ga zavrgla, onesrečila ste ga. Ali ga hočete sedaj še bolj uničiti? Ne, imate pravice! Tedni bodo minili, predno si bo opomogel po boleznih!« Glen je govorila hladno, mirno in s posebnim poudarkom pravice in samozavesti.

Eliza se je hlipajoč zazrla vanjo ter nepremično poslušala.

»Od tod morate! Pomagala vam bom! Imam dovolj denarja. Pet sto liber vam dam. Kasneje, ko boste potrebovala, pa še več. Toda priseči mi morate, da o tem ne poveste Filipu ničesar. Če mu kaj zinete, ne dobite od mene niti pennyja več. On sam pa nima denarja, kar sama veste!«

Polagoma se je Eliza vzravnila ter si pomela vlažne oči. Bila je žena, ki si dolgo ni trla glave, ampak je pograbila prvi žarek upanja. Na široko je pričela pripovedovati o svojem življenju izza zadnjih mesecev.

(Dalie.)

Šahovsko življenje v Pragi

Praga je bila tudi svoje dni le redkokdaj pozorišče velikih mednarodnih šahovskih prirediteljev. Kljub temu pa je treba reči, da je Praga šahovsko nenavadno razgibano mesto. Tu je na desetine in desetine klubov, ki so odlično organizirani ter imajo številno članstvo. Praški šahovski amaterji igrajo zelo močan šah; v posameznih klubih pa so razvrščeni češki mojstri, tako Opočensky, Foltyš, Pelikan, dr. Skalička, Pokorný itd. V njih imajo amaterji dobre učitelje in mentorje. Mimo tega imajo češki šahisti tudi svoje glasilo »Šach« (kdor bi ga hotel naročiti, eva mu naslova: Administrace »Šachu«, V. Jareš, Praha—Sporilov č. 849. Izhaja mesečno ter velja na leto 48 čeških kron), ki je prav dobro urejevana šahovska revija ter tudi dokaj informativna.

Letošnja zimska šahovska sezona je bila v Pragi kljub vojnemu stanju zelo živahna. Poročila pravijo, da so se ljudje vrgli na šah kot nobeno leto prej. Po mnogih že zaključenih prireditvah je sedaj še v teku spominski turnir Dobruskega za klubska prvenstva, ki se ga udeležujejo skoraj vsi praški klubi. Po dosedanjih kolih sta na čelu tabele Oficirski in Poštni šahovski klub. Iz 5. kola turnirja prinašamo naslednjo partijo s 1. šahovnice med kluboma Oficirski in Dobrusky.

3. Damin gambit

Beli: Pokorný Črni: F. Prokop

1. d4, d5 2. c4, e6 3. Sc3, Sf6 4. Lg5, Le7 5. e3, Sbd7 6. Sf3, 0—0 7. Tc1, c6 8. Ld3, dxc4 9. Lxc4, Sd5 10. Lf4 (poteza je prišla že nekoliko iz prakse, običajno se igra 10. Lxe7. Aljehinova poteza 10. Se4 pa menda ni najboljša), Sxf4 11. exf4, a6 (priprava za b5 in c5) 12. 0—0, Sb6 13. Lb3, Sd5 14. Dd2, Ld6 15. g3, Sxc3 16. Dxc3, De7 17. De3, Ld7 18. Tf1, Lb4 (grožilo je f5) 19. Te2, Dd6 20. Sg5, Tad8 21. a3! (lovcu odvzame polje e7) La5 22. Se4, Db8 23. Dd3! (poskus oslavitve kraljevega krila. Na g6 bi sledilo 24. d5! z grožnjo Sf6+ in Dd4), Da7 24. Sg5, g6 25. g4 (z grožnjo Dh3), Kg7 26. f5! (z grožnjo f6+; v črni tabor vdre sedaj bela trdnjava), exf5 27. Te7, Lc8 28. Sxf7, Td4 29. Dg3! (odločilna poteza, po kateri črni nima več izbire), Te4 (še edini lek proti grožnji De5+) 30. Txe4 (nekoliko krajša pot bi bila 30. Se5+, Kf6 31. Dh4+, g5 32. Dxf7 s skorajšnjim matom), Txf7 31. De5+, Tf6 32. De7+, Kh6 33. Dxf6, fxe4 34. g5+, Kh5 35. Ld1+, Lg4 36. Lxg4+, Kxg4 37. h3+!, Kh5 38. Df4 in črni preda. (Glose Pokorný.)

V Pragi igrajo vsako leto tako zvani spominski turnir Kautskega. Letos je bil zaradi klubskih homatij nekoliko slabše zaseden kot običajno, ko so se ga udeleževali tudi mojstri. Zmagal je Dobiasz z 12 točkami, prese-

netil pa je mladi Nemeček, ki je z 10 in pol točke zasedel drugo mesto. S turnirja naslednja partija:

34. Siciljanka

Beli: Krylov Črni: Nemeček

1. e4, c5 2. Sf3, d6 3. d4, cxd4 4. Sxd4, Sf6 5. Sc3, e6 6. Le3, Le7 7. Lb5+, Sbd7 8. a4, 0—0 9. 0—0, Se5 (izguba tempa, ki da belu priložnost za napad s kmeti) 10. Le2, Ld7 11. f4, Sc6 12. Sb5, Db8 13. Dd2, Td8 14. Tad1, Le8 15. f5? (prenagljeno, za utrditev napada je bilo potrebno g4 ali Lc4. Črni dobi sedaj za skakača idealno polje na e5), Se5 16. Lf4, De8 17. De3, a6 18. Sd4, Ld7 (črni se je osvobodil ter že grozi z d5 in Lc5) 19. Dg3, exf5 20. Lxe5, dxe5 21. Sxf5, Lxf5 22. Txf5 (previdejše bi bilo exf5), Txd1+ 23. Lxd1, Lc5+ 24. Kf1, Sxe4! 25. Dxe5, Sxc3 26. bxc3, g6 27. Tf4, Df8 28. Te4, b6 29. g3? (po tej napaki se bitka konča v nekaj potezah. Z 29. Te4 je imel beli ob enakih lovcih precej izgledov za remis), Te8! 30. Df4, De7 31. Lf3, De1+ 32. Kg2, Te5! 33. Te4, Df2+ 34. Kh3, Df1+ in beli preda, ker izgubi najmanj figuro.

Med številnimi klubi je kot zadnji zaključil svoje klubske prvenstvo Šk »Aljehin«. Klubske prvenstvo je osvojil z 11 točkami prof. Červený, dočim sta drugo in tretje mesto delila dr. Dostal in major Hromádka. S tega turnirja je naslednja zanimiva partija:

35. Aljehinova obramba

Beli: Burda Črni: dr. Dostal

1. e4, Sf6 2. e5, Sd5 3. Sf3, d6 4. Lc4, Sb6 5. Lxf7+ (zanimiva, toda nekorektna žrtve), Kxf7 6. Sg5+, Kg8 (Ke8 ne gre zaradi e6 in Df3, narkar bi črni moral vrtniti ob slabši poziciji figuro), 7. Df3, De8 8. e6, g6 (cdino, na h6 sledi Df7+ in mat) 9. Sc3, h6 10. Sb5!, Sa6 (ne hxg5 zaradi 11. Sxc7 in dama je izgubljena) 11. Sf7, Dxb5! (najenostavnejše) 12. Sxh6+, Kh7 (ne Lxh6 radi Df7+ mat; na Txh6 pa sledi 13. Df7+ večni šah) 13. Df7+, Lg7 (Kxh6 ne gre radi mata po 14. d4+ itd.) 14. d4, Tf8! 15. Dxe7, Lxe6 16. Le3, Tae8 17. Dh4, Dh5! in beli preda; dama zaradi grožnje Lc4 ne sme z mesta.

TURNIR V BUDIMPEŠTI

Na tem mestu smo že 2. t. m. poročali, da bo v proslavo 70-letnice madžarskega velemojstra Geze Maroczyja prirejen v Budimpešti turnir, ki se ga poleg petih madžarskih mojstrov udeležijo tudi bivši svetovni prvaki dr. Euwe. Naknadno smo sedaj še izvedeli, da se turnirja udeležijo tudi jugoslovanski prvaki in velemojster dr. Milan Vidmar. Z njegovo udeležbo bo postal turnir izredno močan.

POMENKI Z MLADINO

ALI VAM JE UGAJAL MARTIN KRPAŃ?

V zadnji številki »Večernika« za mladino je urednik razpisal vprašanja na mladino, ki je videla v Mariboru igro Martina Krpana. Poleg navodil in vprašanj, katera naj upošteva mladi svet pri odgovorih, bi urednik želel, da navede vsak na koncu odgovora, koliko let je star in katero predstavo je videl, ali je bil pri predstavi v soboto, 2. ali v nedeljo, 3. marca ali pa v soboto, 9. marca. Zdaj pa pridno na delo. Velikonočni prazniki so precej dolgi, in urednik upa, da se boste z odgovori odrezali.

Igor Samorod. Kakor je zgodba »Spoznanje« psihološko še dokaj dobro zajeta in je obenem globok fragment, iztrgan iz duševnosti otrokove, je pri najboljši volji ne morem objaviti iz najenostavnejšega razloga: ker je prezrela za okvir »Večernika« za mladino. Težko bi rekel, da bi razumeli zgodbo oni, katere si prikazal. Le preveč sentimentalnosti je v delu. Več se bova o delu pomenila osebno. Pozdravljen! — T. in Z. Vipavki. Tako pa zopet nisem mislil, da bi vedne kaj »ukradli« na Zupancičevi njivi. Hodili sta pač po njegovi njivi ter se majčkeno navzeli vetra, ki veje čez njegovo njivo, drugače pa sta vsekakor samorasi korenini ter bosta tudi obe pesmi izšli, ki sta ju poslali. — Lojze Gajšek. Vsekakor me veseli, da si se tudi poslej, ko si stopil v službo, oglašil in poslal svoje pesmi. Oglašite se še!

Iz 4000 bilijonov celic se sestoji človeško telo.

Rešitvi križank

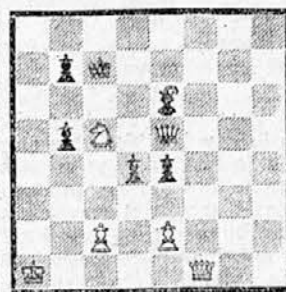
Navpično: 1. bar; 2. pod; 3. rog; 4. ban; 5. bon; 6. pot; 7. sin; 8. tat; 9. lok; 10. lak; 11. kal; 12. bič; 14. dol; 15. sok; 16. jek; 17. les; 18. kov; 19. rep; 20. som; 21. pot; 22. čaj; 35. Mladika; 37. Atila; 38. Ela; 39. Oka.

Vodoravno: 2. Par; 4. bor; 5. rob; 6. Pad; 8. ton; 10. lat; 12. bat; 15. sol; 17. las; 19. rek; 20. som; 21. pes; 23. gos; 24. Nil; 25. nos; 26. kub; 27. vik; 28. car; 29. čad; 30. loj; 31. lek; 32. kos; 34. mat; 36. Ela; 40. Mladika; 41. Atila; 42. oka.

Imena dr. Vidmar, dr. Euwe in Ladislav Szabo v svetovnem šahu mnogo pomenijo, borba med njimi bo zatorej izredno zanimiva. V splošni letargiji, ki je zavladala v šahovskem svetu, lahko torej pričakujemo zanimiv dogodek. Po napovedih, ki smo jih doslej posneli iz »De Schaakwereld«, prične turnir že 22. marca.

Velikonočni pih

Navadno štejemo skakača za najlažjo figuro ter nam je lovec dragocenejši. Vendar pa je taka presoja včasih zelo napak, kakaj pozicija je tista, ki daje posameznim figuram vrednost in njih dinamično silo. Tako je na priložnost lahko tudi skakač v določenih pozicijah strahovito orožje, čudovito in skrivnostno. Poglejti si na diagramu studijo, ki jo je lansko leto objavil v italijanski šahovski reviji »L'Italia Scacchistica« znani milanski komponist Umberto Gandolfi.

Beli vleče in zмага

V tej poziciji? V slabši poziciji je v materialni izgubi. Torej izgubljen? Poskusimo! Pozicija je zanimiva in skriva v sebi presenetljivo rešitev in celo zmago. 1. Df4! (neverjetno, kaj? In prav v tej žrtvi dame je ključ rešitve. Na 1... Dxf4 2. Sxe6+ in 3. Sxf4 beli s figuro več se zмага, ker črni ne more zamenjati vseh kmetov) 1... Kd8 (edina poteza. Zdaj pa spremljajte skakača na njegovem krožnem notovanju, brez dvoma vas bo zadivil) 2. Sxe4+, Kd5 3. Sf6+, Kd6 4. Se8+, Kd3 5. Sc7+, Kd6 6. Sxb5+, Kd5 7. c4+!, dxc3 e. p. 8. e4+, Dxe4 (dama je v vsakem slučaju izgubljena. »Vrtoglavi« skakač jo je ugonobil) 9. Sxc3+ in beli dobi. — Verjetno lep velikonočni šahovski pih, kajne?!

TURNIR V CURIHU

V Curihu je bil pravkar zaključen domač švicarski turnir. Prvo mesto je zasedel s 13 točkami in 100 odst. uspehom švicarski prvak Grob, tesno za njim se je plasiral Ehrat z 12, nato Sahneider 9, Camerzind 8 in pol itd. »Neue Zürcher Zeitung« posebno podčrtava presenetljiv uspeh mladega Ehrata, mojstra švicarskega delavskega šahovskega krožja, ki je izgubil le partijo proti Grobu, vse ostale pa dobil s pozicijsko igro, ki jo prav močno obvlada.

CELJSKI SK—SK GABERJE 7 : 1

V nedeljo sta se srečala oba finalista v celjski (B) skupini Celjski šah. klub in Šah. klub Gaberje. Po zelo napeti igri je zmagal CSK nad Gaberjem v nepričakovanem razmerju 7 : 1. Posamezni rezultati so naslednji (prvoimenovani so člani CSK): inž. Sajovic—Csörgö F. 1 : 0, Diehl—Rajšek 1 : 0, Fajš—Csörgö E. 1 : 0, Tavčar—Habenszus 1 : 0, Rupar—Golja 1 : 0, Grašer—Murnik 1 : 0, Kocmur—Esih 0 : 1, dr. Cerin—Regner 1 : 0. Revanšna tekma bo v nedeljo, 31. t. m., vendar ni nobenega dvoma, da bi CSK ne izšel iz končne borbe kot zmagovalac v celjski skupini, kajti nihče ne more verjeti, da bi Gaberčani dobili revanšno tekmo v razmerju 8 : 0. Tako se bo 28. aprila potem srečal CSK z zmagovalcem iz mariborske skupine (A).

Š. V Nemčiji so bile pred nedavnim ogromne šahovske tekme v Leipzigu, na katerih je nastopilo okoli 900 igralcev. Letošnje prvenstvo Berlina je osvojil Fritz Sämisch pred Richterjem in Reistabom.

Šahovski klub »Vidmar«

V društvenih prostorih Udruženja jug. narodnih železničarjev in brodarjev je bil v nedeljo lepo obiskan občni zbor šahovskega kluba UJNZB »Vidmar«, ki ga je vodil predsednik g. Cafuta. V obširnem poročilu je prikazal 10-letno delovanje šahovske sekcije UJNZB, ki se je letos preimenovala v SK »Vidmar«. Od prvih in skromnih začetkov se je klub s podrobnim organizacijskim delom dvignil na današnjo višino ter zavzel v Mariboru vidno mesto, tesno sodelujoč z obema ustalima mariborskima šah. kluboma. Mnoge interne in zunanje prireditve pričajo o marljivosti kluba, ki se hoče ob svojem vstopu v drugo desetletje še močneje afirmirati. Iz tajniškega poročila g. Nosana je bilo razvidno živahno poslovanje klubskega vodstva, kjer zasluži ta še prav posebno priznanje predsednik g. Cafuta in gospodar g. Hvalič. Marjivni blagajnik g. Lukeš je sicer v svojem poročilu nekoliko tarnal, kot pač tarnajo vsi društveni blagajniki, vendar pa je izkazal še nekaj prebitka v klubiški blagajni. Po revizorskem poročilu g. Audiča so sledile volitve, pri katerih je bil ponovno izvoljen za predsednika Cafuta, za podpredsednika urednik »Večernika« F. Gerželj, tajnika Nosan, blagajnika Lukeš, za gospodarja Hvalič in revizorja Kukovec in Marvin. V tehnični odbor pa je bil izvoljen kot vodja g. Rafisberger ter člani Kukovec, Mišura in Gerželj. Pri slučajnostih se je razvila obširna debata o nekaterih vzporednih predlogih o bodočem delovanju kluba. Izraženi dnevi so ostali neizpolnjeni, t. j. ob torkih in četrkih od pol 20. dalje.

več tresle.

Potem rešujem drugo in tretjo enačbo. Sigurnejši sem. Vneto seštevam in množim ter prosim Boga, da mi nakloni srečno krajsanje. Hitim ter si odmikam lase, ki mi silijo v oči.

Profesor opomni dijaka; ozrem se po razredu. Za trenutek se zmedem ob zardevlih in v računanje krčevito poglobljenih obrazih, pogled mi obstane na tovarišu, ki na koncu klopi drhti od zadovoljstva. Je namreč mojster v prepisovanju.

Pišem dalje, toda nenadoma me prevzame občutek, ki me vsega otmrvi. Naloga se vse prej kot krajša. Stisnem oči in se nagnem naprej, tovariševa naloga se je izšla... Številke so počasi zaplesale pred menoj.

Namršim čelo, misli so jasnejše. Puštim nalogo in pričnem računati drugo. Številke migljajo, predznaki se mešajo. Malodušje me obide, spomnim se na trik, ki ga nisem zasledil...

Cez sedem minut zvoni. Tresem se, čutim, kako mi kri gori v ušesih. Krčevito stiskam peresnik, grizem nohte in svetla misel mi šine v temo.

Danes gre oče na posestvo! Bog ve, zdaj mora biti lepó tam; ko bi le bilo več snega! Morda bo vprašal stari Tomaž, če se pridejo mladi gospod za božič kaj smučat. Dobra prijatelja sta si postala v zadnjem času.

»Končujtele« slišim profesorjev glas. Mrzlo se je prerinil iz dalje v lepoto mojih sanj. Čez dve minuti zvoni, sem vedel, toda nisem se zganil, da bi nadaljeval. »Nima pomena,« sem si dejal, obraz mi je preplahnil smeh, ki sem o njem sam čutil, da je v njem bridka mera obupa. Trdó sem zaprl zvezev in ga nesel na mizo. Nekaj tovarišev me je pogledalo. V njih očeh sem čital, da so me stavili v desetera nebesa. Mislili so, da sem končal.

Zvoni. Razred odmeva od hrupa. Še slišim profesorjev glas, ki zahteva zvezevke. Tovariši mahajo z listki in primerjajo. Zareči obrazi — veseli ali obupani. »Hvala Bogu! Prav imam, vse imam prav!« sem zaslišal, ko sem se prerinjal na hodnik. Prevzela me je taka bolečina, da se je vse zrušilo v meni.

Ves čas sem se sprehajal po hodniku, toda videl nisem ničesar. Matematična naloga je legla name kakor mora.

»VEČERNIK ZA MLADINO« JE VAS CASOPIS!

»Večernik«

za mladino

Leto 2

Maribor, 24. marca 1940

Štev. 12

MLADINA HOČE MIR

Po svetovni vojni se jasno kaže v mladini večine narodov naka nova težnja, organizirati si res prave, nepolitične mladinske organizacije, katere naj bi v bistvu zajele ne le poedince, ampak napredno mladino vsega naroda, brez ozira na socialni položaj, brez ozira na politično in versko prepričanje. Te organizacije morajo biti le res mladinske, brez običajnih vodij in nadzornikov, ker le take organizacije lahko izvršujejo v celoti svojo važno in politično vlogo, da namreč mladega človeka telesno in duševno izpopolnijo, ga dobro pripravijo za življenje, ker vsako politično in sektaško vzgajanje ni škodljivo le mlademu samemu, ampak celo narodu, ker iz mladega idealnega človeka napravi — koristolovca, neznačajnega. Tudi slovenski mladinski pokret ima za cilj združiti vso napredno sloven. mladino, razrušiti vse one mnoge zapreke in ovire, katere nas razdvajajo. Ker smo majhen narod, morajo biti naše sile tembolj strnjene in enotne. Spoznati moramo vendar naše poslanstvo, vse umetno ustvarjene razprtije morajo med nami izginiti.

Ko se dogodki na svetu tako bliskovito odigravajo, da je celo to, kar je bilo še včeraj novo, že danes staro, nas mora najti zgodovina telesno in duševno pripravljene in sposobne za boj, za boj za naš obstoj in svobodo, ne pa za plehka medsebojna obračunavanja. »Tisto namreč sem povedal, da bide zdaj usodna ura za ves slovenski narod. Da mora zdaj biti organizirano delavstvo na slovenskem jugu pripravljeno na vse. Da je ono, prav ono, poklicano stopiti na fronto v boju za samostojno jugoslovansko državo.« Cankar.

Kar je nekoč rekel veliki Cankar slovenskemu delavstvu, velja danes nam — mladini. Danes živimo v dneh negotovosti, ko ne vemo, kaj nam bo prinesel

drugi dan. Ali naj bo mladina žrtvovana, naj gre znova skozi Veliki petek trpljenja, da ji bo zasijala Velika sobota?

Ne! Naša je bodočnost, naše je življenje! Toda kakor in kolikor se branimo vojne in njenih strahot, bomo vendar z enakim navdušenjem, s kakršnim strahom gledamo sedaj na vojno, šli korpo-rativno v boj za svobodo naše domovine vsi, ki znamo ceniti in ljubiti svobodo. Vojna je nekaj groznega, nečloveškega. Toda vojna še ni največje zlo — nečastno živeti, biti suženj je še huje. Hočemo in moramo biti samostojni. Masaryk.

Za našo bodočnost nam je torej mir največje važnosti in koristi. Zato je cilj mladinskega gibanja, združiti mladino vsega sveta v enoten, skupen blok, blok kateri bi deloval za največje dobro človeštva — za mir. Nekako pred dvema letoma je bil v New Yorku v USA kongres delegatov organizirane mladine brez ozira na versko, rasno, politično in narodno pripadnost, kjer je bilo zastopanih 64 držav. Vsa ta mladina je soglasno izrekla svojo željo in zahtevo po miru, vsa ta mladina pa je istočasno izrekla tudi misel, da je prej pripravljena častno umreti na bojnih poljih, nego živeti pod tužjevo peto. Klic mladine pa bodi: hočemo mir! Ante.

Iz butalske kronike

—S—K

Zadnjič, ko sem brskal po zaprašenih arhivih, sem odkril zanimive dokumente o butalski državi. Najzanimivejši se mi je zdel spis, ki je govoril o stavki butalskih studentov.

Film

Tvorec francoskega filma je umrl v bedi

Pred nekaj dnevi se je zbralo na starem pariškem pokopališču ob neznatnem grobu nekaj ljudi, ki so se nemo poklonili zemeljskim ostankom človeka, ki je pred 40 leti postavil v Franciji prve temelje filmske umetnosti, in ki je žrtvoval vse svoje premoženje razvijajočemu se filmu. Ta človek je bil Georges Méliès.

Georges Méliès (1861—1938) se je rodil v Parizu. Šolal se je v znanem liceju Ludvika Velikega in že v mladih letih kazal veliko nagnjenost do tehničnih iznajdb.

Nekega decembrskega jutra (1895) ga je srečal na pariških ulicah eden izmed bratov Lumièreov ter ga povabil s seboj, da si je ogledal prve filmske posnetke, ki sta jih brata prikazovala v neki kavarni. Georges Méliès je bil navdušen. Kot trgovski človek je takoj ponudil bratom Lumière 20.000 frankov za aparaturo, kasneje celo 50.000 frankov, ali brata nista hotela o kupčiji ničesar slišati. Eden izmed njiju mu je celo rekel:

»Lahko ste nama hvaležen, da vam nočeva prodati aparature, ki ima za naju dva izključno znanstven pomen, saj je brez vsake trgovske bodočnosti ter bi vas kvečjemu gospodarsko uničila.«

Ali Méliès ni miroval, ampak je naročil iz Londona Edisonovo aparaturo. Naslednje leto 1896 je že postavil v Montreuilu v bližini Pariza prvi filmski atelje na svetu sploh. Atelje je bil kajpada skromen; saj je bila dvorana dolga komaj 17, a široka komaj 6 metrov. V tem skopo odmerjenem prostoru je Méliès potem dolga leta snemal filme, ki so navduševali po svetu prvo filmsko občinstvo. Filmi so bili po navadi kratki, vsebinsko pa fantastični kakor pravljice. Vendar pa je Méliès vnesel v te svoje prve filmske posnetke toliko duha in ustvarjalne sile, da imajo še danes neko svežost za onega, ki jih vidi. Njegovi prvi filmi so nosili naslove kakor »Robinson Crusoe«, »Ahasver«, »Pot skozi nemogoče«, »Zmagovalci tečaja« in »Pariz in Monte Carlo sta dva svetova«.

Mélièsovi filmi so vplivali na občinstvo po svoji fantastični in ponekod docela otroško naivni logiki, ki so jo razvijali. Tehnična stran Mélièsovih filmov je bila nad vse enostavna. Bistvene efekte je dosegel na ta način, da je ustavljal aparat ter začel snemati na istem traku docela druge predmete. Na ta način je Méliès dokaj enostavno spremenil na filmskem platnu avtobus v pogrebni voz,

zajca v ptico, ali pa prikazal na filmskem platnu, kako se Marsovci vojskujejo z Meištofelovci, ali pa je kak kočijaž na ulici dvoril Veneri, ki je jezila podnebni komet. Nje gov film »Pot na mesec« je vsekakor tako dobro delo, da se more človek po pravici čuditi, kako je mogel tak talent umreti zapuščen in v siromaščin.

Še pred tremi leti bi lahko potnik, ki je izstopil na montparnaški postaji v Parizu, nalezl pred kolodvorom na simpatičnega starčka z nenehno nasmejanim obrazom, ki je ponujal mimogredočim potnikom sladkarije. Zeleniško osebje, nosači in otroci iz okolice so ga klicali na kratko »stric Méliès«, malokateri izmed njih pa je vedel, da nosi starec zadnji površnik iz svoje nekdanje bogate filmske garderobe ter da je človek, ki stoji za vozičkom s sladkorjem, nekoč slavni Méliès.

Tako je Georges Méliès doletela enaka usoda kakor toliko pionirjev. Smelo je zastavil korak na novo pot, na kateri je on sicer propadel, na kateri pa so drugi poželi uspehe njegovega pionirskega dela.

Svetovna vojna je namreč ustavila delo v njegovem ateljeju. Vojna leta so nato izrabili Amerikanci, ki so izgradili svojo filmsko industrijo. Ti so prav za prav začeli posnemati Mélièsovo delo ter celo prekopirali nekatere njegovih filmov. Med vojno je Méliès toliko obubožal, da se ni mogel nikoli več postaviti na noge. Doživljal je poraz za porazom ter se znašel lepega dne v življenju kot prodajalec slaščic na montparnaški postaji.

Nekaj časa se je celo bavil z mislijo, da bi dvignil proti Amerikancem tožbo zaradi avtorskih pravic; saj so ti vrteli premnogokrat njegov film. Nazadnje je opustil tudi to misel. Za tako tožbo bi rabil denar, tega pa siromašni starec ni imel.

Sele 1938 so se zavzeli zanj v tisku njegovi stari prijatelji ter dosegli, da je bil sprejet v dom starcev, kjer je potem zaključil nekaj mesecev kasneje svoje življenje. Prve filme pa je kupil Muzej modernih umetnosti v Londonu. Usoda je hotela, da je dan popreje v državni bolnišnici, kjer je izdihnil tudi Méliès, umrl iznajditelj risanega filma Emil Coll.

Nekaj statistike

V naših kinematografih je prostora za 2 in tri četrt milijona publike. Pri nas ni samostojne filmske industrije. Nimamo zabavnih filmov, pa tudi proizvodnja kulturnih in reklamnih filmov je zelo neznatna. 1938 smo izdelali doma 63 filmov v skupni dolžini 16.088 metrov, tujih filmov pa je prišlo k nam 925 v skupni dolžini 934.582 metra.

f. V Beogradu je 18 kinematografov.

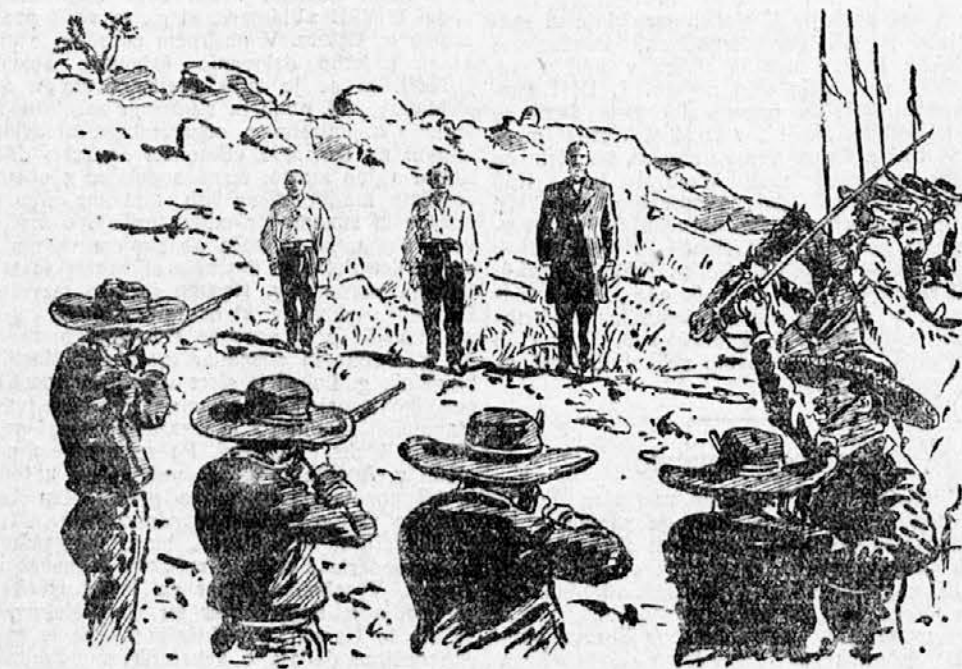
f. Hčerka Spencerja Tracyja noče igrati vloge dekletca v filmu, v katerem igra nje. oče.

Linda Darnell

Filmsko občinstvo je že večkrat videlo na platnu 17-letno dekle, ki jo smatrajo v Hol-

lywoodu za najlepšo igralko. Ne ve pa svet, da riše Linda Darnell z vodnimi barvami in da ne bi ničesar na svetu zamenjala za zajčje meso. Doma ima urejen cel atelje, v katerem visi mnogo akvarelov, ki prikazujejo sveže pejzaže ter ljudi in prizore, ki jih je igralka srečala in videla na ulici, v studiju ali v gledališču.

Zrtev, ki je morala pasti za svobodo mehiškega ljudstva. (Maksimilijanov konec iz filma »Juarez«.)

Butalci so bili miroljubno pleme našega naroda; njihovo središče je bilo šolsko poslopje, ki je stalo približno tam, kjer je danes Trgovska akademija.

V letu 1840. p. Kr. r. je bila zima, kakršne niso pomnili najstarejši Butalci. Bela odeja je pokrivala deželo, sneg je škripal pod nogami, na butalski univerzi pa je zaradi pomanjkanja kuriva kraljeval mrz; pametni in splošno neuvidevni ravnatelj Mušnik v svoji kratkovidnosti ni oskrbel zavoda s potrebnim kurivom. Butalski dijaki in ukazelne Butalke so prezebali v učilnicah. V svoji ukazelnosti so vztrajali z mrazom se boreči, upajoč na boljše čase, ko bo zopet v učilnici toplo zakurjeno. Tako so želeli več dni v skrajno mrzli učilnici, razrednik Repnik pa jih je bodril z besedo in dejanjem v njihovem upanju na izboljšanje razmer.

Mrz ni popustil, šola pa vedno bolj mrzla, no, pa saj bi utrjeni butalski dijaki vztrajali, da se ni našel polizan dijak, ki je dejal: »Odprimo okna, soba se bo popolnoma shladila, še profesorja bo zeblo in mi bomo šli domov.« — Kar je dejal, je storil, njegov govor se je do pičice izpolnil; ravnatelj Mušnik je spustil dijake domov. Vsa stvar bi se še dobro iztekla, ako se ne bi ta polizan junak bahal neki učenci, ki so jo imenovali »Tuzla«, da je odprl okno in tako spustil mrzel zrak v šolsko sobo. Besede so prišle na uho Mušniku, ki pa ni mogel ugotoviti glavnega krivca, niti nepoštenega dejanja.

Drugi dan je zima stisnila zobe; tako mrzlo je bilo, da so besede zmrzovale. Ravno terek je bil ta dan. Učenci so imeli prvo uro telovadbe, deklice pa prost čas — pa saj pravim, v brezdelju prihajajo ljudem hudobne misli na um; to se je tisti dan lepo pokazalo pri součenkah. Vsi dijaki niso telovadili, preselili so se iz telovadnice v predsobo učilnice. Tam so bile zbrane vse dijakinje. Tudi Pelonč se je preselil iz mrzle telovadnice v toplo predsobo. Zagledal je tam med gručo sošolk debelo zavaljeno postavo; boljše bi bilo, da bi profesorji vpisovali v dnevnik njeno prisotnost kakor odsotnost; manj dela bi imeli na ta način. Na mizi je sedela in konferirala s tovarišicami. S hrbiti, proti peči obrnjenimi, so sedele kapacitete razreda Vračar, Rošak, manjkal je samo še Zablatnik.

Pelonč se je stisnil v kot in odprl zemljepisno knjigo; ponavljati je začel za

vsak slučaj snov prvega polletja. Učenke, ki so čebijale, so Pelonča motile; ta se je dvignil in hotel v razred, toda ustavila ga je Johanca, ki mu je dejala: »Nikar ne hodi v razred! Toplomer kaže 12 stopinj, kar pa je za pouk premalo; ostani tu, kajti če vstopiš v razred, dvig-

Velika noč

VLADKO KOS

Prišla pojoč
Velika noč
zdaj v naše je doline,
srebrni smeh
se po vaseh
razlegal je v planine.

Ob njem vzcvetel
je zvonček bel
in ptički so zapeli,
iz sanj drevo
predramljeno
šumelo v halji beli.

In še srca
se mojega
je pesem dotaknila,
da bol je vsa
kot Golgota
v zvonovih se zgubila.

Prišla pojoč
Velika noč
zdaj v naše je doline.
Ah, s pesmijo
na Golgoto,
oj, v srca bolečine...

neš z dihanjem temperaturo, nobeden ne sme v razred; tako smo sklenile me in z nami se strinjata tudi Rošak in Vračar. Pelonč se je vdal, toda slutil je, da se zadeva ne bo srečno končala.

Telovadba je minila, tudi odmor je odzvonil. Vse dijakinje in dijaki so bili zbrani v predsobi, vsi navdušeni s predlogom, ki ga je dala Johanca. Vrata so se odprla, vstopil je pater Ombe. V levici je držal dnevnik, v desnici pa toplomer; živo srebro je zaradi toplote njegove roke stalo precej visoko.

»Alo! Kar hitro v razred! Ne boste se igrali z menoj, vi lumpi! Takoj vas bo veselje minilo.«

Ni še končal zadnje besede, ko je ves razred planil v krik, ki bi še mrtveca obudil. »Ne gremo in ne gremo! Ni zakurjeno po predpisih!«

Veroučitelj se je navidezno vdal, v resnici pa je skrbno nategoval ušesa. Pelonč je še vedno slonel v kotu in se pripravljaval za zemljepisno uro, končno pa se je še on pridružil skupni kapaciteti in tudi sam začel kritizirati šolo in profesorje. Krik in vik je rasel, Pelonča je potegnili v vrtnice stajke.

Ura je odzvonila, prišla je tretja, razred pa še vedno prazen.

V predsobo je vstopil »ata« Repnik in začel nagovarjati svoje učence, da gredo lepo mirno v sosednji razred k latinski uri. V razredu krohot, tam v kotu pa so začeli stavljati dobremu razredniku po goje. Pelonč je hotel v družbi kapacitet za pustiti predsobo, tedaj pa zakriče dekleta besedo: »Izdajalci.« Kaj so mogli storiti? Ostati so morali. Borbeni duh se je stopnjeval, tudi Pelonča se je polastil tako močno, da je začel kričati: »Brez pogojev, brez kompromisov!« Konec je bil ta da so razredniku odpovedali pokorščino. Prišel je ravnatelj; z lepimi besedami je pripravil učence do tega, da so odšli gostovat v sosednji ženski razred. Vse zadnje klopi so zasedli, se smejali in zabavljali dekleta, edino Pelonč, ki je opazil Repnikov žalosten pogled, je utihnil. Zavedal se je, da so uživali svojega dobrotnika, mehkega in prizanesljivega, dobrega in usmiljenega človeka, ki ni storil nikomur nikoli nič slabega; videl je v Repnikovih očeh, ko je zapuščal šolo sobo dve solzi, kajti kar so nerazumni Butalci napravili, ni bilo prav.

SODELUJTE PRI »VEČERNIKU ZA

»Matemat.čna«

EDGAR LUPSA

Šum razreda je prekinilo ostro brnenje zvonca. Skozi odprta vrata se je jasno slišal glas in se mi rezko zajedel v dušo. S pogledom sem preletel razred in s'vojo klop; črnilo, trikotnik, šestilo... Za trenutek mi je bolečina stisnila drobno, slabost mi je silila omotico v glavo. Skozi meglo sem videl pozorno napete obraze sošolcev.

Razred je zavalovel močnejše in se sunkoma umiril, ko je profesor stopil v razred. Komaj sem ga videl. Neprijetno me je dirnilo, da je prostor mojega sosedja prazen.

Klopi so zastokale. Šumenje zvezkov je polagoma utihnilo, slišati je bilo le jasno zapovedujoči glas profesorja, drsenje krede in včasih polglasno govorjenje dijakov, ki se je z nekoliko preglasnim vprašanjem obrnil k tovarišu.

7x+9y... Kreda je ostro zaškrtala in potem gladko tekla dalje. Profesor je glasno izgovarjal številke.

Mirno zveni njegov glas. Silim se, da bi pisal po narekovanju, pa ne morem. Vstajam in trudoma razbiram številke. Leva stran zvezka se polni s številkami. Za trenutek me zmoti hladna obvladnost tovariša, ki sedi pred menoj. Lahko je njemu. Ne teče mu voda v grlo.

Stiri naloge. Enačbe z dvema neznankama, risanje trikotnika in računanje njegovih kotov. Iščem po spominu, pa mi odpoveduje.

»Dosti imate!« slišim glas profesorja. Hočem razbrati njegov prizvok, pa ne morem. »Izdelek«, pišem. »Pazite«, zavneni še poslednjič profesorjev glas. »V tretji nalogi je neki trik. Če ga boste odkrili, boste rešili enačbo.« Njegov prst zdrkne s table, čujem njegove korake, gre proti mizi, in vidim profesorjev pozorni obraz in se ne morem znebiti občutka, da je v njegovih očeh za očali nekaj prežečega.

Sklonim se nad zvezek. Številke mi zaplešejo pred očmi. Potem se zberem in z jasnimi mislimi rešujem enačbo. Vrste rastejo, številke se kopičijo. Pazljivo se nagnem naprej in se rahlo dotaknem tovariša. Ki se oprezno odmakne.

Skoraj zapojem, ko vidim, da sta si izida nalog enaka.

Prišlek v telesu mi odneha, sedem trdnosti in svobodneje, da se mi ne bi noge

Zanimivosti

„Ah, mrtvi res ne bi smeli nikoli oživetiti!...“

Kako se je življenje pograjo z žensko, ki je nevede imela dva moža

Pred dnevi je vstopil v stanovanje srečnega zakonskega para v Milanu nek moški. Čim ga je žena zagledala, je vzkliknila in se onesvestila. Njen mož je bil ves iz sebe, meneč da sanja...

Ni bila šala! Pred njima je stal človek, o katerem sta oba zakonca menila, da je že pet let mrtve. Onesveščeno ženo so hitro poslali v bolnišnico, kjer je ostala tri dni. Ko se je opomogla, je stopila z možem in »neznancem« k odvetaiku.

Pred leti je bila namreč ta žena mlada Brazilka, v Kaliforniji soproga moža, katerega sta se zakonca tako prestrašila. Njen sedanjí mož je bil namreč njih poslovni družabnik. Ob nenad-

nem potresu so potegnili izpod razvalin moža »mrtvega«. Mlada vdova se je preselila iz kraja v San Francisco, od tam je šla s družabnikom, potem ko sta prodala vse vrednosti, v Italijo. Na Sienzi sta si s kupčevanjem spet pridobila imetje, spomin na pokojnega moža je pesal n mlada vdovica se je nekega dne vrgla okrog vratu družabniku. Postala sta zakonski par in se preselila v Milan, kjer sta imela velike poslovne zveze s trgovskimi v Kaliforniji.

Prvi mož pa medtem ni bil umrl. Tri dni je ležal v nezavesti, po nekaj tednih zdravljenja se mu je vrnil spomin. Po-

vsod je povpraševal po svoji ženi, dokler ni po posredovanju neke banke zvedel za njen naslov. Odpotoval je v Italijo ter srečni par presenetil v toplem gnezdu...

Zdaj bo imelo s stvarjo opravlja sodišče. Zadeva je zapletena ne le zaradi zakona, temveč tudi glede finančne plati podjetja, ki ga je solastnik medtem likvidiral. Pravijo pa, da je žena že razsodila o svoji privrženosti drugemu možu s tem, da je v bolnišnici, ko je prišla k zvesti, izustila:

— Ah, mrtvi res ne bi smeli nikoli oživetiti!...

„Revolucionarna“ pesem ruskega poeta

V vojskujočih se državah, pa tudi nevtralnih seveda, se novinarji pritožujejo zaradi strogosti cenzure in hrepene po normalnih prilikah svobodnega izražanja. »Paris Midi« tolaži urednike s tem, da jim kaže na čase, ko je bilo še slabše. Tako navaja primer ruskega pesnika Rudiščeva, ki je pod carjem Pavlom napisal rodoljubno pesem in jo predložil cenzorju. Temu se je zdel preveč revolucio-

naren naslednji verz:

»In dim domovine nam je sladek in prijeten«.

Dim? Zakaj dim? Kakšen dim? Dima brez ognja ni! Torej, Rudiščev bi hotel v Rusiji izzvati revolucijo. Ne, ta pesem ne sme zagledati belega dne! Prevratna je! Tako je odločil cenzor in pesem res dolgo ni smela v javnost. Šele čez leta jo je hotel pozabljeno neki ruski dnevnik.

Ljubica nesrečnega princa Napoleona

V Marseillu je umrla stara Angležinja Rebeka Clark Jackson, ki je živela v veliki samoti. Poldrug milijon frankov je v oporoki zapustila — marsejskim psom, ki nimajo gospodarja in potepuhom, ki so brez doma...

Pri pregledu zapuščine so ugotovili, da je bila pokojna ljubica sina edince cesarja Napoleona III. in cesarice Evgenije, Louisa Napoleona, ki je končal kot hraber vojak v boju z Zulijci v Afriki. Seznanila se je s princem, ko je bil še kadet v Woolwichu na Angleškem. Po rodu iz meščanske dru-

žine, je bila zelo muzikalična. Nekaj tednov po prinčevi tragični smrti, prebodla ga je strelca z loka, je povila Rebeka sinčka.

Cesarica Evgenija, ki je vedela za razmerje svojega sina, je prihitela k mladi materi in sklenila z njo pogodbo, po kateri je izročila sinčka njej ter se odpovedala vsem postavnim zahtevam. Rebeka je prejela lepe denarce, potovala je po svetu in se končno nastanila v Marseillu, kjer si je kupila hišo. Kje je zdaj njen otrok, ni znano.

Drzni iskalci vode v Sahari

Tudi v Sahari, peščeni planjavi Afrike, ne primanjkuje vode. Toda globoko pod površjem je in treba je mnogo naporov, preden pridejo do nje. Navrtali so artezijske studene in v njih okolici so nastale zelene oaze. Kjer pa teh ni, si pomagajo domačini na razne načine. Pri tem imajo najtežji opravke tako zvali iskalci vode iz Biskre.

Ti spretni ljudje se spravijo na delo

tako, da poiščejo najprej sled do 30 ali 50 m pod površjem kлокotajoče talne vode. Potem se plazijo v skalni smrtini nevarnosti pod plastmi debelih slojev peska za sledom, dokler ne odkrijejo v posevni sledi v zemljo čisto studenčnico pod strijeno plastjo peska. Medtem morajo večkrat na dan, da zaščitijo zrak, nimajo nobenih potapljaških naprav, le ušesa si zamaže z voskom.

Kakšna je naloga „mrtvih straž“ morja

Nedavno smo čitali, da so Nemci potopili dva angleška broda, na »mrtvi straži morja«. So to po večini izpod 500 tonski brodovi, ki so razpostavljeni v več linijah v najsprednjšem delu minskega polja ali med njim. Njih naloga je, izslediti takoj sovražno gibanje v zraku in na morju ter nemudoma javiti vsak dogodek

v zaledje. Sivo ali črno pobarvane ladje so vedno izpostavljene nevarnosti, da zginajo s površja. Posadke tvorijo nasprednejši mornarji, na krovu sta po dva protiletalska topa in strojnice. Angličani imajo nad 50 takšnih vojnih brodov, pritegnili so pa v stražno službo tudi mnogo ribiških ladij in čolnov.

Poslednji Mohikanec išče nevesto

Ameriški listi so imeli te dni senzacijo z oglasom, v katerem je indijanski mladenič Harold Tanta Quidjeon iskal čisto krvo potomko mohikanskega indijanskega rodu. Mnogo dekleta so zahrepenela po stasitem mladeniču, ki je na mah spoznal, da mora poskrbeti za potomstvo. Rdečelas ženin biva v Norwichu v državi Connecticut. Njegov oče je bil podčastnik ameriške obalne straže. Njegova lepa sestra je slušateljica etnografije na Pennsylvania univerzi. Quidjeon

je še nedavno nosil evropsko obleko, ko je pa nekega dne dobil »nadahnjenost rajnih prednikov«, da je zadnji potomec mohikanskih poglavarjev, je oblekel indijansko nošo. V očetovi hiši vise še vedno svečane obleke nekdanjih poglavarjevskih prednikov, ki počivajo na indijanskem pokopališču v Norwichu. Mladenč zvesto obiskuje grobove in se je celo pritožil na občino, zakaj so ti zanemarjeni. Zdaj prisluškuje ameriški radovedni svet, od kod se bo javila krepostna in-

Kako je osramotila goste z njih lastnimi kvantami

Na res originalno idejo je prišla soproga bogatega industrijca iz New Yorka. V toaletno sobo za dame, pa v toaletni prostor za gospode je skupaj z možem postavila na skrit kraj sprejemnik z veliko gramofonsko ploščo, ki je »pobiral« na tihem vse, kar so dame in gospodje v teku večera, ko so si prihajali urejevati toaleto, zabavljali, sez gostite. Ko je bila o polnoči zabava na višku, razpoloženje gostov prešerno, je posta-

vila gospa prednje gramofon ter navila prvo ploščo.

Da ste jih videli, ženske obraze! Zdaj rdeče, zdaj blede so dame skoro padle v nezavest, ko je igla pobirala s plošče v zvočnik njih lastne glasove. Vse je prišlo na dan, kar so v budoarjih malo prej klepetale čez gostiteljico, zabavljale o njeni toaleti, načinu postrežbe, pa seveda v nevoščljivosti razkrivale njene naj-

dijanska Eva in osrečila potomeca zadnjega Mohikanca.

Motorizirani tatovi goveje živine

Zahodna Kanada je imela v starih časih mnogo opravka s tatovi na živino. Zdaj so se ti pojavili v vzhodnem delu dominiona, kjer so pa postali »moderni« in se za svoje nečedne posle poslužujejo — avtomobilov.

Tolpa živinskih roparjev pošlje na farme najprej izvidnike, ki si ogledajo razna naselja in položaj. Potem se vrnejo, poročajo »štabu« o ugotovitvah, nakar se v varstvu teme poda kolona tovarnih avtomobilov na lov. Po polnoči se lopovih tiho prikradejo k stajam, odklenejo živino in jo vtovarjajo na avtomobile. V mnogih primerih pobijejo živino na licu mesta, kožo in glavo pustijo, ostalo pa odnese s seboj v avto. Primeri se, da takšna tolovajska družba v eni sami noči pospravi 10 glav prvovrstne živine. Kanadska vlada je nanje poslala posebne oddelke varnostnih organov.

V Valono je prispela peta italijanska pomorska divizija.

Lojalnost do angleške krone je bila izglasovana v Indiji ob priliki otvoritve knežjega doma. V resoluciji se naglašajo soglasnost indijskih vladarjev, pomagati Angliji.

Nova motorna 10.000 tonska ladja »Sebastiano Venera« bo spuščena kmalu v morje v Trzinu ob Soči. Dne 26. aprila bo nastopila prvo vožnjo po morju.

Povpraševanje po čokoladi je v Angliji za 50% naraslo. Leta 1935 so tovarne izdelale čokolade za 71, zdaj že za 120 milijonov funtov.

Represalije proti mornarjem, ki sami potaplajo svoje ladje je terjal v angleškem parlamentu poslanec Moor. »Nemški mornarji, ki bodo sami potopili svoje plovila, naj se ne rešujejo, ker je to proti mednarodnemu pravu,« je zaključil svoj predlog.

Neve vasi nastajajo v Julijski krajini. V Istri je rudarsko naselje Arsia že dobilo svoj grb. V Zaveljskem zalivu pri Trstu raste poleg petrolejske rafinerije naselbina Aquilina, v Doblarjih ob Soči, kjer je podzemna električna centrala, nastaja vas Isontina, kraj Anhovo ob Soči se je pa združil z novim seliščem v Salono.

Španski kmetje bodo izgubili zemljo, ki so jo dobili po agrarni reformi republikanske vlade. Francova vlada je te dni razveljavila prejšnje ukrepe.

Na pravo je naletel!

— Čakaj, spak! Zdaj ti bom pokazala, kaj se pravi šariti po mojem stanovanju. Do zadnjega cvenka ven...

Vlomilec: — Imejte usmiljenje z menoj! Nekaj denarja sem vendar tudi s seboj prinesel...

— Kaj pa pomeni listek s številko 10.45?

— Hm, kaj neki? Čas, v katerem sem ga ustrelil!

Po 30 letih je prejel svojo listnjo neki Američan, ki jo je pozabil v nekem hotelu Kjevenhavna. Pač redka poštenost, varuštva tujega blaga.

Pet članov rodbine Jakobson iz Gdanskega je dobilo po 1½ do 2½ let ječe zaradi poslušanja tujih radijskih postaj. Posebna sodišča so v Hamburgu, Frankfurtu, Celovcu, Gdansku, Weimarju in Kielu obsodila 14 oseb na ječo zaradi poslušanja tujih radijskih postaj.

Pohčerjenka je nasledila milijone lir. V Trstu je pred 12 leti neki železničar iz Napolija pohčeril malo Tino. Zdaj je pa prišla vest, da ji je neznaní oče zapustil premoženje v vrednosti več milijonov lir.

Muzej zaljubljenih pisem so otvorili v Washingtonu. Posneta so na plošče in vsak si lahko navije poljubno ploščo ter poslušati izlive vročih src.

Igralne karte brez takš so uvedli za volake v Franciji.

Kadar se človek preobje denarja

Vsak človek ima svoje muhe, toda svojevrstne si lahko privoščijo le bogataši. Tako je milijonar Edvard Latterswood imel 365 dvorcev, ki so bili razkošno opremljeni. Bill so pa prazni, ker je bogataš večino življenja prebil ob morju.

Nedavno je v Cincinnati umrla bogatašinja, ki je vse življenje zbirala — postelje. Sestnatis hčr je bilo polnih šare te njene zbirke. Neki perzijsko razkošnež je vse življenje zbiral parcelanaste aneole. Nekoč ga je prišla strast in se je s slastjo vrgel na uničevanje te zbirke.

Neki škotski lord je zgradil sebi dvorec s 365 okni, za vsak dan v letu enega. Ko je pa prišlo prvo prestono leto, je poklical zidarje, da so nanravnijo še eno okno. Tako je muhlec gledal vsak dan skozi drugo okno v svet.

Milijonar John Steall je kot mlad človek zaslužil v Kaliforniji nad 10 milijonov dolarjev premoženja. Objesten je začel prižigati cigarete z bankovci — tudi pri nas je bilo po vojni nekaj takšnih fletirčev. Za neko gledališko predstavo, kateri je tudi njegova milost prisostvovala, je plačal 840.000 dolarjev. Ko je bil star 30 let, je bil ubožec brez cvenka.

V Bostonu je neki bogataš tik pred smrtjo dvignil ves denar iz banke in ga sežgal v peči, da bi se nihče ne veselil na njegov račun.

Bogat Belgijec je imel prihljakca, da mu je zavezoval trakove na čevlji in velikana, ki mu je zavezoval kravate. Nekoč je obiskal prijatelja, lahkoživeca Löwensteina. Ko je od potoval v London, je poznal pri njem nalico, ki mu jo je Löwenstein poslal za njim z letalom.

Neki francoski bogataš je vse življenje tičal v zaprti sobi. Maskirani sluga mu je dajal hrano skozi majhno luknjo.

Kako izgubi človek po neprevidnosti življenje

Nekaj primerov iz vsakdanjega življenja, ki terjajo več razsodnosti od ljudi

Jannarja lanskega leta je strahoten požar zajel pragozdove Avstralije. Zgorelo je tudi več vasi, skupno škodo so cenili na 400 milijonov dolarjev. Vojaštvo in gasilci so se trudili noč in dan, da bi pogasili ogenj, ki je terjal 83 človeških življenj.

Vse to je pa po nepremišljenosti povzročil neki mož, ki si je kuhal čaj. Napolnil je kuhinjski aparat z gorilnikom in ga prižgal. Ker je pa gorilnik poln izven posode, je nastal velik plamen. Da bi preprečil požar v kuhinji, je mož z mokro čunjo pograbil goreči kuhinjski aparat in ga vrnil skozi okno na prosto. Blizu stoječe drevo se je vnelo, požar je planil dalje po pragozdu...

Velika mednarodna zavarovalnica v Londonu vodi točno statistiko o nesrečah, ki se primerijo med zavarovalnice. V večini primerov pride do smrti samo zaradi nepazljivosti. Med 18.000 primeri, ki so prišli za izplačilo zavarovalnice v poštah, se jih je 9000 ponesrečilo v stanovanjih, 7000 na ulici in le 2000 v delavskih obratih.

Samo leta 1938 so se v Londonu pripetile naslednje nesreče zavarovalnic: 189 smrtnih primerov in 836 težko ranjenih ljudi je bilo pri vplivanju špirta ali petroleja v kuhinjske in peči. Sledi 91 mrtvecev in nekaj sto grozno

opečenih ljudi, ki so dobili poškodbe pri neprevidnem čiščenju obkles z bencinom. Pri tem so brezbržno kadili cigareto ali pa bili preblizu ognja. 417 požarov z 38 smrtnimi in nad 100 poškodovanimi primeri so bili posledica neizključenega električnega toka v gladilniku, 50 mrtvih je bilo zaradi neprevidnega ravnanja s plinom. Devet ljudi je umrlo zaradi zastrupljenja pri slinjenju pisemskih kuvert, 37 jih je dobilo težko zastrupljenja krvi prav zaradi tega! Oster rob kuverte jim je zarezal ranico na ustnih, ostalo je napravila infekcija!

Pri operacijski odstranitvi v ušesa, nos ali goitanec zaišlih predmetov, tako fižolov, gumbov itd. je izgubilo življenje 6, težko si poškodovale organe 34 zavarovalcev. Dva Londončana sta se zadušila, ko sta vzela pred spanjem bonbone, ki so jim potem zašli v sapnik in jih zadušili. Pet drugih je imelo veliko smolo z umetnim zobovjem. Nekdo se je s tem celo podnevi zadušil. Stopil je v kopališče pod tuš, meneč, da je voda topla. Ko se je pa nanj zli curek ledenomrzle vode, je v krku požrl zobovje in v strašnih bolečinah izdihnil.

Petnajstmesечно dekletce se je igralo do-

ma z električno napeljavjo k mizni svetilki. Vzelo je vrvice z gumijasto oblogo v usta in jo grizlo. Ko je dekletce z zobmi prigrizlo do žice, jo je stresel silovit električni tok; bilo je na mestu mrtvo.

Zelo nevarna je razvada dam po velemedstih, da se šminkajo na pločnikih tramvaja. V Londonu se je na ta način ponesrečilo mnogo žensk. Tramvaj je potegnil, dame, ki so bile zaverovane v zrcalo, so zletele na pločnik in se ubile ali pa težko poškodovale. Tudi ženske, ki so med vožnjo v avtomobilu pri volanu imele opravka s šminko, so v 52 primerih izgubile življenje...

Kaj naj rečemo o odraslih ljudeh, ki so umrli samo zato, ker so v naglici požrli prevelik kos kruha, mesa ali sadja in se zadušili! In o dami, ki je pri zauživanju torte v naglici požrla tudi vilice? Pa o ljudeh, ki v nespametnem trenutku stavijo za večje ali manjše vsote, koliko bodo popili ali pojedli, pa potem podležejo! Tako je neki Londončan za 200 funtov stavil, da bo v enem požirku izpraznil posodo z 10 litri whiskyja? Seveda jo je, toda denar si je lahko prihranil njegov tovariš, ker se je nespametni mož pri priči mrtev zgrudil na tla.

— Pravite, da vam je moj sin ubil šipo? Če boste še kje kaj takega trdili, bom prišel osebno tja in vam še druge pobli...

Modrost o zdravju

Misli na zdravje, dokler ga ne izgubiš. Prirodni dar je najboljši zdravnik. Propast in rešitev življenja zavisijo od nas samih.

Zaščita slabih je v kulturi močnejših. Zdravje in prosveta sta v življenju naroda najlepša cveta.

Vas brez šole, človek brez oči. Težko je življenje vsakemu človeku, če je njegov um v temi.

Kdor pljuva na ulici, se mu vrača na obraz. Nega in zdravilo — mnogim življenja dolgo krmilo.

Kjer je koža nečista — gnojna so ležišča. Dobro je, kadar se sam narod loti sovražnikov zdravja.

Tudi majhen čir povzroča človeku nemir. Dobo brez odmora ubija telo in dušo. Dobro razvito telo varuje pred boleznimi.

Kdor samega sebe varuje, je tudi Bog z njim.

Dnevno blizu 7000 prijav dobe vremenoslovne postaje na severni zemeljski polobli.

18 m visoko glavo Jurija Washingtona so vklesali v skalo v Black Hillsu v državi Dakota, USA.

Stavo je izgubil

Poročnik Vsedobil je imel navado, da je za vsako malenkost stavil in začudo vselej stavo dobil.

Ko je bil premeščen v drugo garnizijo, so tamkaj že poznali njegovo »bolezen«. Po prihodu so mu tovariši priredili v klubu majhno zakusko na čast. V razgovoru je poročnik vprašal svojega poveljnika majorja, kako je z njegovimi ranami na nogah.

— Za Boga, kakšne rane? Saj so moje noge popolnoma zdrave!

— Pozitivno vem, da imate rane na nogah! Je trmoglav vztrajal poročnik.

— Ni res, se je razkačil major.

— Hočete staviti, če dovolite, je dodal Vsedobil.

— Sprejeto! 500 din za zdrave noge!

— Izvrstno! 500 din za božne!

Major, zadovoljen in gotov zmage, da bo tako lahko zaslužil 500 din, je naglo slegel hlače in vsi prisotni oficirji so ugostili, da so njegove noge popolnoma zdrave.

Vsedobil je mirno plačal 500 din, major je pa javil svojemu tovarišu, Vsedobilovemu bivšemu komandantu, kako je poročnika nasamaril in kako je njegova, tolikanj razpita slava o stavah jako problematične narave.

Čez nekaj časa je prejel tale pismeni odobroba.

— Do vraga, Vsedobil in njegova stava! Nisi ti njega nasamaril, temveč mene. Vedi, da je poročnik pred svojim odhodom v tvojo garnizijo stavil z menoj 2000 din, da boš ob njegovem prihodu ti pred vsem častniškim zborom slegel hlače. Stavo si sicer dobil, toda Vsedobil je ni izgubil. Izgubil sem jaz, saj ostane poročniku še vedno 1500 din... čistih...

Ne smete tako!

Ne smejte se idealom drugih, ker morate vedeti, da so ti prišli do njih morda po zelo mučnem delu, napornih izkušnjah.

Ne jemljite ljudem nade v boljšo bodočnost samo zaradi tega, ker ste morda sami preveliki pesimist.

Ne omalovažujte dela drugih zato, ker sami niste sposobni, da jih izvršite.

Ne nadlegujte nekoga z vprašanji, hoteč izvrtati iz njega neke tajne, ki se vas sploh ne tičejo.

Ne motite svojo okolico z raznimi nasveti, čeprav jih nihče ne zahteva. Raje jih pridržite zase in se ravnajte po njih.

Ne škodujte ljudem, ki vam niso storili nič zalega, celo ne samo zato, ker vam niso simpatični.

Ne vtikajte se v posle ljudi, ki vam za to niso dali povoda.

Osel kot prerok

Oslu pripisujejo preroški talent. Pripovedujejo, da so osli občutili že prej potres, ki je 1783 stresel Kalabrijo. O oslovem talentu kroži naslednja anekdota:

Ko je francoski kralj Henrik II. hotel nekoč na lov, je vprašal dvornega zvezdoslovca, kakšno bo vreme. Mož je dejal, da bo ves dan lepo vreme brez najmanjšega oblaka. Med potjo je pa kralj srečal nekega kmeta, ki je gnil pred seboj osla. Ko ga je kralj povprašal po vremenu, je ta odgovoril:

— Čez četrte ure bo deževalo!
— Od kod to veš? je vprašal kralj.
— Moj osel je povedal ušesa! se je odrezal kmet.

Kmetova napoved se je v celoti uresničila. Kralj Henrik je na to spodil svojega zvezdoslovca in na njegovo mesto postavil kmeta.

— Hudiča, kaj pa uganjate tu?
— Veste, nikogar ni doma, jim pa spravljam premog v poštni nabiralnik...

Grič poln grobov

V Panami, ne daleč od zatvornic Panamskega kanala pri Gatunu, leži Mount Hope, Grič nade. Ta grič dobi nekam čuden pomen, če ga pogledamo od bližje: dolge vrste grobov se vrste drug za drugim, s preprostimi lesenimi križi. Število križev je težko prešteti. Ljudje, ki so tu pokopani, niso umrli v boju človeka proti človeku, temveč kot žrtve napada — živali.

Ko so gradili kanal skozi Panamo, od Atlantskega do Tihega oceana, je izgubilo premnogo delavcev med napornim delom življenja. Ne zaradi pomanjkanja hrane, močvirna mrzlica jih je pobrala. Komar Anopheles je storil svoje, danes bi kaj takšnega ne bilo. Zadostovala bi dnevna doza 400 miligramov kinina vsak dan, v času zdravljenja pa 1 do 1,3 grama kinina na dan zaporedoma 5 do 7 dni. Kinina se v takšni množini lahko poslužujete v primeru potrebe brez predhodnega zdravniškega pregleda, kar je ob drugih boleznih težko izvedljivo.

28 let služil, v hlev prišel poginit

Kmet Ilija Misita iz vasi Tasoviča pri Čapljini je imel konja »Dorata«, ki mu je služil 28 let. Žival je postala na starost nadušna in nesposobna za vsako delo. Da bi se v hlevu tudi ostala živina ne nalezla naduše, je kmet konja prepeljal preko Neretve v močvirni kraj, kjer je bilo med mlakami nekaj zelene trave in drevja. Kmetu se je žival smilila in je ni mogel pobiti. Naj pogine sama v naravi! si je mislil.

Konj se je pasel, dokler je bilo kaj

trave. Ko je te zmanjkalo, je v mrzlih dneh minile zime objedel vso skorjo po drevju. Nekega dne je pa preplaval Neretvo in dospel na gospodarjevo dvorišče. Družina, ki je bila zbrana pri mizi, je videla konja, kako je z nogo odrinil hlevna vrata in vstopil. Ker je bil hlev slučajno prazen, je prišel konj spet ven, hodil s poveznjeno glavo okrog voglov, vtaknil glavo v vsak kot in spet odšel v hlev. Tam je legel na staro mesto in ko so prišli ljudje, so ga našli mrtvega.

Umetna štorklja in njen kavalir

V Gassenu v Šleziji so napravili zanimiv poizkus. Postavili so za dimnik umetno narejeno štorkljo. Kmalu se ji je približal samec in se zamašil dalje časa trudil okrog nje, da bi jo oživil. Dvoril ji je na vse načine, ji prinašal žabe in druge poslastice, seveda zaman, ker je lesena, točno po naravi pobarvana štorklja ostala nepremična. Končno se je samec naveličal in opustil prizadevanja.

Tak pojav pri živalih ni nič čudnega in tudi ne more vzbujati smeha. Še človeka zmoti prvi hip pogled na spretno izdelano figuro iz voska, dokler nas dojemljivost nepremakljivosti in nemosti ne prepriča o prevari. Žival pozna glasove, barve in obliko svoje okolice, ne more pa seveda razumeti, zakaj je predmet brez duše, mrtev.

„Črna vdova“, ki se je vse boji...

V Ameriki pravijo neki vrsti strupenih pajkov »Črna vdova«. Je to najbolj strupena žuželka, kar jih pozna naš svet. Ugriz »Črne vdove« spravi človeka v teku treh ur pod zemljo. Protistrup še niso utegnili iznajti.

Osebe londonskega živalskega vrta, kjer imajo v stekleni kletki takšnega pajka, je bolj v strahu pred »Črno vdovo«, kakor pred še bolj krvoločnimi zvermi.

Velikonočni kokodak na odru

V Utrechtu so neko velikonočno nedeljo igrali v gledališču dramo »Adam in Eva«, ki se dogaja na kmetih. V tretjem dejanju je bil postavljen v ospredje odra kurnik, po katerem so se izprehajale kokoši. V prvem prizoru III. dejanja se je z odra naenkrat zaslislalo glasno kokodakanje putke, ki je čutila potrebo, da znese jajce prav v trenutku, ko je bil prizor najbolj dramatičen. Adam se je naglo znašel, pobral je sveže jajce iz kur-

nika, ga pokazal občinstvu, rekoč, da je to pravi velikonočni pirh. Seveda se je pretresljiva drama brez sodelovanja režiserja in šepetavke takoj izremenila v šaloigro in predstave je bilo med glasnim smehom občinstva konec.

Ne pozabi naročnine!

Otok cesarice, ki je imela harem moških...

Ko se je pred leti pojavilo vprašanje izselitve poljskih židov, je poljska vlada stopila v stik s francosko in se pričela z njo pogajati za primerno pokrajino v njenih kolonijah. Izbran je bil otok Madagaskar, ki leži 400 km daleč od južnovzhodne Afrike sredi Indijskega oceana. Posebna poljska komisija se je odpravila na dolgo pot na otok, ko se je pa vrnila, se je glasilo njeno poročilo, da bi bilo bolje, ako bi se pridobil Madagaskar za naseljevanje Poljakov in ne židov, kajti teren je za to zelo ugoden. Pogajanja so se vendar zaključila brez rezultata, kajti Poljaki so postopali tako neprevidno, da so Francozi le prekmalu spoznali njihov namen: s priseljevanjem tega otoka kot poljske kolonije. Če tega ne bi bilo, bi bili Francozi naseljevanje Poljakov tam celo pomagali financirati in naseljenci bi dobili popolno kulturno avtonomijo.

Otok Madagaskar je četrti največji otok na svetu; po površini meri 627.325 kvadratnih kilometrov, na sredini je širok kakor od Trsta do Dunaja in dolg kakor od Trsta do Odesa. Na vsem tem velikem ozemlju živi le okoli 3 milijone 800 tisoč ljudi, in od teh samo 18 tisoč Evropejcev z vojsko skupaj. Prebivalci so

Hova in Sakalavi, pomešani v Malgaše, kajti čistih je le še malo. Oboji so prišli iz Azije in ne iz Afrike. Hova so Malajci, Sakalavi Papuanci. Pred francosko okupacijo leta 1894. so imeli svojo cesarico, ki je vzdrževala harem moških. Ljubezen do moških jo je tudi pogubila. Zaljubila se je v nekega francoskega častnika, zaradi katerega se je dala speljati iz Tananarive v Tamatavo, kjer se je udeležila banketa na francoski bojni ladji. Toda med banketom je ladja odplula in jo odpeljala v ujetništvo na otok Reunion. Francozi so se nato polastili malgaškega cesarstva skoraj brez vsakega odpora.

Madagaskar ni Afrika, čeprav spada geografsko k njej. Ni Afrika ne po rastlinstvu in živalstvu, ne po prebivalstvu in kulturi. Malgaši so kristjani. Vasi in mesta so iz snažnih hiš. Glavno mesto Tananarivo ima čez 100 tisoč prebivalcev, šole, gledališča, kinematografe, muzeje, asfaltirane ulice in je zvezano z železnico s pristaniškim mestom Tamatave, Fianarantsojo na jugu in Alaotriškim jezerom na severu. Leži 1400 m nad morjem na zdravilni planoti z večno pomladjo. Pristanišče v Tamatave so zgradili Nemci na račun reparacij in je najmoderneje urejeno.

Otok ima vse pasove: tropične pragozdove, savane, stepe, planote in gorovja. V tropičnem pasu ob morju je doma malarija, na planoti, ki obsega tri četrtine otoka, je pa ni. Tam uspeva tudi vse, od kokosovih palm, čaja, riža, kave, banan in pomaranč do korus in drugih sadežev. Na ogromnih stepah se pase okoli 8 milijonov goved. V mestih so ogromne tovarne za mesne konzerve, ki jih sedaj prevažajo ladje v Francijo in Anglijo. Premoga je malo, več je grafit, nekaj pa tudi zlata, srebra in drugih rud.

Največja žival je neka polmačka, če odštejemo kajmane, prakrokodile, ki žive v jezerih in večjih rekah. Strupenih kač na otoku ni. Pač pa so še pred nekaj tisočletji živele tam največje ptice na svetu, sorodnice novej, visoke do tri metre. V muzeju v Tananarivu imajo njihove še popolnoma ohranjene skelete in jajca. Tam je tudi največ polopie na svetu in največ vrst orhidej. Po tropičnih pragozdvih se skrivajo do enega metra dolgi kameleoni. Pisane ptice in metulji letajo po logih in travnikih.

Na Madagaskarju je še obilo prostora za naseljevanje. Milijoni ljudi bi našli na njem prostora. Toda treba bi bilo izbirati zemljišča govor:

Narodnoobrambno delo za naš Kozjak

Ivan Robnik

Ni naš namen, da se na široko razgledamo v delokrogu CMD ter pogledimo v vse vrste in načine njenega narodno obrambnega dela. Predočiti si hočemo le delo CMD v krajevno značilnem predelu naše severne meje na Kozjaku.

Zelo pičlo je že število onih, ki smo se pred 42. leti zbirali na vrhu mejaša Sv. Urbana v svitu kresnega ognja, ki ga je CMD po svojih podružnicah že takrat prižigala na večer pred godom sv. Cirila in Metoda. Spominjam se, s kakšno vnemo sem na »muhi« obrezoval dolge palice za rakete, ki so vzajemno z visoko plapolajočim plamenom oznanjevale vsemu Podravju in Pomurju, da »čvrst slovenski rod prebiva tod«.

Spominjam se vselej mi dobrodošlega potovalnega učitelja CMD, s katerim sva v vsej tajnosti določevala smernice in snovala načrte za uspešno narodno obrambno delo, ki se je v takratnih okoliščinah moralo vršiti preudarno, brez krika in vika, rekel bi: diplomatsko.

Živo v spominu so mi tudi vsa nešteta pota po kozjaških grebenih, rebrih, brdih in globačah, ko sem s čopičem v roki mazal bele in rdeče pasove po debelih in kamnih, na stebre in zidove pa pritrjeval table za kažipote s podpisom »Slovensko planinsko društvo«. Že takrat sta CMD in SPD s svojim smotnim delom in s sodelovanjem z domačimi narodnimi činitelji zastavljali naval germanstva ter čuvali in krepili narodni živelj ob naši severni jezikovni meji.

Ko sem tudi v poletju 1910, opremljen z lončki, s čopiči in z napisnimi tablam, SPD priromal k Sv. Duhu na Ostrem vrhu, mi je tovariš Majcen razkrival svoje načrte za gradnjo novega šolskega poslopja. Stara hiša tik pod vrhom z dvema razredoma je namreč postajala pretesna. Tu je priskočila Duhovčanom na pomoč CMD s podporo 10.000 kron in leta 1913. je bila stavba dovršena.

Sv. Duh na Ostrem vrhu je bil že v davni ne samo Podravju, temveč tudi nemškemu srednjemu Štajerju gor do Lipnice in vzhodni Koroški priljubljena božja pot. Poleg domačinov so prihajale številne procesije Nemcev, ki so današnje sicer lepe dobičke štirim gostilnam, a kvatno vplivale na naš narodni živelj, ki se je že itak leto za letom vidno umikal iz trga in okolice Lučan v hribe proti Sv. Duhu. Naj omenim, da je bila v tistih letih v Lučanah še vsako nedeljo po ena slovenska pridiga. Slovenska trdnjava pri Sv. Duhu pod vodstvom nadučitelja Alojzija Majcena in župnika Franca Šegule je bila od strani nemškega severa v stalni nevarnosti. Sv. Duh s svojimi severnimi brdi je gospodarsko gravitiral v eno uro oddaljene Lučane. Z Dravsko dolino ga je takrat kakor danes vezala zloglasna, dve uri hoda dolga Duhovska graba, po kateri spravljajo Duhovčani svoj les.

Ciril-Metodova družba je bila dobro poučena, da je v tistih časih Sv. Duh na

Ostrem vrhu poleg Sv. Križa na Kozjaku še edina trdna slovenska postojanka. Zavedala se je njenega pomena in je zato tvegala veliko žrtve za šolsko gradnjo in vrh tega zalagala duhovsko šolo z zvezki in narodnim čtivom.

Črn dan za ves slovenski Kozjak je bil 19. sept. 1919, ki je prinesel mirovni sklep iz St. Germaina in ugrabil Duhovčanom vse njihovo slovensko Gradišče z novo ponosno Ciril-Metodovo šolo vred. Pod silo razmer se je morala preléviti v avstrijsko potujočevalnico nam ugrabljenega mladega slovenskega rodu.

CMD je vzdrževala tudi na Muti zasebno dvorazredno ljudsko šolo v lastnem poslopju do prevrata. Na tej šoli je učiteljeval narodni borec, poznejši šolski upravitelj v Studencih, Anton Hren.

Prišla je Jugoslavija. Od vseh strani severne meje so prihajali vedno pogostejše SOS kliči. Prva se je odzvala CMD, začela je organizirati božičnice z darili za našo severno mejo, prav posebno še za revni in prezirani Kozjak.

Po izgubi Ciril-Metodove šole so morali Duhovčani svojo šolsko mladež stlačiti nazaj v staro bajto pod vrhom in tožijo domovini, da jim je pretesna. Umevno, da niso mogli sprejeti pod streho otrok iz onega dela Gradišča med Čermenico in Škorpiljonovim potokom, ki je po državi razmejitvi pripadel Jugoslaviji. Nekaj teh otrok je še naprej posečalo nemško šolo v Lučanah onstran meje in se potujočevalo, večina pa je ostala brez pouka tri leta, dokler ni bila 1922 vzeta v najem soba za zasilni razred v Časovem mlinu.

Iz preostankov starih katastralnih občin se je 1924 rodila občina Gradišče. Gospodarsko kakor komunalno je to ozemlje težilo na sever, deloma v Lučane, deloma v Arvež. Z Dravsko dolino ga veže kmečki, 10 kilometrov dolgi kolovoz ob Čermenici. Leta 1928. so ga pričeli v Sv. Ožboltu kot izhodišče razširjati in preurejevati v okrajno in avtomobilsko cesto. Z delom se je začelo redno pred vsakimi državnoborskimi volitvami in se je po njih redno nehalo. Kaj čuda, da 10 kilometrov ceste ni moglo zrasti v 20 letih obstoja Jugoslavije, in tako Gradiščani, Duhovčani in Káplani jadikujejo še dandanes s Prešernom: »Sem dolgo upal in se bal, slovo sem upu, strahu dal.«

Leta 1934. je CMD nakupila obsežno zemljišče za stavbišče, igrišče in šolski vrt. Dne 6. sept. 1936 je CMD slovesno otvorila svojo drugo šolo na Kozjaku. Opremila je oba razreda z modernimi šolskimi klopni, mizami in razrednimi tablam, upraviteljevo stanovanje pa z lepo izdelanim pohištvo. Razen tega podpira šolo z vsemi šolskimi potrebščinami. Z vsakoletnimi božičnicami je CMD dobrotnica revni šolski deci, z nagradami pa deli priznanje učiteljstvu in ga vzpodbuja k vztrajnosti in požrtvovalnosti v težavni službi na Kozjaku.

Iste okoliščine kakor v Gradišču, so

na Radlomu, dobro uro hoda severno od Sv. Treh kraljev. Domača občina je n. pr. za leto 1934-35. prispevala 3000 din in je po odbitku 2000 din za najemnino ter 350 din za kurivo preostala smešna vsotica 650 din za celoletne šolske potrebe. Tako je bil učitelj prisiljen, da se je zatekel s prošnjo za pomoč k CMD, ki je takoj založila šolo z učnimi knjigami, zvezki, svinčniki in peresi, ustanovila javno knjižnico in končno še darovala 1500 din za opremo učiteljeve sobice. Za leto 1936-37. se je učitelju namesto priznanja nagrade črtala celo stanarina. Goli šibele nad svinjskim hlevom se mu je zaračunal mesečno z din 150. CMD je dala pohištvo, učitelj je nosil breme najemnine za šolske prostore, si na ofrskem štedilniku cvrl svoj krompirček, učil in vzgajal mladi rod na gorski planoti ob severni meji ter užival počitek nad svinjskim koritom.

CMD je morala zopet stopiti na plan. Po nakupu 3/4 ara zemljišča na Pernikovem posestvu je že v jeseni 1938 pričela s pripravljalnimi delom. Gradbena dela je poverila trdnji Franjo Vrabl v Mariboru, ki je v splošno zadovoljstvo zgradila tudi dvorazrednico v Gradišču.

Neprilik v gradnji je nad Radlomo neprimerno več kakor v Gradišču ali pri Sv. Duhu. Kljub temu bi se bila stavba dogradila do jeseni 1939, da niso hudourni nalivi v dneh 21. in 22. maja na treh mestih zabarikadirali cesto na Radel z dolgimi in visokimi plazovi, drugod pa usadi odnesli cestišče in tako za dalje časa onemogočili dovoz materiala.

Šolska stavba je prezimila v surovem stanju in bo, če višje sile medtem ne postavijo vsega tega na glavo, v letošnjem poletju dočakala slavnostno otvoritev kot druga trdnjava CMD na Kozjaku. Tu je treba še posebej poudariti, da sta družbini stavbi v Gradišču in nad Radlomo **edini dve novi šolski zgradbi ob naši severni meji v 20 letih po rojstvu Jugoslavije!**

Ako nadaljujemo svojo pot dalje proti zahodu čez Kozličev vrh, se nam odpre razgled na najzapadnejši del Kozjaka. Na severu ždita kot samotaria slovenski Sv. Jernej in sedaj nemška Sobota. Od zahoda, z 1040 m visoke vzpevine nad temnačno Bistriško kolobabo pa se svetlika jo Pernice.

Je ironija življenja, da učitelj v Pernicah ne leži na perncah, temveč na slami in deskah. Dobroholno oko CMD se je ozrlo tudi v ta kot Kozjaka. V soboto, 24. februarja je poslala družba v Pernice novo pohištvo in kuhinjsko opremo, oboje v uporabo vsakokratnemu šolskemu upravitelju v Pernicah. Bil sem priča, kako sta se na licu in v očeh mladega učitelja odražala zadovoljstvo in sreča. Slišal sem vzklík: »Zdaj sem pa rad učitelj v Pernicah!«

Da bo slika popolna, dodajmo še to, da CMD s šolsko gradbenimi deli kakor tudi z opremljanjem šolskih razredov in

učiteljskih stanovanj nudi pomemben dohodek domačim posestnikom in znaten zaslužek slovenskemu obrtniku in delavcu, da na ta način mali dar, ki ga narodno zaledje polaga domu na oltar, pripomore slovenskim očetom ne do miloščine, temveč do poštenega dela, njim in njihovim družinam do kruha, s kruhom pa do zadovoljstva in sreče na domači grudi.

Ob vznjožju Sv. Treh kraljev se v dolgi vrsti, naslanjajoč se na skalne stene Kozjaka vije trg Marenberg, v domačem narečju Marmek. Južno izven trga se ob hmeljskih nasadih dviga lani dograjeni in ponosni Sokolski dom. Tudi v tem je vzdanih 10 kvadratov s številko 1000 in črkami CMD.

Na prijaznem hribčku, tik nad Pesnico, že v Slovenskih goricah, »stoji učilna zidana. Pred njo je stara jablana« v precej obširnem in lepem sadovnjaku. Kupila ga je lani CMD in ga izročila v uporabo šolskemu upravitelju v Zg. Sv. Kungoti. Tamkajšnja šola ima namreč velik del svojega šolskega okoliša na severnih pobočjih Kozjaka.

Prikazati sem hotel, kaj je CMD storila in še stori ter pojasniti, zakaj je toliko žrtvovala in žrtvuje še danes baš za naš Kozjak.

»V temni noči, ko stresa grom oblake«, ko civiliziranemu, moderniziranemu in motoriziranemu človeštvu grozotna laž zastruplja in mračni razum, drzna krivica slepi oči in brezmejna lakomnost ledeni srce, v tej temni, bučni noči vodi zvezda sv. Treh kraljev tudi Družbo sv. Cirila in Metoda, ki utira narodu pot k resničnosti, pravičnosti in dobrinam življenja s pesnikovim pozivom: »Odpri srce, odpri roke, otiraj bratovske solze«, češ, kako »srečni vsi bi bili, ko kruh delil bi z bratom brat s prav srčnimi čutili!«

GANLJIVO TOVARIŠTVO MED LEVOM IN ZAJCEM

V neki pariški menažeriji je začel gladovati prej ponosen lev. Vsak dan je bil slabši in v skrbeh zanj so mu sklenili dati v kletko živega zajca. Žival je navajena, da raje je hrano, kakor jo je lovila še živo v prirodi.

Strežnik, ki je spustil zajca v levjo kletko, je bil mehkega srca. Obrnil je glavo in se odstranil, da bi ne bil priča nedolžne žrtve, ki bo izginila v levjem žrelu. Toda, ko je naslednjega dne prišel h kletki, je bil nemalo iznenađen. V kletki je ležal lev med sprednjimi šapami je imel zajca, ki se mirno čepel ob svojem varuhu. Kralj živali je lizal dolgošca kakor svojega mladiča. Poslej se mu je zdravje vračalo in kmalu je jel jesti. Z drobnim tovarišem se prav dobro razume.

Za čast Prekmurca

Miško Kranjec

Če hočeš resnico govoriti, se napij.
(Prosto po narod. pregovoru)

Ni dolgo tega, kar sem bil pri velikem gostilniškem pretepu. Pretepi so sicer kaj navadna stvar po naši preljubi Sloveniji, vendar so v ozadju po navadi ženske. A tudi nazorski pretepi postajajo pogostejši. — Če pa se države sprejo in se lasajo, pravimo temu vojna. Prekmurje pa je premajhna pokrajina, da bi mogla napovedati komu vojno, čeprav nas tu pa tam nekateri žalijo.

Zadnjič so vzeli to stvar v roke soboški mesarji, pomočniki in obrtniki proti Slovencem, ali kakor jim naši pravijo že dvajset let »prišleki«.

Zavrelo je. Trije so se spoprijeli. »Kaj pa je rekel?« je vprašal četrti, ki je bil »naše«, »domačin«.

»Da smo Prekmurci pa ne pa Slovenci!«

»O, jebenti!« Četrti je posegel vmes. Dva sta se pridružila, ne da bi vprašala za razlog in povod. Trije so mirili. Pride debeli obrtnik, miren človek.

»Kaj pa je rekel?« vpraša še dokaj mirno.

»Da Prekmurci nimamo nikake kulture! Da smo necivilizirani kakor divjaki!« razlaga oni, ki samo gleda.

»O, jebenti!« vzklíkne obrtnik. »Kultura da nimamo?!« In se že loti pretepa. — Nekdo se skoraj joče in ponavlja: »Rekel je, da nimamo kulture! Prekmurje nima kulture!« In to ponavlja pred vsemi. Medtem se pretep nadaljuje, kozarci žvenketajo, stoli padajo, roke se lepijo na lica. Bitka se razpleta, domala vsa gostilna posega vmes. Naposled se vse vsuje v večjo pod oleandre.

Potem se je pomirilo; ljudje so se vračali. Zdaj je nastal drugi del, ki pride po vsakem pretepu: pojasnjevanje. Kajti še tako neznatna bitka mora imeti svoje vzroke in povode. Nekdo tarna:

»Rekel je, da Prekmurci nimamo kulture! Da nismo Slovenci! Da smo izdajalci!« Tarna še dalje in ponavlja vse, kar je oni rekel.

»Oni« pa razlaga: »Prišli smo sem kot Slovenci, kot nacionalisti! Prinesli smo kulturo! Zakaj? Zato, da nas danes tu napadajo, da nas blatijo. Slovenci smo kulturni narod!«

Vsak pretep ima navadno tri dele. Tudi ta za kulturo in čast Prekmurja je bil tak. Končni rezultat: razbit nos in zatekli obrazi. Dognano pa ni, ali je zato kaj več kulture ali ne.

Bog s to epizodo, pri kateri so mesarji branili kulturo prekmurskega ljudstva, čeprav je bilo vmes nekaj ganljivih prizorov. Ključna je bila stvar v marsikaterem pogledu. Predvsem da v Prekmurju še dvajset let po spojitvi s Slovenijo traja spor med »nami« in »prišleki«. Postranskega pomena je, kdo je sejal po Prekmurju slabo seme: sovražstvo in odpor. Zgodovina se žal piše vedno nekoliko zapoznelo, tako da tisti, ki so grešili, ne izvedo nikdar resnice, temveč umrejo v prepričanju, da so delali dobro. Žalostno je, da ne na tej, ne na oni strani ne morejo nastopati ljudje, ki imajo o vsem lepše mnenje in so bolj strpní. Že zdavnaj je dognano, da »prišleki« niso toliko zagrešili, kakor se jim včasih očita, da so, marveč v veliki večini bili »nevtralní«, kakor bi rekli, da jih je vsaj deset procentov delalo zavestno in z žrtvami dobro in se bo njihovo delo poznalo vedno, da pa jih je bilo deset procentov, ki so se samo širorokostili in še danes ni dognano, kaj so hoteli in kaj še hočejo, pač pa je dognano samo, da so bili in so še užaljeni.

Eno pa bi rad povedal gospodu, ki je napadal »prekmursko kulturo«, ki so jo soboški mesarji branili s pestmi: Prekmurje bo ostalo slovensko, kljub želji nekaterih na prekmurski in na njihovi stra-

ni; tako je odločila zgodovina, ki gre sicer po ovinkih, a vendar dosledno proti svojemu cilju. Kar se pa tiče kulture: prekmursko ljudstvo si gradi počasi svojo kulturo; vsako leto odhaja kakih deset tisoč ljudi, če ne več, v tujino, kjer prihajajo v stik s kulturo velikega sveta. Nekaj desetlin dijaške mladine te in one smeri posega v njo, da jo uravnavajo tako ali drugače. Težko je reči, kakšna bo ta kultura v bodočnosti. Bodi taka ali taka, odraz sodobnega sveta bo. Zavreti jo je možno, ne pa prepričati njene razvoja. Tudi opljuvati jo je možno. Kdor pa bi pomislil, da si prekmursko ljudstvo v bedi kuje svojo bodočnost, da si v bedi ustvarja svojo kulturo, kakor to počne ves slovenski narod, tisti mora samo dvigniti klobuk v spoštovanju. Kakor je majhna ta slovenska, a tudi »prekmurska« kultura, je samo vsled utesnjenih razmer, iz katerih je v tisočletju pognala, kakor včasih požene seme iz še tako suhih tal. Rad imam tiste, ki jo znajo braniti, če ne drugače, pa s pestmi, tuji in mrzki pa so mi, ki se bahajo z njo, a jo znajo samo opljuvati, ker jim je kultura slovenskega naroda v resnici deveta briga.

Spomnite se CMD!

Koncert APZ v Mariboru

Zaman se trudijo naši zborovodje, da bi zboljšali umetniško kvaliteto naših pevskih zborov (v kolikor se more pri teh govoriti o umetnosti), zaman dopovedujejo pevcem, da je treba poznati najprej osnovno glasbeno teorijo in osnovno tehniko petja (po navadi, kdor je s takimi poizkusi začel, je zgubil pevec), zaman skušajo tudi pevske organizacije zbuditi smisel za pravilno pevsko izobrazbo in priporočati tudi zborovodjem, da naj skrbijo za razširjanje in poglobitev svojega čisto zelo skromnega znanja: vse gre po starem naprej; vtepanje v glavo ob pomoči 3-4 nekoliko izobraženih pevcev je glavno delo, ki jemlje zborovodji in pevcem večji del energije in le v majhni meri se more zadovoljiti zahtevam glede predavanja pesmi, pri nastopih pa je vse v skrbeh zborovodja seveda največ, zlasti ko gre za težje skladbe, in ta nesigurnost se prenese nehoti na poslušalstvo. Kaj, če bi se govorilo o dihanju in tvorbi tonov? Radi pomanjkanja glasbene in pevske izobrazbe so pevski zbori negibni, efektivni uspeh njihovega vežbanja je razmeroma zelo majhen, z njimi tudi ni mogoče posvečati pažnje glasbeni sodobnosti itd.

Te in podobne misli mi rojijo po glavi, ko prisostvujem koncertom Akademikovega pevskega zbora iz Ljubljane, in tako sem premišljeval tudi zadnjič, v soboto, 16. t. m. Res, visoka tehnika zbornega petja, ki odkljuje naš visokoškolski pevski zbor, ni vsem družtvom dosegljiva. Studentje se laže posvečajo studiju, nego poklicni človek; ki utegne le 1-2 krat na teden obiskovati pevske vaje in utrujen po čezdanskem delu — komaj sledi pouku zborovodje. Vendar, ako bi člani naših pevskih zborov imeli potrebno pevsko in glasbeno izobrazbo, bi imeli pevovodje z njimi dosti manj truda; posvečali bi se lahko širšemu delovanju v pravo vzgojo svojo in občinstva. Tako pa lahko trdimo, da se v glasbeno-tehničnem pogledu nobeden naš pevski zbor ne more primerjati z akademskim. Občinstvo in pevci, ki so bili navzočni na koncertu, so lahko opazili, s kakšno lahkoto se je zbor izražal. Slišali niso niti enega diha ali vdihavanja, pevske fraze so se lahko izvedle neprekinjeno, zbor je zvenel polno in jasno, najmanj morda zaradi mladih in svežih grl, pač pa ker pojejo z dobrim nastavkom, tako da pridejo do veljave vsi glasovi v lepi obliki, ne samo morda trije ali štiri.

Moral sem to poudariti, preden pišem o koncertu samem, ker vem, da so vsi poslušalci — kakor vedno — z navdušenjem sprejeli petje akademikov in morajo tudi vedeti, od kod vsakokrat tako močan vpliv njihovega petja. Posebej pa so gornje vrstice namenjene našim pevcem in pevskim zborom z željo, da bi oni in njihovi zborovodje o tem malo več razmišljali in začeli enkrat z drugačnim, smotrnejšim delom.

Spored koncerta je bil tako sestavljen, da bi občinstvo dobilo sliko o razvoju naše pesmi iz Čitalnic v Nove akorde, torej od leta 1861., ko so po slovenski zemlji začeli ustanavljati čitalnice, ki so zlasti mnogo gojile petje, v prvo dobo tega stoletja, ko je pod uredništvom dr. Gornjirja Kreka Schwennerjeva knjigarna v Ljubljani izdajala glasbeno revijo »Novi akordi« (1900—1914). Zastopani so bili na sporedu skladatelji Gorjanc Hrablovski Volarič (1863—1895), Josip Kocijančič (1849—1878) in Avgust Leban (1847 do 1879), vsi trije prerano umrli, dalje Fran Gerbič (1840—1917), Stanko Pirnat (1859 do 1899), Anton Svetek (1875—1919), Alojzij Sachs (1869—1910) in Josip Michl (1879, po rojstvu Čeh, ki je 1902—1914 deloval v Gorici in 1921—1925 v Ljubljani). Spored ni bil sestavljen kronološko-razvojno, niti niso bili zastopani nekateri drugi pomembnejši skladatelji, ki so bili značilni za ustvarjanje v čisti.

talniški dobi in ki so deloma tudi krepko stopali v dobo Novih akordov. Podane skladbe imajo v glavnem skoraj vse pečat svoje dobe in niso mogle torej nuditi prave razvojne podobe o skladanju naših tedanjih komponistov. Spremembo v to enoličnost je prinesel preseljevalni Gerbičev »Rožmarin«, ki se žal premalo izvaja, in dobro sta se odbijali od ostalih obe Michlovi baladi (Sokratova smrt, Atila in ribič), ker sta po svojem značaju in izrazu čisto drugačni kot druge skladbe istega razdobja, pa je treba s posebno pohvalo omeniti Maroltova prizadevanja, da tega za razvoj našega petja in glasbe sploh močno zaslužnega komponista reši krivične pozabe. Pač pa ni razumljivo, čemu je Volaričeva skladba »Nose«, ki služi bolj šaljivim večerom in predpustnim prireditvam, zavzela ospredje programa, kar je vedno v kvar globljemu razpoloženju poslušalcev.

Interpretacija posameznih skladb je bila v marsičem nepricakovano drugačna. Poznamo zborovodjo Marolta kot resnega in globokega glasbenika, ki hoče izgraditi vsako skladbo do pičice natančno in po vseh pravilih lepega petja; vemo, da se zna uspešno približati skladateljevi duši in intenciji, da nam torej pričara skladbo kolikor mogoče tako, kakor si jo je zamislil skladatelj, zato je marsikoga presenetilo, kako svobodno pojmuje bistvo skladbe prav iz čitalniške dobe, ko je glasbeno znanje njenih reprezentantov bilo preprosto in komponiranje brez večjih zahtev. V močnem dirigentovem temperamentu leži, da je skoraj vsako pesem začel s pospešenim udarnim zaletom, ki mu je skoraj redno sledilo umirjeno, včasih tudi razvlečeno gibanje. Vendar Maroltove specialitete v interpretiranju so še vedno bile podrejene zahtevam celotne izpeljave in učinka. Njegovo dirigiranje je bilo sugestivno in suvereno, izvajanje sijajno. Posebno je treba poudariti se skozi čisto intonacijo in lepo vokalizacijo, ki je v slovenskimi dokaj komplicirana. Učinkovito je bilo tudi izvajanje solistov, posebno v Kocijančičevem Popotniku, in v Michlovi baladi.

V celoti je vladal prijeten občutek, da je ves večer plod intenzivnega pripravljanja in studija, občinstvo pa, ki je napolnilo ogromno dvorano kakor le redkokdaj, je pevcem in dirigentu v vihatnem navdušenju izražalo svoje priznanje in hvaležnost za tako lep umetniški užitek, z galerije so pevce obsipali s cvetjem, tako da je zbor ob splošnem odobravanju dodal še dve skladbi: Zdravico Emil Adamiča in Hajdrihovo pesem od Urala do Triglava.

Tekom koncerta je motila galerija, kakor sploh večkrat pri koncertih. Morda ni galerijska publika zlo mislila, morda je bil to znak nepozornosti ali hipne razigranosti, vsekakor je treba tako vedenje galerije obžalovati. Mišlim pa, da do neke mere bi se dalo temu večnemu nedostatku pomagati: severni trakt galerije je preglobok; tamkajšnja publika ne vidi na oder in ne ve, kdaj prenehajo pavze med točkami; na traktu bi morali razvrstiti stopnice in takoj bi bilo nedvomno boljše. Priporočamo to lastniku dvorane, Sokolu matici.

Večne težave so tudi z garderobo, oziroma z blagajno. Občinstvo je bilo točno, toda vstop iz dvorišča je bil mogoč samo skozi edini vhod na severni strani, in še ta je odprt samo z enim krilom. Zato so mogli ljudje kljub točnosti le zelo počasi v dvorano, tako da se je koncert pričel ob 20.30. Kaj pomaga trdna volja in odločno obvestilo, da bo začel četek točen! Podobne stiske se redno ponavljajo, včasih tudi, ker se razvršča garderoba nepraktično, včasih blagajna, zato prosimo praktičnih preureditev tudi v tem pogledu. M.

notarjem. Kupne pogodbe pa kasneje ni hotela priznati. Vlekla se je dolga pravda, končno pa se je sodišče postavilo na stališče, da je kupna pogodba neveljavna, ker so kupec in posredniki izkoristili stisko in razburjenost prodajalke ter je bilo posredstvo prodano pod polovico prave vrednosti.

o Nož v hrbet. Frane Györek 23 letni posestnikov sin iz Crensovec je šel zvečer po vasi. Znenada ga je nekdo napadel s sekuro in nožem in mu zadal težke poškodbe, da se je moral zateči v bolnišnico v Murski Soboti.

o Sodišče razveljavilo kupno pogodbo. Ljubljansko okrožno sodišče je razveljavilo kupno pogodbo, ki jo je sklenila decembra 1937. lastnica velikega škofjeloškega posestva Anica Lebenova v Skofji Loki. Takrat so se pri Lebenovi zgledali tajnik Ljudske hranilnice v Skofji Loki, lesni posrednik Calcari, župan Malevž ter škofjeloški posestnik Janez Porenča ter jo začeli nagovarjati, da proda Porenča in njegovima bratoma posestvo, ker bo sicer prišlo na dražbo. Lebenova je na tak pritisk okoli tretje ure zjutraj pogodbo podpisala, ker je bila prepričana, da bo kupna pogodba sklenjena šele pred

Kupujemo po najvišjih dnevnih cenah:

Stare železo, titno, medenino, baker, cink, svinec, kositer, krojaške odpadke, čunje, vsakovrstne tekstilne odpadke itd. — Kmetijski fantje, nudi se vam prilžnost, da z malim denarjem lepo zaslužite. Pobirajte zgoraj navedene predmete. Vsak naj se informira o cenah v moji trgovini, ne poslušajte prekupevalcev, kateri Vas čakajo na njoznih cestah, katere peljejo v mesto, ker isti hočejo Vaš zaslužek zmanjšati, torej vsak dobi cene take, da jih nobena druga trdka ne more plačati. Mi hočemo, da kmetijski narod zasluži!

VELETRGOVINA S SUROVINAMI, PREVOZ TOVOROV IN AVTOTAKSA

Telefon 22-72 **Ivan Sluga, Maribor, Tržaška c. 22**

Naznanjam,

da preselim 1. aprila t.l. manufakturno trgovino

„Sviteks“-Komauer

iz Ulice 10. oktobra št. 5 v Tyrševu ul. 7 (Gosposko) v lokale krznarja g. P. Semka. Priporoča se Komauer

DRŽAVNA HIPOTEKARNA BANKA

Kraljevine Jugoslavije

(Prej Uprava fondov.)

Ustanovljena leta 1862.

BANKO UPRAVLJA SAMOSTOJEN UPRAVNI ODBOR.

Centrala v Beogradu

GLAVNE FILIJALE:

Zagreb, Ljubljana, Cetinje, Sarajevo, Split, Skopje, Niš, Novi Sad, Banja Luka in Zemun.

FILIJALE:

Kragujevac, Petrograd in Valjevo.

AGENCIJE:

Bitolj, Pančevo, Čačak in Prijepolje.

Emitira obveznice in zadolžnice. — Sprejema hranilne vloge in jih obrestuje po 4% letno. — Dovoljuje menično-hipotekarna posojila na nepremičnine v mestih in trgih ter v zdraviliščih priznanih od države, po 6% letni obrestni meri, na 10 let in proti 3 mesečnemu eskontu žiriranih menic. — Dovoljuje mestnim in trškim občinam komunalna posojila na davke in doklade. — Eskontira blagajniške zapise finančnega ministristva in menice denarnih zavodov. — Eskontira kupone svojih založnic dolarske emisije (Seligman), katere so nostrificirane v Kraljevini. — Lombardira državne vrednostne papirje, ascije Narodne in Privilegirane agrarne banke in blagajniške zapise finančnega ministristva.

Za vse bančne obveze jamči država

Vsa pojasnila daje:

DRŽAVNA HIPOTEKARNA BANKA, BEOGRAD IN NJENE PODRUŽNICE.

VELIKA IZBIRA

KLOBUKOV

BARBISIO - HILLSON

moškega in damskega perila plašev iz balonske svile pri

A. HEDŽET

Maribor — Aleksandrova c. 9

Razno

GOSPODINJEI

Pozimi je umivanje oken neprijetno. Nabavite si najučinkovitejši, praktični, patentirani brisalec za umivanje in sušenje oken. Cena z navodilom din 36.— Dobite ga v vseh boljših trgovinah ali direktno pri Jugopotent, Ljubljana, Dvořakova 8. Telefon 42-40. Pri predplačilu na čekovni račun št. 14.627 Vam pošljemo poštino prosto. — Sprejememo preprodajalce. 13544-1

KAJENJE ŠKODUJE

VAŠEMU ZDRAVJU

»NIKOTINOL« neškodljivo, neslajno sredstvo odvaja v 2-3 tednih kajenja tudi najstrastnejše kadilce. Cena velika steklenica din 70.—, mala din 60.—. Po povzetju razpošilja Jugopotent, Ljubljana, Dvořakova 8. Sprejememo preprodajalce. 13542-1

IDEJE — IZUME

vnovčuje in plasira v tu- in inozemstvu Jugopotent, Ljubljana, Dvořakova 8. 13543-1

IZBORNO VINO

od 5 l. naprej major Lochert, Meljski hrib 19. 1482-17

ZA PRAZNIKE

pristno liutomersko in bizelsko vino iz lastnih vinogradov v gostilni »Turista«, Betnavska 39. Čez ulico popust. K dobri šunki spada dobro vino! 1469-17

SREČNO VELIKO NOČ

in se priporočam za novo sezono. Plašči, kostimi in dežniki vseh vrst bodo v najkrajšem času elegantno in poceni izgotovljeni. — Marija Klemsche, damski modni salon, Tyrševa 14/II., desno. 1555-1

DALMATINSKI DINGAČ

dobite od danes naprej. Gostilna pri »Liplu«, Gregorčičeva ul. 19, Maribor. 1547-1

Velikonočni

pirhi, zajčki, ilkerji, Fruškogorski bliser in druga darila najcenejše pri »Kavalira«, Gosposka ul. 28. 1537-1

VINOTOČ ŠTORM

toči novo vino in stari rulanec samo od 5 l naprej. Ob nedeljah popoldne zaprto. 1537-1

Želim svojim cenj. odjemalcem

CVETLIČNI IN MEDICINALNI MED

priznane kakovosti nudi čebelarstvo O. Črepinko, Zrinskijskega trg 6. 1277-4

ALI ŽE VESTE

da kupite najcenejše za praznike rozine, slive, lešnike, čokolade, mandeljne itd. v trgovini Josip Lešnik, Krekova ulica 6. 1221-1

Kakor dih tanke

svilene nogavice

kombeže od najcenejše do najdražje izdelave, modri, najnovejši modeli steknikov po meri. Rokavice v veliki izbiri brez poviška cen pri

„Luna“

Maribor, Glavni trg, avtob. post.

NOVO!

Opozorjam ceneno občinstvo, da sem otvoril v hiši Trubarjeva ulica št. 9 modri krojaški salon. Priporoča se Prisavec Anton, krojaški mojster. 1103-1

CEPLJENO TRSJE

prvorazredno, dinar komad, divlake, korenjake, sadno drevje nudi Žiher Franjo, Zamušani, Sv. Marijeta, Moškanjci. Zahtevalje seznam! 1168-1

TUDI VI RABITE SLIKE

za legatimaclo, poselske knižice in potne liste. Hišo in poceni v najboljši izdelavi. Če je treba tudi v 2 urah jih napravi samo Foto-Kieser Veitniska ul. 30. nasproti Grajskega kina. 1347-1

SPALNICE, IHDN NICE, KU HINJE

vseh vrst v najmodernejših lastnoročnih izdelavih dobite v zalogi pohištva Aleksandrova c. 48. 4311-1

PONIKI ANJE

pokrovanje predmetov vseh vrst dobro in poceni pri »Ruda«. Maribor, Trstenjakova ulica 5. 6177-1

PREMOG

za domačo in centralno kurjavo ter industrijo nudi strokovnik Ključarovi pri Ormožu. 934-1

ROLETE

železne, lesene žaluzije in platnene zaveske, izdelke tovarne Bernik, Ljubljana, naročajo pri zastopniku Uršič Anu, Maribor, Pinuševe 22. 1376-1

Nalenoša slovenska tvrdka ZA ČISCENJE OKEN IN PARKETOV

želi veselo velikonono praznika ter se priporoča. Nivar Franc, Maribor-Limbis. 1444-1

PRITLIČNO SADNO DREVJE

pritlične hrustke, na kutino cepilne, breskve in marelice dobite pri Toplak Valentini, drevosnica Glačnik, p. Pesnica. 1450-1

NEODENDRIN, MIXDRIN

in osala škropilna sredstva nudi nalenoše Kemindustria dr. z o. z. Maribor, Aleksandrova cesta 44. 1503-1

ČEZ VELIKONOČNE PRAZNIKE

točim pristno limonensko vino na dom po 8 din liter. V nedeljo in ponedeljek koncert. Se priporoča gostilničar Sever, Težno. 1508-1

FODE ZA CVETLICE

pralne banje nalenoše, Sodarstvo Sulcer, Vojaška 7. 1495-1

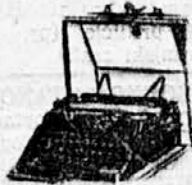
NISEM PLAČNIK DOLGOV

ki bi jih napravila moja ločena žena Marija Kozmaier, Kozmaier Ivan. 1491-1

OPEKARNA PIRC

Zidna opeka na zalogi in strošna lepenska 54. km po znižani ceni. Betnavska c. 1. 1525-1

Continental

na ugodne mesečne obroke

IVAN LEGAT

Maribor, Veitniska ul. 30. L. u. Legat, Prešernova ul. 44.

Pulov naste plošče

z izolacijo h'ad njih naprav

Plutovinasti ščitniki za izolacijo parnih in hladilnih naprav. Izdeluje »HIGIEA«, tvornica čepova d. d. Zagreb I., Lykanceva 48, poš. predal 318. Tel. 24-070

STEZNIKI PO MERI

za Vašo pomladansko toaletto samo v I. specialni delavnici. Popravila in preurejanja se sprejemajo. J. Kocmut, Meljska 3. 1016-1

Posesi

PARCELA

1550 m², tudi polovico se po skrajno nizki ceni proda. Ponudbe na ogl. odd. »Večernik« pod »V Studencih« 1553-2

Dobra DOBIČKANOSNA HIŠA, 6 stanovanj, mesečni doh. 2970.—. Cena 300.000.—. Lepa 3nadstropna hiša, takoj 400.000.—. Cena 800.000.—. Krasna trg. hiša, en delež, 250.000.—. 2 manufakturni trgovini in s ple enlinami se prodata 100.000 in 250.000.—. Moderna vila, ennadstropna 250.000.—. — Posredovalnica »Rapid«, Maribor, Gosposka 28. 1544-2

STAVBENE PARCELE

zelo sončna lega v mestu na prodaj. Povprašati v upravi. 1542-2

MODERNI VOZICKI

po vrh otinah

STAVBENO PARCELO

v okolici Maribora. Ponudbe na upravo pod »Navedna skrajne cene«. 1538-2

HIŠO

nedograjeno s stanovanjskim in gospodarskim poslopjem v mestu se proda. Naslov v upravi 1534-2

POSREDOVALNICA

IVAN GODINA

Maribor, Aleksandrova c. 30. prodaj:

Dvornadstropno osemstanov. hišo z vrtom in velikim dvoriščem cena 650.000; novozgrajeno 9s'novanjsko, din 220.000; enonadstropno trgovsko in stanovanjsko, din 250.000; enonadstropno novo zgrajeno, 4stanov. in trgovino z meš. blagom, 170.000; novozgrajeno 2stanov. vilo, vrt, 1450.000; 3stanov. novozgrajeno vrt, 90.000; enodružinsko, 3sobe, kuhinja, vrt, 10 m², oddaljeno od gl. trga za 80.000; čedno hišico 3 sobe, kuhinjo, gospodarsko poslopje, braide, veliko sadnih dreves, 1676 m² za 45.000. Posedba: krasno vinogradno, oddaljeno 15 min. od trga, gl. kolodvora cena 300.000 din; 27 orahov, oddaljeno od trga od mes. a 280.000; 33 orahov novozgrajeno vilo, gospodarska poslopja, blizu mesta 350.000; vzorno posetje vseh kultur, gospodarsko hišo, 175.000; hišo za gostilno, mesarstvo in 16 orahov zemljišča, oddaljeno eno uro od Maribora, cena 160.000; 7 orahov, manjši vinograd, niže, sad. dvorišče, 50.000; 5 orahov pri Dravskem 70.000; potrebuje 15.000 din 1558-2

... dokler ga ni primerjala z Radion belo bluzo!

Vsaka žena pere na svoj način. Vendar pa se boste tudi Vi takoj prepričali o dobrih lastnostih Radiona, če primerjate navadno prano perilo s perilom, pranim s Schichtovim Radionom. Radion odpravi vso nesnago. Pri kuhanju v raztopini Radiona se tvori kisik, ki skupaj s peno mila struji skozi perilo in na ta način temeljito odstrani vso nesnago. Tako je Radion belina pojem popolne čistote, uspeh pranja pa Radion belo perilo.

SCHICHTOV

RADION

Ni čistejše beline od Radion beline

POSJOJILNICA NARODNI DOM

v Mariboru z. z. o. o. na stare si s ovensk denarni zavod v Mariboru

REZERVE BLIZU DIN 12.000.000—

Za vse izolacije proti vodi le

BETONIT

za vlago nepropustni in zid osuševajoči notranji in zunanji omet le

IZOLATOR

Zahtevajte navodila in cene pri »BETONIT« kemični izdelki za gradbeno industrijo v Mariboru
Vojašniški trg št. 2

Stanovanje išče

Iščem per 1. IV. TRISOBNO STANOVANJE sončno, centum ali blizu Tomšičevega. Ponudbe na ogl. odd. »Večernik« pod »I. IV.«. 1442-6

DVE MIRNI OSEBI

iščeta v mirni hiši sobo in kuhinjo s 15. aprilom ali 1. majem. Ponudbe na ogl. odd. pod »Stanovanje«. 1447-6

ona

najde že sedaj bogato izbiri pomladanskih plaščev, pletenih in jecys oblek pri

konfekciji

greta

maribor
grajski trg

Vodeča švicarska industrija odda za mariborsko okrožje zastopstvo za njeno edinstveno s patentirano

ELEKTRIČNO avto-dvigalo

Samo seriozni interesi, ki vzdržujejo prvovrstne zvezke z garažami, avto-zastopniki, avto-trgovci in lastniki avtomobilov, ter taki ki bi bili v stanju vzdrževati zalogo na lastni račun, naj stavijo ponudbe na tt. »Mela« družba zozo., Ljubljana, Tyrševa 20.

Sobo odda

DVA GOSPODA

sprejem na stanovanje takoj ali pozneje. Smetanova ulica 51-I, vrata 5. Maribor. 1419-7

VELIKO SOBO

s štedilnikom, shrambo in elektriko oddam za 150 din. Vreclotova ul. 3. Nova vas. 1516-7

Kavo,

riž, čaj, olja ter vse specerijsko blago, vedno sveže le pri

MIRI PENIČ, Maribor, Vetrinjska 9

SOSO S ŠTEDILNIKOM oddam. Tržaška cesta 54. 1523-7

PRAZNA SOBA se odda s 1. aprilom. Mlinska ulica 15. 1561-7

Dve boljši

GOSPODIČN sprejem na vso oskrbo s 1. aprilom. Naslov v ogl. odd. »Večernik«. 1533-7

DVA GOSPODA

ali dve gospodični sprejem na stanovanje in hrano. Melska cesta 59/I, vrata 7. 1532-7

OPREMLJENA SOBA se odda gospodu. Koroška c. 41. 1531-7

1 ALI 2 GOSPODIČNI se sprejme v lepo sončno sobo s kopalnico, event. vso oskrbo. Majstrova 6/III. des. 1528-7

Službo dobi

ZENSKA mlajša, z veseljem do gostilne in z gotovino 5000 din dobi dobro, stalno mesto. Dopis se pod »Kragujevac« na ogl. odd. 1464-9

STROJNIK

za Diesel, ki se spozna tudi na bencinske motorje, se takoj sprejme. Ponudbe z navedbo plače in informacij na upravo lista pod »Zanesljive«. 1506-9

GRAVERSKEGA POMOČNIKA

zdravega, pridnega, z odsluženim vojaškim rokom, išče tekstilna tvornica za pričetek specialnemu poslu. Ponudbe pod »Trezen« na ogl. odd. »Večernik«. 1501-9

RENOMIRANA ZAVAROVALNICA

išče agilne zastopnike za Maribor in vse ostale kraje dravske banovine. Ponudbe pod »Sigurna eksistenca« na ogl. odd. »Večernik«. 1502-9

LAHKE POSTRANSKE ZA-SLUZEK DOMA

za obojni spol že od 10 let naprej. Priporočljivo za starejše ženske. Mesečni zaslužek od 400 do 800 din. Ponudbe z znakom za pojasnila na ogl. odd. »Večernik« Maribor pod šifro »Resno«. 1488-9

FRIZERSKO VAJENKO sprejem. Mihael Kostanjšek, Aleksandrova 43, Studenci pri Mariboru. 1517-9

MLADI DOMAČI UČITELJ dober pedagog se išče. Ponudbe pod znakom »Tovariš« na upravo lista. 1554-9

SPREJMEM

takoj v službo pridnega ne-ozenjenega 25-30 let starega šoferja-mehnika k vozu Mann-Diesel. Plača po dogovoru. Bizjak, Fram pri Mariboru. 1540-9

MLADO DEKLE

išče trgovska družina z dvema otrokoma. Ponudbe poslati na upravo lista pod »Vestna«. 1575-9

KROJAŠKEGA POMOČNIKA

sprejem za velike komade ter iščem učenca, prednost ima takšen ki se je že mogel en čas učiti. Hrana in stanovanje v hiši Meznarič. Sv. Lovrenc na Dr. p. 1576-9

Službo išče

15LETNO DEKLE gre za vajenka k šivilji. Naslov v ogl. odd. »Večernik«. 1481-10

Otroški vozički

najnovejši modeli pri

„OBNOVA“ F. Novak

Jurčičeva 6

TRG. ZASTOPNIK

v Sloveniji, dobro vpeljan, z latnim avtomobilom, išče kon- zumni artikel iz galanterijske stroke z zmerno kolekcijo. — Ponudbe pod »Trg. zastopnik« anonimnemu zavodu Hinko SAX, Maribor. 1323-10

KATERI GOSPOD

bi posodil vdovi 7000 din, za odplačilo mu dan 4 orale posestva z inventarjem v najem. Dopise na ogl. odd. »Večernik« pod »Osamljena«. 1460-12

TRGOVEC

s premoženjem in dobro vpel- jano trgovino želi poznan- stva v svrhu ženitve s trgov- sko izobraženo gospodično s primerno doto. Ponudbe na ogl. odd. »Večernik« pod »Dom sreče«. 1483-12

SKROMNO OSEBO

(z malimi dohodki) 40letno, brez otrok, v skupno gospo- dinjstvo sprejme upokojenec. Ponudbe na upravo »Večernik« pod »Trajna sloga«. 1545-12

M. P. Čakam toda zaman? Vesele praznike Ti želi po- zabljeni Mija. 1526-12

DVA ŽELEZN. URADNIKA

24 in 30 let stara, želita po- znanstva v svrhu ženitve z dobrostoječimi, lepimi Sloven- kami. Vse informacije pošilja proti nakazilu din 10.— v znamkah diskretno »REZOR« Zagreb, Pošta 3. 1572-12

SLOVENKA

iz province, lepe zunanosti, 28letna, vzorne preteklosti, z meščansko šolo, doto din 500.000.—, želi poznanstva v svrhu ženitve z dobrostoje- čim gospodom. Informacije proti nakazilu 10.— din v znamkah, pošilja diskretno »REZOR«. Zagreb, Pošta 3. 1573-12

IZOLIT

Uporabljajte lahke gradbe- ne plošče

IZOLIT

Ing. M. HMELJ-RADEČE
Prodajna zaloga
PINTER & LENARD

Kapital

AKO RABITE POSOJILO ne čakajte zadnjega trenutka, temveč javite se takoj pri Hranilni posojilnici »Moj dom«, Ljubljana, Dvořakova ul. 8. 11778-16

HRANILNE KNJIŽICE

vrednostne papirje kupujemo stalno in po najvišjih cenah in takojšnjem plačilu
RUDOLF ZORE
Ljubljana, Gledališka ulica-12

Kam, kie?

DOSPELO

novi izborni vino. Prepri- čajte se! Trafenik. »Prefer- nova klet« v Gosposki ulici, telefon 25-43. 634-17

Najboljša

DALMATINSKA VINA

vse vrste dobite v gostilni »Split«, Koroška c. 39. 1448-17

ZA PRAZNIKE

vsi v gostilno pri »Lipi«, Zg. Radvanje, kjer se toči pristni pekrčan in igra prvovrstna pohorska godba. Za obilen obisk se priporočata gostil- ničarja Kokot. 1461-17

Za velikonočne praznike obiščite
GOSTILNO »NOVI SVET« v Studencih. 1511-17

DOBRO VINO

domačega pridelka od 10 li- trov naprej, liter 7 din. Vra- zova ulica 9, pridličje desno. 1469-17

ZA VELIKO NOČ

dobite izborna vina po pri- merni ceni pri Senici, Ulica kneza Koclja. Specialitete: Dišeči traminac in rdeči bur- gundec. 1559-17

ZA PRAZNIKE

in še v naprej si preskrbite dobro vino od 5 litrov naprej pri pos. PUKL, Krčevina. 1548-17

GOSTILNA OBAL

Krčevina
V nedeljo in ponedeljek kon- cert. Bok vivo v sodču, fini muškatelec, razna topla in mrzla jedila. Za obilen obisk se priporočata gostilničarka. 1530-17

Prispela nova pošiljka slede- čih viških vin
POPO DINGAC, CRNO IN PROSEKO

(od suhog, grožda) — Sveže morske ribe. Priporočila se go- stina »Otok« Višje, Sodna 16. 1565-17

GOSTILNA

TRIGLAV-VOLLER za velikonočne praznike kon- cert. 1566-17

Klobuke

modre in sportne kakor tu- di čepice ter razne okraske dobite najceneje pri

Babošek Vladko

klobučarstvo
MARIBOR, VETRINJSKA 5

ŠIRITE »VEČERNIK«!

Nekaj nasvetov našim oglašnikom

- V elik pripomoček k poslovnemu napredku so oglasi. Statistika izkazuje, da imajo isti med raz- nimi načini in sredstvi reklame največji uspeh. Povprečno 40% dvigne časopisna reklama po- slovni promet oziroma razpe- čavo blaga.
- Oglas mora seveda biti dobro narejen: zanimiv, udaren, učinkovit. Čim bolj potegne nase čitateljevo oko, tem večji uspeh doseže.
 - Oglas brez slike je nekako gol, tako rekoč gredica brez cvet- lic, zato je priporočljivo, opre- miti oglas s kako ilustracijo. Zadostuje tudi majhna, prepro- sta slička, da oglas poži. Do- bra fotografija učinkuje bolj prepričevalno kot pa slaba ris- ba. Slika mora biti z besedilom v skladu oziroma izpopolnjevati morata drug drugega.
 - Besedilo oglasa naj bo kratko, preprosto in stvarno. Pri oglaših brez slike naj ostaja veliko belega prostora, besedilo naj ima vedno obliko bloka. To je zelo efektivna oblika moder- nega oglasa. Ta blok pa lahko stoji tudi poševno, sploh vsaka razlika od vsakdanje oblike po- večuje učinkovitost.
 - Velike ali majhne oglase? To je seveda odvisno od budžeta. Glavno je, kako in kaj oglaš- ate. In kolikokrat. Pri podjetjih, ki delajo spretno reklamo, opa- žamo, da se poleg velikih oglas- sov poslužujejo tudi stalnih majhnih oglasov v serijah. To se gotovo obnese.

POSTREZNICA

srednjih let, vajena vrtnega in hišnega dela išče kakršno koli zaposlitve, gre tudi po- spravljati pisarne. Naslov v ogl. odd. 1552-10

ABITURIJENTKA

real. gimnazije z znanjem francoščine in nemščine išče primerne zaposlitve. Gre tu- di za vzgojiteljico. Ceni. po- nudbe pod »Zanesljiva«. 1536-10

SLUŽBO IŠČE

19letno, pridno in snažno dekle k mladi družini, zmō- na meščanske kuhinje in lu- biteljica otrok. Nastop s 1. aprilom. Naslov: Zořka Re- ponšek, Podpeca, pošta Črna pri Prevaljah. 1569-10

Zgubljeno

IZGUBILA SE JE TABLICA od avtomobila 2-732/40. Naj- ditelj naj jo odda v trgovini Medič in Zankl, Maribor, Glavni trg 20. 1494-11

Dopisi

Volnene veste,

MIRI PENIČ, Maribor, Vetrinjska 9

damjke in moške velika izbira, nizke cene le pri

Hranilne knjižice, drž. vredn. papirje, valute

prodane najbolje pri
BANČNO KOM. ZAVODU
Aleksandrova cesta 40
Kupujte pri nas
SREČKE DRŽ. LOTERIJE

Srečne in vesele velikonočne praznike

želi
MARIJAN KOMEL
mehanična delavnica
Maribor—Tezno Ptujška c. 44

TRGOVINA zemeljskih, kemičnih, oljnatih in lakastih barv, firmeza, lakov, steklarkega kleja itd. Oddelček za parfumerijo.

HANL FRANJO

MARIBOR, OROŽNOVA ULICA 3.
Priporoča svojo veliko zalogo navedenih predmetov najboljše kakovosti in po najnižjih cenah.

LUDVIK FRANZ & SINOVI

EKSPORTNI MLIN IN TOVARNE TESTENIN

MARIBOR

NOVI SAD

ZAGREB

Dama

ljubi moderen, originalen, chic in ceneni klobuk — Preglejte bogato izbiro v modernem salonu klobukov

Jahn

Maribor, Stolna 2

Srečno Veliko noč

želi vsem svojim odjemalcem lastnik vinogradov, veletrgovci vina in alkoholičnih pijač, lastna izdelava plenušca

B. MOSER

Zemun - Moserova ul. 1

Zastopnik v Mariboru. F. Vogrin, Maistrova 15

Zahvala

Za priščne izraze sožalja, ki smo jih prejeli ob pretrani izgubi dobrega soproga in očeta, gospoda

Janka Pečela

se vsem iskreno zahvaljujem. Posebno se zahvaljujem g. primariju dr. Neubauerju in gg. zdravnikom za časa zdravljenja na Golniku. G. primariju dr. Radšlu, vsem gg. zdravnikom OUZD. G. županu Kirarju, vsem gg. odbornikom, uradnim in tiskovnim občanom Košaki, vsem darovalcem vencev in cvetja, vsem prijateljem in znanjem, ki so blagopokojnega sprejeli na njegovi poslednji poti.

Maribor, dne 21. marca 1940.

P. EČEJEVI.

IVAN KRAVOS, Maribor, Aleksandrova cesta 13, tel. 22-07

DRŽAVNA RAZREDNA LOTERIJA

Ker je loterijski načrt preteklega 39. kola naletel na veliko odobravanje pri nakupovalcih srečk radi svojega zanimivega menjava, tako da so bile vse srečke, ki so jih prevzeli pooblašeni prodajalci in njihovi predprodajalci, do zadnjega razprodane, je državna razredna loterija pustila isti načrt v veljavi tudi za nastopno 40. kolo.

Srečke I. razreda 40. kola so pripravljene in spuščene v prodajo 12. marca t. l. v 100.000 celih srečkah, ki bodo zrebane takole:

- I. razred 12. aprila 1940
- II. razred 10. maja 1940
- III. razred 11. junija 1940
- IV. razred 11. julija 1940
- V. razred od 9. avgusta do zaključno 7. sept. 1940

Cena srečk za vsak razred je sledeča: cela din 200.—, polovična din 100.—, četrtina din 50.—.

Skupna vrednost dobitkov v 40. kolu znaša din

65,000.000—

V vseh petih razredih je 7 premij, in sicer: ena za 2,000.000.—, ena za 1,000.000.—, tri po 500.000.— in dve po 300.000.—.

Poleg teh premij so sledeči večji dobitki: 2 po 200.000.—, 16 po 100.000.—, 17 po 80.000.—, 17 po 60.000.—, 19 po 50.000.—, 17 po 40.000.— in več drugih večjih dobitkov.

V najsrečnejšem slučaju z možnim spajanjem premij in dobitkov v V. razredu je mogoče zadeti z eno celo srečko din

3,200.000—

Za izplačilo dobitkov jamči država kraljevine Jugoslavije.

Srečke se dobe pri pooblaščenih prodajalcih in njihovih podprodajalcih, ki so skoro v vsakem večjem kraju.

Podrobnejša navodila z loterijskim načrtom in splošnimi pravili se dobe na zahtevo brezplačno pri vseh pooblaščenih prodajalcih srečk.

LJUDSKA SAMOPOMOČ

zavarovalna zadruga z o. j. v Mariboru, Aleksandrova c. 47 (v lastni palači)

naznanja smrtnih slučajev svojih članov v mesecu

februarju 1940

Krajnc Marko, delavec, Maribor
Ferk Ivana, preužitkarica, Nova vas pri Ptuj
Glogovšek Marija, preužitkarica, Trebež, p. Arlič
Zupančič Ivan, posestnik, Leskovec, p. Pragersko
Koprivnjak Božo, poljedelec, M. Cerpenja, Krap. Toplice
Šerbi Egidij, kurjač drž. žel. v pok., Studenci
Kenda Franciška, posestnica, Kamnik
Bojc Marija, preužitkarica, Prigoric
Bratina Marija, preužitkarica, Križevci pri Ljutomeru
Podlessek Uršula, vdova delavca, Ruše
Valentini Julijana, poštna služiteljica, Maribor
Štarij Fani, zasebnica, Krško
Čebin Julijana, preužitkarica, Sv. Urh, p. Zagorje ob Savi
Vuk Ivan, pos. sin, Brezule, p. Silvnica
Lederer Ana, zasebnica, Maribor
Dediček Ivana, preužitkarica, Maribor, Pobrežje
Verbič Terezija, preužitkarica, Košaki, Maribor
Amon Marija, preužitkarica, Maribor, Pobrežje
Lovc Ivan, posestnik, Studenci
Čanžek Martin, preužitkar, Sv. Miklavž, p. Šmarje pri Jelšah
Doga Jakob, preužitkar, Središče
Soln Franciška, preužitkarica, Senovo, p. Rajhenburg
Šutak Martin, posestnik, Ljutomer
Bošnjak Ivan, preužitkar, Parizlje, p. Braslovce
Weissbacher Alojz, posestnik, Budina, p. Ptuj
Obiak Ivan, posestnik, Zabukovec, p. Orže
Spindler Marija, preužitkarica, Moravci, p. Mala Nedelja
Tergravič Matija, preužitkar, Breternica, p. Maribor
Šošter Elizabeta, zasebnica, Jelovec, p. Makole
Potušek Jakob, preužitkar, Sv. Stefan, p. Dol pri Hrastniku
Mrak Stefan, rud. v pok., Retje, p. Trbovlje
Večaj Julijana, šivilja, Pekel, p. Poljčane
Zupan Ivan, uenjar, Maribor, Pobrežje
Cvikl Marija, posestnica, Vinička vas, p. Sv. Peter pri Mariboru
Lesjak Ivan, poštni poduradnik v pok., Ljubljana
Butin Mate, zasebni uradnik v pok., Slance, p. Teharje
Kozel Marija, preužitkarica, Gradišča, p. Sv. Barbara v Halozah
Pinterič Marija, preužitkarica, Sela, p. Brežice

Po vseh umrlih članih se je izplačala pripadajoča podpora v skupnem znesku

din 301.160—

Članom, ki so pristopili po 1. novembru 1933, se izplača polna zavarovalna vsota — brez odbitka!

Kdor še ni član »Ljudske samopomoči«, naj zahteva brezplačno in brezplačno pristopno izjavo!

ZADRUŽNO NACELSTVO.

Vesele velikonočne praznike

želijo svojim ceni odjemalcem naslednje tvedke

KOLODVORSKA RESTAVRACIJA Malči in Valter Hobacher Celje	Vesele velikonočne praznike ZELI CENJENIM ODJEMALCEM RUDARSKA ZADRUGA „BOHEMIA“ CELJE, SLOMSKOV TRG 1	FRANJO DOLŽAN galanterijsko in stavbeno kleparstvo, koncesionirani vodovodni inštalater Celje
Inštalacijsko podjetje za elektriko, vodovod in centralne kurjave FRANC BELAK Celje Za Kresijo 12a		HRANILNICA DRAVSKE BANOVINE podružnica Celje prej južnoštajerska hranilnica Cankarjeva 11 Nasproti pošte
HOTEL »POSTA« (poleg kolodvora) Restavracija, avtogaraža, lastna me- sarija in prekaževalnica, moderno urejena, tujske sobe s tekočo toplo in mrzlo vodo Celje		

„URAN“ dipl. damsko in modno krojaštvo Celje (Palača Pokoj zav.) Kolenčeva ul. 6	„PERSIL“ družba z o. z. Celje
---	--

Anton Lečnik urarska hiša Celje Glavn. trg	Manufakturna in modna trgovina A. PETEK CELJE Prešernova ul. 11
--	---

OKROŽNIK ADOLF vodovodna inštalacija Celje Bezenškova 10	FRANC DOBOVIČNIK manufakturna in modna trgovina, industrija prešitih odev in perila Celje Gosposka ulica	 HENRIK OBLAK ML mehanik Celje Ozka ulica 3
--	---	--

DRAGO GAMS mehanično podjetje Celje Prešernova 16	LUDVIK JUNCER delikatesna trgovina Celje Prešernova ulica	VREČIČ KAROL »Tivara«-obleke Celje Ulica dr. Gregorja Žerjave	»FRIWER« zaloga čevljev Celje Ulica dr. Gregorja Žerjave
---	---	---	--

Brivski in frizerski salon F. FRAJLE Celje Kralja Petra cesta	ROK MESTROV trgovina in delikatesnica Celje Za Kresijo	FRANC KAGER pasar, optik, zlatar — Celje Delavnica: Krekova cesta 4. Prodajalna: Gosposka ulica 10
---	--	--

JOSIP JAGODIČ trgovina s špecerijo in železnino Celje, Glavni trg Podružnica Gubčeva ulica	Carinsko posredništvo CINGERLI ANTON Celje telefon 284 Kolenčeva ul. 6
--	---

RAFAEL SALMIČ urar in zlatar Celje (Narodni dom)	Mestna hranilnica Celje	DOMINIK IN LUCIJA URSIČ špecerija in čevljarstvo Celje Breg
--	---------------------------------------	---

F. POCAJT vatjenji mlin Teharje Prodajalna Celje, Kralja Petra c. 31	ALOJZ KALIŠNIK, CELJE sodno zapriseženi gradbeni izvedenec in cenilec	Prva celjska »Kristall« izdelovalnica ogledal in brušenega stekla, prodaja okvirjev Celje Za Kresijo
---	---	---

STANKO PUKLAVEC delavnica za popravila pisalnih strojev itd. Celje, Kapucinska 1	Urar KAROL DVORŠAK Celje poleg podružnice »Jutra« Kocenova 2	VALENTIN HLADIN manufakturna trgovina Celje
---	--	--

FILIPIC ANTON pasar, izdelovatelj lestencev in starinskih okovov Celje	OBERŽAN RUDOLF izdelovanje vseh vrst krtač, omel in čopičev Celje Kralja Petra c. 22
--	---

ELEKTRO IN RADIOTEHNIČNO PODJETJE Anton Dobrotinšek, Celje Dr. Žerjavova ulica 3 — Telefon 240 Sodno zapriseženi izvedenec in cenilec. Stro- kovnjaško popravilo radio aparatov, pregled elektronk, gradnja električnih naprav za raz- svetljavo in pogon ter vsa popravila, polnjenje in popravila akumulatorjev za radio in avto.	Jožka in Anica Berčič RESTAVRACIJA »PRI POSTI« PTUJ Nakup in prodaja surovih kož in zrnja „Žitacna“ d. d., Ptuj	Birmanska darila v Ptaju vam nudi v veliki izbiri. Različne ure, zlatino, srebrnino, po najnižjih cenah PINOZA ALOJZ. urar in optik. PTUJ — Maistrova 5, nasproti mesarja Urbana.
--	--	---

Grad sreče...

Tujskoprometna zveza »PUTNIK« v Mariboru, glavna kolektura drž. razr. loterije

vabi tudi Vas,

da preizkusite svojo srečo in nabavite srečko 40. kola državne razredne loterije.
V tem kolu bodo izžrebani dobitki v skupnem znesku din 65.000.000.—.
Žrebanje I. razreda 12. aprila 1940.

Cene srečk: cela din 200.—
polovična din 100.—
četrtinska din 50.—

Točna, hitra in diskretna postrežba!

Naročite čimprej srečko v

»Gradu sreče« - »Putnik«

MARIBOR, TRG SVOBODE-GRAD. — TELEFON 21-22, 21-29.

Pomlad je tu...

Lopate, motike, grablje, žage, žične ograje
in vse za vrt ter polje, dobite v največji
izbiri pri

PINTER & LENARD d. z o. z., Maribor

Slavonske pachete

Laški pod (koroška smreka) naba-
vite najceneje pri zastopstvu tovarne

Rendeli, Maribor

Koroška cesta šte. 10, dvorišče

MAREC 1940

Petek 31 dni
22

Pred sezono!

prodajamo 300 parov
letnih čevljev in sandalet

po starih cenah
od 125.- do 195.-
Oglejte si stransko izložbo

„KINGSHOE“
Gospodsk. ulica 30

Vsem c. gostom!

Otvorja se restavracija

„Lovski dom“

nad Tremi ribniki
Prvovrstna lutomerska vina
izborna kuhinja, prijeten son-
čni vrt ter na novo urejeno
kogljišče.

Priporoča se za obilen obisk
Dragica Zupanc
gostilničarka.

Spomnite se CMD!

Mariborčani in okoličani

nalagajte svoje prihranke pri

Mestni hranilnici v Mariboru

ki je vaš pupilarno varen zavod. — Za
vse vloge jamči mesto Maribor z vsem
svojim premoženjem in z vso davčno
močjo.

Uradne ure dnevno od 9. do 12.

OROŽNOVA ULICA 2.

Rudolf Kompara

splošno mizarstvo in zaloga
pohištva lastnega izdelka

Aleksandrova cesta št. 48

TEHNIČNA IN RADIO TRGOVINA L. LUŠICKI

Maribor, Koroška cesta 11

Samoprodaja
ORION, SIERA,
KAPSCH in
SCHAUB radio-
aparator

Speciálna trgovina
za prodajo aparatov
in materiala za
avtogeno in električno
varjenje.

OGLAŠUJTE!

Predno si nabavite za pomlad

obleko, plašč ali kostum,
oglejte si novo došle vzorce
angleškega in češkega blaga
Velika izbira — Ugodne cene

Modna in manufakturna trgovina

Josip Šrai, Maribor

Palača banovinske hranilnice

Srečne in vesele velikonočne praznike

želi vsem svojim odjemalcem

Manufaktura Češki magazin

in se nadalje priporoča z največjo izbiro angleškega in češkega spomladanskega in letnega blaga za damske in moške obleke, plašče, hubertuse, kostume, oficirske, železničarske in financerske uniforme. Vse to dobite po znano nizkih in še starih cenah samo v Češkem magazinu

PRI GLAVNI POLICIJI — VELIKA ODPRODAJA OSTANKOV — KROJ. POTREBSCINE

*Darujte za
Dijaško kuhinjo*

v

Mariboru

TEKSTA

d. d.

proizvaja vse vrste
čipk, trakov
in pozamenterije

**TEZNO -
Maribor**

Štampiljke

signirno

**SOFRA
MARIBOR**
Gregorčičeva ul. 24

Oglašujte!

Srečne in vesele velikonočne praznike

želi

LOČNIK IRMA
bife in trafika

Maribor

Trstenjakova ul.

Pomladni ženski plašči

ABOŽA OBLEKE

Velika izbira! — Ugodne cene!

J. P R E A C

MARIBOR - GLAVNI TRG 13

Elektroinštalacijsko podjetje

Sinič Gustav, Maribor, Meljska c. 1

Elektroinštalacije novih stavb in tovar. Napeljava telefonov,
signalnih naprav. Trgovina elektromateriala, zaloga ma-
torjev. Popravila vseh vrst elektro-aparatur in motorjev.

Nizke cene!

Proračuni in načrti brezplačno.

VELIKONOČNA IZBIRA

DARIL
V SLAŠČICARNI

TOMOVIČ IVO

MARIBOR, GOSPOSKA UL. 2

NAJPOPOLNEJŠE HARMONIKE SVETA

HOHNER

harmonike
so od vseh
najboljše

NAZNANILO

Naznanjam, da sem prevzel trgovino gospoda
STERNA in bom sedaj obe trgovini vodil v
popolno zadovoljstvo svojih odjemalcev. Kupuj-
jem vse vrste lesa in doge za pivske sode po
najvišjih cenah

FRANC KRAVINA

LESNI TRGOVEC in GOSTILNICA
PTUJ

RUDOLF HAVELKA

MANUFAKTURNA TRGOVINA

PTUJ

Veletrgovina jajc, moka in olja

Maks Fritzband

podr. Ptuj (dvorišče Čuček) — se priporoča!

Za velikonočno darilo

Beli dvor

Gust. Šilih - Najaktualnejši mladinski
roman iz polpretekle dobe zgodovine
naše domovine.

Zlata knjiga

gospodinj je najboljši priročnik za vsako
ženo. Najnovejša gospodinjska knjiga
Dobi se v vseh knjigarnah in pri založni-
štvu

Maribor

Aleksandrova 3 Tel. 20-21

Tiskovna založba

Podpirajte

Rdeči križ

„SLAVIJA“

jugoslovan. zavarovalna banka

v Ljubliani Tel. 21-75, 21-76 in 21-77

EKSPOZITURE v Mariboru in Celju

ZAVAROVANJA: Požar, vlom, nezgode, transport, zakonita odgovornost, razna
avtomobilska zavarovanja, razne kombinacije življenjskih zava-
rovanj itd.

prevzema po ugodnih pogojih.

ZASTOPSTVA v vseh večjih krajih

K R A S N E
GODOVNE RAZGLEDNICE

kupite najceneje v veliki izbiri v knjigarni in papirnici

TISKOVNE ZADRUGE, Maribor, Aleksandrova c. 13, tel. 25-45

Za spomlad novi modeli

Preostali posamezni pari po zelo znižani ceni!

„KARO“

TEKSTILNA TOVARNA

„LAVA“ LAŠKO

GERKMAN LUDVIK

Zahtevajte vse vrste volnenega blaga za moške in damske obleke. — Zahtevajte povsod samo nepremočljivi

Hubertus loden „Lava“ Laško

DOBRO BLAGO

NIZKE CENE

*Podpirajte
Ciril-Methodovo
družbo*

J. HUTTER IN DRUG

Maribor

Prva domača tvornica klotov in silkov

Tvornica hlačevine

Tvornica volnenega in polvolnenega sukna

Prva domača tvornica sukanca za šivanje

*Najmodernejša predilnica in grebenalnica
bombaža*

FOX terpentin krema

**parketni vosek,
vazelin,
mast in gumitrn za čevlje,**

so domač proizvod in Vam nudijo za Vaš denar polno vrednost. — Kdor jih uporablja, štedi.

KUPUJEM
staro železo

in vse odpadke po najvišji dnevni ceni. Specijalna trgovina vseh deželnih pridelkov na drobno in veliko — kupuje in prodaja
Semenški krumpir dobavlja na veliko

Adela Košir, Ptuj

Aškerčeva ulica 11

TELEFON 9

Naročniki kupujte pri naših inseren-
tih ter oglašujtet

Oglejte si brezobvezno naša nova

Meister kolesa

V najboljši kvaliteti in ceneni izdelavi

Radio - Starkel

Maribor • Trg svobode 6 • Tel. 26-85

»Odprti srca, odprti roki
otiraj bratovske solze...«

S. Gregorčič.

Podpirajte Protituberkulozno ligo!

Toplice Dobrna pri Celju

397 m nad morjem — Naravno-topli (36° C) vreli zdravijo s posebnim uspehom srčne in živčne ter ženske bolezni. Vsa ostala, za okrepitev življenjskih sil potrebna zdravilna sredstva. Krasni nasadi, vabljivi sprehodi in izleti v bližnji planinski svet.

Sezona od 1. maja do 15. oktobra. Glavna sezona julij, avgust. Izven glavne sezone celokupno 20 dnevno zdravljenje za nizko pavšalno ceno od din 1.100.— do din 1.650.—.

Zdravilišče je v omejenem obsegu odprto celo leto. — Zahtevajte prospekte!

Ženini in neveste

Predno se odločite za nakup pohištva oglejte si mojo zalogo najmodernejših spalnic, jedilnic in kombiniranih sob v najbolj-ši kakovosti in zmernih cenah!

ŠTEFAN KOTER
stavbeno in umetno mizarstvo
MARIBOR, MLINSKA ULICA 29, Tel. 26-27

Prav srečne in vesele velikonočne praznike želi vsem svojim odjemalcem

Zaloga piva pivovarne

„UNION“
Ptui, Trsteniakova 2

Za Veliko noč

se najbolj priporoča

ново

BOK PIVO

in

LEŽAK PIVO

iz

pivovarne »UNION«

v Ljubljani

Pozor!

BENCIN

Pozor!

je trajna skrb za lastnike avtomobilov. Zato si pustite montirati MC-GENERATOR, ki se kuri z domačim ogljem, s katerim prihranite do 80%.

Strojna delavnica LJUBLJANA, Sv. Petra cesta 85

OZMIRAM (žitom), ki so slabo prezimile, pomagamo tako, da sedaj, ko še niso pognale, trosimo 50 do 100 kg apnenega dušika po oralu ob suhem vremenu. Za gnojenje travnikov velja čisto pravilo, apn. dušik lahko zamenjamo z Nitrofoskalom I. Za vinograde in sadonosnike je Nitrofoskal I. kot popolno gnojilo najboljši. Krompir gnojimo na slabi zemlji z Nitrofoskalom I., na slabši zemlji z Nitrofoskalom II. Uporabljajte pri pripravljanju komposta neoljeni apneni dušik (5 kg na 100 kg odpadkov).

POBIJANJE KMETIJSKE KRIZE S PREMISLJENIM DELOM

Vsa strokovna navodila prejme vsak kmetovalec, ki se zanima za pravilno uporabo umetnih gnojil, pri

TVORNICI ZA DUŠIK D. D. RUŠE V RUŠAH!

**Banovinsko
zdravilišče**

Rogaška Slatina

želi svojim cenjenim gostom, prijateljem in konsumentom mineralne vode

vesele

**velikonočne
praznike!**

KREFFINKO

trgovina in zaloga Laškega piva — PTUJ, LJUTOMERSKA 1

Vsak zaveden pivopivec
bo zahteval Laško pivo
v vseh gostilnah

Trgovina z mešanim blagom,
apnom in cementom — Mineralne
vode: Radenska, Petanjska
in Rogaska

Vse kuhinjske dobrote in
dobro kapljico dobite pri

ROZI ZAMPARUTTI

DELIKATESA CELJE
Ulica dr. Gregor Žerjav

Cinkarna d. d. Celje

Osnovana 1923. leta, prevzemši poslovanje dotedanje Drž. cinkarne, osnovane 1873. leta.

Predeluje in izkorišča cinkovo rudo in cink

Glavni proizvodi Cinkarne d. d.:

cink, surov in rafiniran v blokih, cinkova pločevina vseh dimenzij in debelin, bakrena pločevina vseh dimenzij in debelin, cinkov prah, žveplena kislina, koncentrirana in nekoncentrirana, zelena galica (železni vitriol), katran, cinkovo belilo „briljant“.

Glavno zastopstvo za prodajo izdelkov Cinkarne d. d. ima tvrdka:

Metalno akcijsko društvo Beograd,
Karadjordjeva cesta 1

ki vrši veleprodajo ter ima stalno na skladišču modro galico, litopon, minij, kositer (cin) v blokih in palicah, aluminij, baker, antimon. Poleg tega trguje tudi s starimi kovinami in kovinskimi odpadki vseh vrst.

Najbolj varna naložba denarja,

ker jamči za vloge pri tej hranilnici Dravska banovina s celim svojim premoženjem in z vso svojo davčno močjo - - Hranilnica izvršuje vse v denarno stroko spadajoče posle točno in kulantno

Hranilnica dravske banovine Maribor

Centrala Maribor
v lastni novi palači na oglu
Gosposke in Slovenske ulice

Podružnica Celje
nasproti pošti, prej Južno-
štajerska hranilnica

SPREJEMA VLOGE NA KNJIŽICE IN TEKOČI RAČUN PO NAJUGODNEJŠEM OBRESTOVANJU!

SKRBI?

Obrnite se na grafologa
F. T. Karmah

ki se odlikuje posebno s analizo človeškega značaja, dela na strogo znanstveni bazi grafologije in daje vsakemu za nastopajoče dogodke pisane nasvete, ki vam bodo koristili vse bodoče življenje. Kupec knjige dobi brezplačno življenjsko analizo. Knjiga je velike važnosti in koristi za spoznavanje samega sebe in bližnjih. Pri brezplačni analizi lahko stavite grafologa 3 od teh 10 navedenih vprašanj, katere vam razjasni:

1. Vaš karakter, njegove kvalitete, njegove manjke;
2. Vaše izgled v ljudeh;
3. Vaše izgled v knjižah;
4. Vaše izgled v podedovanju;
5. Vaše življenjske dolžnosti;
6. Vaše priateljstvo in prijateljstvo;
7. Vaše sovražništvo, zlobnost, krive obdolžitve itd.;
8. Potovanja, spremembe bivališča;
9. Zadeve v rodbini;
10. Vse, kar želite vedeti o loterijskih zadetih.

F. T. KARMAH, svetovno znani eksperimentalni psihografolog — pisec epikalne knjige »NAS ŽIVOT I OKULTNE TAJNE«. Grandiozno delo ima preko 200 slik v luksuzni izdaji, katero lahko kupite pri piscu. Natančen naslov: **F. T. KARMAH, ŽALEC, dravska banovina**. Knjiga stane din 30.—, denar se pošlje na ček, račun št. 17.455. V teku 48 ur boste dobili v zaprtim ovoju svojo življenjsko analizo, ki vas bo prepričala, da boste izkoristili sleherni možnosten in da boste srečno obrnili kolo svojega življenja. Ni vam treba storiti ničesar drugega kakor poslati kori označene podatke. Ne odbijajte tega uspeha v današnjih mračnih časih!

OKASA tablete

Pri spolni slabosti
lahko poskusite

OKASA tablete za moške

100 komadov din 220.—
proti povzetju

Zastopnik: Lekarna
Mr. Rožman Miroslav
Beograd — Terazije 5
Ogl. reg. S. 5845 36

Zlato in srebro,

briljante, zastavljamo listke
išče nujno za nakup

M. Ilgerjev sin,
Maribor, Gosposka ulica 15

Zbirajte odpadke

Staro železo, baker, medenino, svinec, cink, star papir, cunje, krojaške odrezke, tekstilne odpadke, glaževino, ovčjo volno, govejo dlako kupuje vedno po najvišjih cenah Arbeiter, Dravska ul. 15. Tel. 26-23.

Aka

želite oglaševati,
pokličite telefon:

25-67

Velika izbira, nizke cene

Ceniki franko!

Solidna posredstva!

otroških vozičkov, dvokoles, živalnih strojev, prevoznih triciklov, invalidnih vozičkov, pnevmatike pri
F. BATJEL, MARIBOR, Aleksandrova 24
Telefon 26-14

Moški! Pri spolni slabosti (spolni impotenci) poskusite hormonske pilule **HORMO-SEKS**

Dobivajo se v vseh lekarnah. 30 pilul din 84, 100 pilul din 217, 300 pilul din 560. — Zahtevajte samo prave in originalne Hormo-Seks pilule. Po pošti diskretno razpošilja: KR. DV. LEKARNA PRI SV. AREHU, Maribor. — Glavno skladišče: Farm. kem. laboratorij »VIS-VIT«, Zagreb, Langov trg 3. Ogl. reg. S. br. 5845-38.

Lepo darilo za dijaka ali vojak:

1 aparat za britje, 1 čopič za britje, 10 britvic, 1 milo za britje, 1 zobna ščetka, 1 zobna pasta, 1 kom. toaletnega mila, 1 doza za milo, 1 steklenica kolonjske vode STANE SAMO DIN 30.—. / Ako želite, da vam pošljemo po pošti, vplačajte gornji znesek plus din 4.— za priporočnino na čekovni račun 13285 ali v znamkah na naslov:

Foto tourist Loize Šmuc - Ljubljana
Aleksandrova c. 8

Fotografijo?!

v moderni izdelavi prejmete pri

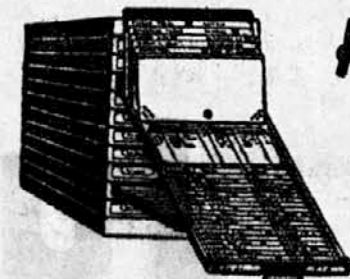
Fapeli

Maribor, Gosposka ul. 18 — Martinz

babič

moško perilo po meri, ceno in najboljši kakovosti
maribor — gosposka 24

Kartoteka:

preglednosti
točnosti
enostavnosti
zanesljivosti
in cenenosti

>Safra< MARIBOR
Gregorčičeva 24
Tel. 25-10

Markove kapljice

so že 150 let preizkušane in kot izvrstno sredstvo priznane kapljice za želodac, proti bolečinam, napihnjenju, pomanjkanju apetita itd. Ako ste bolni na želodcu, pišite takoj. 1 steklenica din 22.—.

Lekarna Mr. V. ROJC
Zagreb, Gornji grad

Ogl. S. br. 1990/1935.

Prepričajte se,

da dobite v vseh nujnih zadevah najtočnejša navodila na strogo znanstveni podlagi pri
Astrografologinji MME FELICITAS
ob torkih in petkih Sodna ulica 26/III., vrata 8.

Največja in najstarejša trgovina angleških tkanin v Jugoslaviji

ANASTAS PAVLOVIĆ

Osnovano 1844. leta

Centrala:
BEOGRAD

Najpovoljnije cenel

Podružnica:
ZAGREB, Praška 4

Zahtevajte vzorce iz Zagreba

Tekstilna industrija

Marko Rosner

Jugotekstil d. z o. z.

Jugosvila d. z o. z.

MARIBOR